

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА МЛАДЕ 2015-2019.

Крагујевац, октобар 2015. године

Садржај

Садржај.....	
Уводно обраћање градоначелника	
1. Увод.....	
1.1. Увод	
1.2. Институционални оквир	
1.3. Канцеларија за младе.....	
1.4 Радни тим за израду Локалног акционог плана за младе.....	
2. Методологија израде локалног акционог плана за младе града крагујевца.....	
2.1 Ситуациона анализа	
2.1.1. Основни географски подаци и геостратешки положај	
2.1.2. Демографија.....	
2.1.2.1. Структура становника.....	
2.1.2.2. Домаћинства	
2.1.2.3. Витални догађаји	
2.1.2.4. Досељеници.....	
2.1.2.5. Етничка припадност становништва	
2.1.2.6. Религија.....	
2.1.3. Људски ресурси и тржиште рада	
2.1.3.1. Запосленост	
2.1.3.2. Незапосленост	
2.1.4. Привреда	
2.1.5. Економија	
I Део	
2.1.5.1. Економски агрегат	
II Део	
2.1.6. Култура	
2.1.6.1. Књажевско српски театар.....	
2.1.6.2. Позориште за децу Крагујевац.....	
2.1.6.3. Народна библиотека Вук Караџић	
2.1.6.4. Дом омладине крагујевац.....	
2.1.7. Спорт	
2.1.8. Здравствена заштита.....	
Саветовалиште за младе	
Саветовалиште за ХИВ и полно преносиве болести	
Саветовалиште за одвикавање од пушења.....	
Саветовалиште за медицинску екологију	
2.1.9. Социјална заштита.....	

2.1.10.Образовање	
2.1.10.1 Основно образовање.....	
2.1.10.2 Средње образовање	
2.1.10.3 Више и високо образовање.....	
2.1.10.4 Специјалне школе и школе за одрасле	
2.1.10.5 Неформално образовање	
2.1.11. Информисање	
2.1.12. Организације цивилног друштва	
2.1.12.1. НВО Школа мира	
2.1.12.2. АЕГЕЕ-Крагујевац.....	
2.1.12.3. Удружење за друштвени развој младих, "Интерактив"	
2.1.12.4. Удружење грађана за социјални развој „Сунце"	
2.1.12.5. Образовно културна заједница Рома „Романипен"	
2.1.12.6. Удружење грађана "Видо"	
2.1.12.7. Омладина ЈАЗАС-а Крагујевац.....	
2.1.12.8. УДРУЖЕЊЕ СТУДЕНАТА СА ХЕНДИКЕПОМ КРАГУЈЕВАЦ	
2.1.12.9. Алтернативни омладински центар - АЛТОМ	
2.1.12.10. IFMSA	
2.1.12.11. DKCK	
2.1.12.12. AIESEC	
2.1.13. Законске и стратешке основе за политике од значаја за младе	
2.1.13.1. НАЦИОНАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА МЛАДЕ УСВОЈЕНА ЗА ПЕРИОД 2015-2025.....	
2.2. Трибина за младе	
2.3. SWOT анализа	
2.3.1. SWOT I	
2.3.2. SWOT II	
2.3.3. SWOT III	
2.4. Визија.....	
2.5. Приоритети.....	
2.6. Стратешки и оперативни циљеви	
2.7. Пројекти и програми.....	
Листа пројеката Локалног акционог плана за младе Града Крагујевца 2015 – 2019.....	
3. Препоруке за имплементацију ЛАП-а за младе	

Уводно обраћање градоначелника

Процес стратешког планирања за побољшање положаја младих веома је важан за локалну заједницу. Приликом израде локалног акционог плана и дефинисања приоритета, град Крагујевац водио се реалним потребама младих, њиховим проблемима и потенцијалима у свим областима друштвеног и економског живота.

Пред Вама се налази документ који представља смерницу за планирање и спровођење активности и пројеката за подршку младима на свим нивоима, који ће допринети обогаћењу животних услова и повећања утицаја младих на друштвене и развојне токове.

Пред нама је задатак је да постанемо средина која ће имати више слуха за решавање проблема младих, за њихово укључивање у развојне токове друштва, али и усмеравање да се професионално орјентишу, квалитетно проводе време кроз активизам у области спорта, културе, екологије.

Крагујевац је град ђака и студената. Универзитетски корени сежу до прве половине 19. века када су основане највише образовне институције у Србији. Данас, на Универзитету у Крагујевцу студира преко 20.000 студената. Због тога, између осталог, имамо озбиљну одговорност да младима обезбедимо бољи амбијент и пружимо могућност да се остваре у сферама које одаберу.

Оваквим планом постављамо добре основе за подстицај младима који желе да започну сопствени посао или наставком школовања осигурају бољу позицију на све захтевнијем тржишту рада.

Кроз активан и здрав пложај младих људи, који ће својим знањем и идејама допринети развоју целокупне заједнице, пре свега желимо да Крагујевац буде лепо место за живот.

С поштовањем,

Градоначелник Крагујевца
Радомир Николић, с.р.

1. Увод

1.1. Увод

Млади су важан ресурс развоја друштва, посебно у време брзих економских и друштвених промена. Младима треба пружити подршку и мотивисати их, да се у сарадњи са старијима, заједнички боре за бољи положај у друштву и стварање срећнијег окружења на добробит своје и свих будућих генерација. Системска, организована и стална подршка младима значи квалитетну будућност Крагујевца, његов даљи друштвени и економски развој и стварање услова за бољи живот младих.

Израда Локалног акционог плана за младе (ЛАП) Града Крагујевца за период 2015 – 2019. године представља подршку за системско решавање проблема младих у граду и препознавање њих као ресурса, који треба оснажити да самостално, а уз подршку старијих, узме активније учешће у друштву и заједнички ради на решавању проблема и суочи се са изазовима живота у наредном периоду.

Изради ЛАП-а приступило се одлуком број: 560 -278 / 14 - I Скупштине града Крагујевца у складу са Решењем Градског већа о образовању радног тима број: 112 -239 / 15 – V. Канцеларија за младе имала је кључну улогу у организацији и спровођењу процеса.

Документ је израђен коришћењем партиципативног приступа који подразумева укључивање свих заинтересованих страна у процес стратешког планирања. Методологију је израдила и процес водила Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља.

Укључењем шире заједнице – представника јавног и цивилног сектора, тј. установа и организација које се баве питањима од интереса за младе, обезбеђује се побољшање квалитета донетих одлука и самим тим повећава се одговорност за имплементацију.

Овакав приступ омогућава:

- Ширу базу знања која обезбеђује доношење квалитетнијих одлука
- Подршку за донете одлуке
- Колективно власништво над проблемима и резултатима
- Формирање будућих партнерстава у имплементацији пројеката

У процес израде Локалног акционог плана за младе укључени су представници градске управе, јавне институције и бројна удружења младих и невладине организације. Након идентификације заинтересованих страна, извршен је избор чланова Радне групе који су директно учествовали у изради документа. Градска управа је формализовала процес доношењем правног акта о избору чланова Радне групе за израду ЛАП-а у складу са градским регулативама.

За организацију и вођење састанака Радне групе, главна и одговорна особа био је локални координатор, предложен од градске управе. Он је представљао спону у раду између градске управе, Канцеларије за младе, чланова Радне групе, тематских радних група и Регионалне агенције за економски развој Шумадије и Поморавља, која је имала улогу фацилитатора процеса у складу са усвојеном методологијом.

ЛАП се односи на период 2015-2019. година, када ће, путем усвојене листе пројеката стимулирати позитивне промене на територији града у секторима и питањима који се тичу живота младих града Крагујевца и њиховог активног учешћа у друштвеним токовима.

1.2. Институционални оквир

Локални акциони план за младе града Крагујевца 2015-2019. је усаглашен са Националном стратегијом за младе (НСМ).

Национална стратегија за младе утврђује основне принципе деловања, правце деловања и очекиване резултате деловања свих субјеката омладинске политике ка унапређењу друштвеног положаја младих и стварању услова за остваривање права и интереса младих у свим областима. НСМ се заснива на стратешком опредељењу државе да ради са младима и за младе, и полазећи од циља постављеног у Закону о младима, тежи обезбеђивању услова који ће омогућити младима да у потпуности достигну своје потенцијале, активно учествују у друштву, доприносећи не само сопственом развоју, већ и развоју друштва.

Израда НСМ предвиђена је Законом о младима, као документ који на предлог Министарства омладине и спорта доноси Влада на период од 10 година. Процес израде НСМ започет је 31. јула 2014. године доношењем Одлуке о образовању Радне групе за израду НСМ за период од 2015. до 2025. године и акционог плана за њено спровођење. Влада је у Радну групу именовала 53 члана, представнике свих релевантних државних органа и институција, представнике удружења младих, за младе и њихових савеза (у даљем тексту: удружења која спроводе омладинске активности) и стручњаке у области омладинске политике. У спостављено је 8 тематских група (запошљавање и предузетништво, образовање, васпитање и обука, здравље и благостање, активизам и активно учешће младих, мобилност и информисање, социјална укљученост, креативност и култура, безбедност) за развој НСМ, у којима су учествовали чланови Радне групе, као и друге заинтересоване стране.”¹

НСМ дефинише девет приоритета:

1. Запошљавање и предузетништво младих
2. образовање, васпитање и обука младих
3. Активизам и активно учешће младих
4. Здравље и благостање младих
5. Безбедност младих
6. Социјална укљученост младих
7. Мобилност младих
8. Информисање младих
9. Култура и креативност младих

Визија и циљеви ЛАП-а за младе града Крагујевца морају бити усаглашени са приоритетима Националне стратегије за младе јер ће се, кроз спроведене активности на локалном нивоу, допринети реализацији дефинисаних приоритета и циљева дефинисаних Националном стратегијом за младе.

Документ је у спрези са претходним Локалним акционим планом за младе, као и са актуелном Стратегијом одрживог развоја града Крагујевца за период 2013 – 2018, те ће бити узет у обзир у процесу ревидирања актуелне стратегије.

---

¹ Национална стратегија за младе 2015-2020

1.3. Канцеларија за младе

Локална канцеларија за младе је део Градске управе Града Крагујевца, њена посебна организациона јединица. Задужена је за креирање и спровођење омладинске политике на нивоу Града Крагујевца.

Канцеларија за младе је сервис који пружа подршку иницијативама младих, покреће и спроводи активности које за циљ имају побољшање положаја младих у друштву, доприноси њиховом активнијем учешћу у процесу доношења одлука и учешћу у друштвеном животу града као и сарадњу са свим секторима и институцијама Града Крагујевца које у надлежности рада имају младе. Њена улога је да обезбеди окружење које омогућава младима да се развију у онакве одрасле особе какве су потребне друштву да би напредовало у будућности.

Надлежности Канцеларије за младе:

1. обезбђује спровођење активности из Локалног акционог плана за младе, прати и вреднује резултате активности,
2. иницира и сарађује са свим релевантним партнерима на развоју младих и ради на њиховом умрежавању,
3. обезбеђује простор, техничку и материјалну подршку за реализацију активности и програма покренутих од стране младих,
4. комуницира са младима, врши континуирано истарживање, предлаже решења и спроводи програме и акције којима одговара на идентификоване проблеме и потребе младих,
5. подстиче, мотивише омладинско организовање, активизам и волонтеризам код младих,
6. умрежава и јача међусекторску сарадњу на решавању питања младих,
7. проналази нове могућности финансирања програма за младе,
8. иницира и учествује у изради локалне омладинске политике у области образовања, здравства, запошљавања, информисана, културе, спорта, коришћења слободног временена, активног учешћа у доношењу одлука, спречава насиља и криминалитета, остваривање законом загарантованих права, одрживог развоја и животне средине и другим областима од значаја за младе
9. иницира припрему пројеката и учествује у локалним, регионалним, националним и међународним програмима/пројектима битним за младе
10. координира и подстиче остваривање међуопштинске сардање која се односи на омладину,
11. иницира и обавља и друге од интереса за младе за младе

Млади постојањем Канцеларије за младе добијају:

1. разумевање и подршку,
2. подстицај за активно учешће у животу њихове локалне средине,
3. признавање и уважавање њихових права, интереса и потреба,
4. приступ информацијама,
5. материјалне и техничке ресурсе,
6. физички простор за реализацију својих пројеката, иницијатива и идеја.

1.4 Радни тим за израду Локалног акционог плана за младе

Градско веће на основу члана 2. тачка 25. члана 21. став 1. и 6. Одлуке о Градском већу ("Службени лист града Крагујевца", бр. 7/12- пречишћен текст, 42/12 и 38/14) и члана 11. став 1. Пословника о раду Градског већа ("Службени лист града Крагујевца", бр. 22/09 - пречишћен текст и 15/11), на седници одржаној 3. фебруара 2015. године, доноси:

РЕШЕЊЕ

о образовању Радног тима за израду Локалног акционог плана за младе

- I. Образује се Радни тим за израду Локалног акционог плана за младе града Крагујевца за период 2015 - 2019. године (у даљем тексту: Радни тим) у саставу:
  1. **Обрад Турковић**, помоћник Градоначелника за област омладинске политике и унапређење положаја младих, **председник**
  2. **Борис Ковачевић**, Члан Градског већа за ванпривредне делатности, **члан**,
  3. **Далибор Јекић**, Члан Градског већа за привреду, **члан**,
  4. **Мирјана Гајовић**, Секретаријат за образовање, културу и информисање, **члан**,
  5. **Сузана Јанић**, Секретаријат за привреду, спорт и спортску инфраструктуру, **члан**,
  6. **Никола Рибарић**, Секретаријат за здравство, социјалну политику и друштвену бригу о деци, **члан**,
  7. **Александра Степановић Пантелић**, Полицијска управа Крагујевац, **члан**,
  8. **Горица Бачанин**, Национална служба за запошљавање, **члан**,
  9. **Наташа Брељак**, Национална служба за запошљавање, **члан**,
  10. **Душанка Миловановић**, Центар за социјални рад „Солидарност“, **члан**,
  11. **Др Милица Живадиновић**, Дом здравља Крагујевац (Саветовалиште за младе), **члан**,
  12. **Др Нела Ђоновић**, Институт за јавно здравље (Саветовалиште за младе), **члан**,
  13. **Недељко Мишић**, Председник Парламента Универзитета у Крагујевцу, **члан**,
  14. **Исидора Зечевић**, студентски Парламент Универзитета у Крагујевцу, **члан**,
  15. **Синиша Којић**, Политехничка школа, **члан**,
  16. **Марија Стојадиновић**, Развојни бизнис центар, **члан**,
  17. **Лазар Живановић**, Ђачки парламент, **члан**,
  18. **Бранислава Тимотијевић**, Регионална Канцеларија за младе, **члан**,
  19. **Бранко Ратковић**, Удружење грађана "Интерактив", **члан**,
  20. **Гордана Каловић**, Удружење грађана "Сунце", **члан**,
  21. **Слађана Милошевић**, Удружење грађана "Сунце", **члан**,
  22. **Петар Стефановић**, Удружење грађана "Школа мира", **члан**,
  23. **Данијел Јовановић**, Образовно културна заједница Рома "Романипен", **члан**,
  24. **Наташа Јевтовић**, Удружење студената са хендикепом, **члан**,
  25. **Бојан Величковић**, Удружење грађана "Миленијум", **члан**,
  26. **Јелена Милановић**, ЈАЗАС, **члан** и
  27. **Јована Јовановић**, одборник Скупштине града Крагујевца, **члан**.
- II. Стручне и административно - техничке послове Радног тима обављаће Звездана Рајачић, као секретар Радног тима, без права одлучивања, запослена у Секретаријату за привреду, спорт и спортску инфраструктуру.
- III. Задатак Радног тима је да изради нацрт Локалног акционог плана за младе града Крагујевца за период 2015 - 2019. године, спроведе јавну расправу и исти достави Градском већу на разматрање и одлучивање.
Локални акциони план за младе обухвата носиоце, активности и рокове за реализацију у следећим областима значајним за младе: здравље, образовање,

запошљавање, безбедност и информисање, култура и слободно време, социјална заштита, екологија, спорт и туризам, као и других области од значаја за младе. Циљна група Локалног акционог плана за младе су млади од петнаест до тридесет година старости. Основ израде Плана је Национална стратегија за младе, приказ стања на основу расположивих истраживања и релевантних података за град Крагујевац.

- IV. Радни тим је дужан да у року од четири месеца од образовања достави предлог Локалног акционог плана за младе града Крагујевца за период 2015 - 2019. године, Градском већу, на разматрање и усвајање.
- V. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ
ГРАДСКО ВЕЋЕ
Број: 112-239/
У Крагујевцу, 3. фебруара 2015. Године

ПРЕДСЕДНИК
Радомир Николић, с.р.

Образложење

Правни основ за доношење овог решења садржан је у члану 2. тачка 25. и члану 21. став 1. и 6. Одлуке о Градском већу ("Службени лист града Крагујевца", бр. 7/12-пречишћен текст, 42/12 и 38/14) и члану 11. став 1. Пословника о раду Градског већа ("Службени лист града Крагујевца", бр.22/09 - пречишћен текст и 15/11) којима је прописано да Градско веће, за разматрање питања из своје надлежности, давање мишљења и предлога о тим питањима и за обављање одређених задатака из надлежности Градског већа образује стална и повремена радна тела. Повремена радна тела образују се решењем Градског већа за разматрање појединих питања из надлежности Градског већа која не спадају у делокруг сталних радних тела и њихов мандат престаје извршењем посла и подношењем извештаја Градском већу. Решењем о образовању сталних, односно повремених радних тела утврђује се њихова назив, надлежност, састав, начин рада и број чланова, као и друга питања од значаја за рад и функционисање радног тела.

Скупштина града Крагујевца донела је Одлуку о приступању изради Локалног акционог плана за младе за период 2015 - 2019. године број 560-278/14-1 од 26. децембра 2014. године, с обзиром да је претходни Локални акциони план важио до краја 2014. године. С тим у вези формира се Радни тим, који ће приступити изради Локалног акционог плана за младе града Крагујевца за период 2015 - 2019. године ради имплементације Националне стратегије за младе, а у циљу решавања положаја и подршке младима старости од петнаест до тридесет година, у различитим областима друштвеног живота. Локални акциони план за младе обухвата носиоце, активности и рокове за реализацију у следећим областима значајним за младе: здравље, образовање, запошљавање, безбедност и информисање, култура и слободно време, социјална заштита, екологија, спорт и туризам, као и других области од значаја за младе.

Градско веће, на основу члана 2. став 1. тачка 25. члана 21. став 1. и 6. Одлуке о Градском већу ("Службени лист града Крагујевца", бр. 7/12- пречишћен текст, 42/12 и 38/14) и члана 11. став 1. Пословника о раду Градског већа ("Службени лист града Крагујевца", бр. 22/09 - пречишћен текст и 15/11), на седници одржаној 10. фебруара 2015. године, доноси:

РЕШЕЊЕ
о допуни Решења
о образовању Радног тима за израду Локалног акционог
плана за младе број 112-239/15-V од 3. фебруара 2015. године

- I. У Решењу о образовању Радног тима за израду Локалног акционог плана за младе број 112-239/15-V од 3. фебруара 2015. године (у даљем тексту: Решење) врши се допуна тако што се у поглављу I иза тачке 27. додају нове тачке 28., 29., 30. и 31. које гласе:

- 28. **Зоран Сретеновић**, Школска управа града Крагујевца, **члан**,
- 29. **Александар Милошевић**, Академија фудбала у Београду, **члан**,
- 30. **Милош Радојковић**, Удружење грађана "Видо", **члан** и
- 31. **Слађана Миладиновић**, Образовно културна заједница Рома "Романипен", **члан**.

- II. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ
ГРАДСКО ВЕЋЕ
Број: 112-239/15-V
У Крагујевцу, 10. фебруара 2015. године

ПРЕДСЕДНИК
Радомир Николић, с.р.

Образложење

Правни основ за доношење овог решења садржан је у члану 2. став 1. тачка 25. и члану 21. став 1. и 6. Одлуке о Градском већу ("Службени лист града Крагујевца", бр. 7/12- пречишћен текст, 42/12 и 38/14) и члану 11. став 1. Пословника о раду Градског већа ("Службени лист града Крагујевца", бр. 22/09 - пречишћен текст и 15/11), којима је прописано да Градско веће, за разматрање послова из своје надлежности, давање мишљења и предлога о тим питањима и за обављање одређених задатака из надлежности Градског већа образује стална и повремена радна тела. Повремена радна тела образују се решењем Градског већа за разматрање појединих питања из надлежности Градског већа која не спадају у делокруг сталних радних тела и њихов мандат престаје извршењем посла и подношењем извештаја Градском већу. Решењем о образовању сталних, односно повремених радних тела утврђује се њихова назив, надлежност, састав, начин рада и број чланова, као и друга питања од значаја за рад и функционисање радног тела.

Разлог за доношење овог решења садржан је у потреби проширења Радног тима за израду Локалног акционог плана за младе града Крагујевца за период 2015-2019. године, за четири нова члана.

2. Методологија израде локалног акционог плана за младе града крагујевца

Документ Локални акциони план за младе Града Крагујевца 2015-2019 проистекао је из више сукцесивних фаза које, заједно, чине процес стратешког планирања. Свака фаза чинила је основу за обављање наредне. Процес је започет темељним истраживањем које је обухватило прикупљање података по кључним областима социо - економске реалности града с аспекта утицаја на живот младих: Становништво, Људски ресурси, Економија, Култура, Спорт, Здравствена и социјална заштита, Образовање, Информисање.

Прикупљени подаци веродостојно осликавају тренутно стање у граду и служе као улазни елементи за формулисање документа Ситуациона анализа. Модули Ситуационе анализе садрже области друштвено-економског живота који и највећој мери утичу на живот младих у граду, а у складу са приоритетима Националне стратегије за младе.

Овај документ је касније коришћен као адекватна подлога за израду секторских SWOT анализа: користећи истраживања и податке из ситуационе анализе, израђене су матрице са снагама, слабостима, претњама и шансама за све релевантне секторе тренутне социо-економске реалности града. Након израде

SWOT-ова за сваку област, врши се њихово бодовање како би се издвојиле најкритичније слабости и најконкурентније снаге на које ће се посебно обратити пажња при изради визије ЛАП-а за младе. Визија представља ставове младих и оних који се баве младима о томе где млади виде себе у наредних двадесет година, шта би желели да буде промењено и које су њихове идеје за позитивну промену у локалној заједници од значаја за живот младих.

У процесу израде Локалног акционог плана за младе, након израде Ситуационе анализе одржавају се тематске трибине за младе у циљу:

- Упознавања младих са процесом израде ЛАП и улогом младих у том процесу
- Прикупљања мишљења, ставова и информација од младих и оних који се баве питањима од интереса за младе (основне потребе, проблеми, предлози за решавање, примери добре праксе) што ће бити узето у обзир приликом дефинисања приоритета ЛАП-а за младе
- Прикупљања мишљења, ставова и информација од младих за дефинисање визије положаја младих Града Крагујевца.

Следећа фаза у изради документа је дефинисање кључних приоритета. У овој фази Радна група је «декомпонована» и проширена представницима кључних актера, тако да су формиране тематске радне групе окупљене око приоритета у складу са приоритетима НСМ.

Оформљене су три тематске радне групе око приоритета:

1. Запошљавање, образовање и мобилност младих
2. Активизам, креативност, култура и информисање младих
3. Здравље, благостање и социјална укљученост младих

Даљи рад тематских радних група био је везан за израду стратешких циљева. Сваки од утврђених приоритета се декомпонује на неколико сегмената ради лакшег прибављања извора финансирања у будућности јер, овако дефинисани стратешки циљеви, помажу у каснијем дефинисању развојних програма.

У истој фази дефинисан је већи број оперативних за сваки од утврђених стратешких циљева. Они су формулисани по SMART принципу (Specific – специфичан, Measurable – мерљив, Achievable – достижан, Realistic – реалистичан, Timely – увремењен), односно представљају будућа промењена стања, која су јасна и лако мерљива, а опет временски ограничена, реална и у складу са постављеном визијом.

Финална фаза је прикупљање пројектних идеја које су развили чланови тематских група, у складу са својим рејоном активности и одговорности. Идеје су прикупљане коришћењем он-лине алата за расписивање пројектних идеја OLED NETWORK, који је развила Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља за потребе градске управе као део процеса израде локалног стратешког документа. Коришћењем поменутог алата добијена је листа пројеката који ће се реализовати у периоду трајања ЛАП-а за младе града Крагујевца. Ова фаза обухвата и финално груписање сродних пројеката у програме. Програми се усаглашавају са буџетским линијама градске управе, и као такви олакшавају прибављање извора финансирања.

2.1 Ситуациона анализа

Ситуациона анализа области друштвено-економског живота града Крагујевца дефинише стање свих чинилаца друштвено-економског развоја, где се кроз анализу даје преглед трендова у последњих пет година. За израду ЛАП-а за младе селектоване су области које су од нарочитог значаја за живот младих, а у складу са приоритетима Националне стратегије за младе. Профил или “лична карта” локалне заједнице, како се ова анализа још може назвати, са једне стране служи за предвиђање будућих промена, а са друге стране омогућава увид у факторе који су довели до тренутног стања. На тај начин даје основу за дефинисање приоритета и циљева интервенције.

Кроз израду профила локалне заједнице омогућено је:

- пружање подршке Радној групи у доношењу одлука о правцима интервенције
- давање прегледа националних и локалних друштвено-економских показатеља путем којег се омогућава успостављање оквира за израду стратегије
- обезбеђивање основних информација које дозвољавају заједници да мери шта се променило имплементацијом стратегије
- подршка за израду секторских SWOT анализа

Фаза израде Ситуационе анализе обухватила је следеће подфазе које су довеле до финализације овог сегмента документа:

- дефинисање структуре ситуационе анализе
- подела одговорности унутар Радне групе
- прикупљање података
- унос и обрада података
- формирање нацрта ситуационе анализе
- ревизија и допуна
- формирање финалне верзије

У изради анализе коришћени су подаци из националних публикација, које евидантирају промене друштвено-економских параметара једну или две године уназад, у односу на последње посматрану годину.

2.1.1. Основни географски подаци и геостратешки положај

Град Крагујевац представља административни, привредни, културно-образовни и здравствени центар централне Србије. Смештен је у средишњем делу Републике Србије, у Шумадијском округу. Према Попису из 2011. године на територији Града Крагујевца живи 179.417 становника. У градском подручју живи 150.835 становника, што га чини четвртим градом по величини у Србији и првим градом по проценту урбане популације.

Град се налази на 44° 22' северне географске ширине, 20° 56' источне географске дужине и надморској висини од 185 до 220м. Простире се на 835км² и удаљен је 140км југоисточно од главног града Републике Србије – Београда. Подигнут је на обалама реке Лепенице у Крагујевачкој котлини, где се дотичу крајњи огранци шумадијских планина: Рудника, Црног Врха и Гледићких планина.

Крагујевац је индустријски град, али и град са значајним пољопривредним земљиштем. Располаже са укупним земљишним фондом од 83.475ха, од чега 63,9% припада руралном подручју, а 36,1% територије припада урбаној зони. У укупној површини Шумадијског округа територија Града учествује са 35%, а у површини Републике са око 1%.

Град се налази у долини реке Лепенице. Лежи на тремеђи три велике републичке осовине развоја: моравске (око 30км од града ка истоку), западно-моравске и ибарске (око 40-50км ка југо-западу). Преко осталих крупних инфраструктурних система, који се гранају од наведених осовина, Крагујевац је физички и функционално интегрисан у мрежу насеља Републике Србије.

Ауто пут Београд-јужни Јадран (Бар) и повезивање трајектом Бар-Бари са Италијом и осталим делом света поморском везом, представља један од најважнијих аутопутских коридора у земљи на правцу север-југ, сврстан у систем трансевропских путева. Отуда је повезивање по правцу исток-запад на овај аутопут од изузетног значаја не само за Крагујевац већ и за део централне и источне Србије.

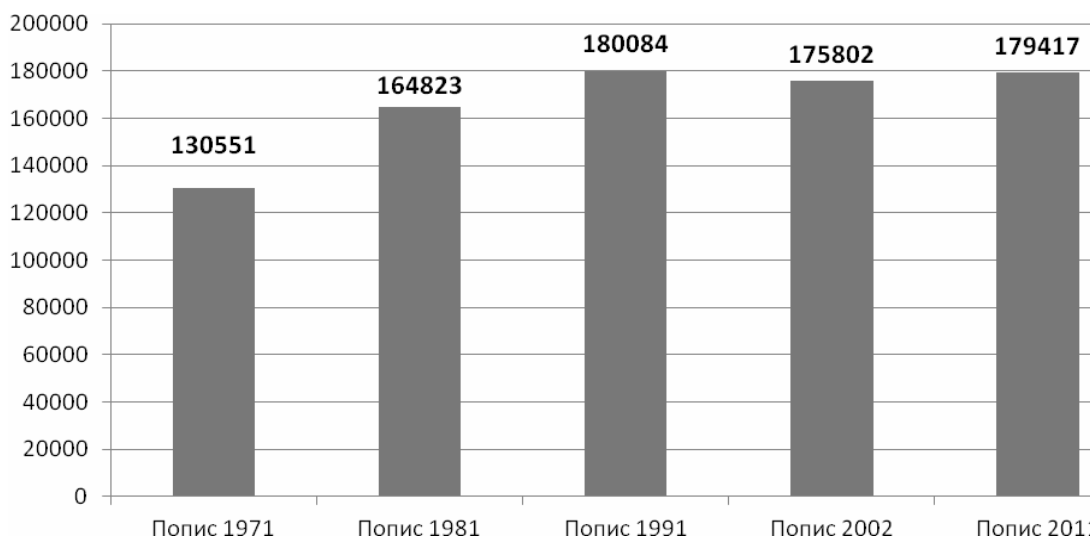
Поред разгранате мреже путева који Крагујевац повезује са великим бројем градова и насеља, железничком пругом могућ је саобраћај у 4 главна правца:

- Крагујевац - Београд - Суботица – Будимпешта
- Крагујевац - Ниш – Софија
- Крагујевац - Подгорица - Бар (морска лука)
- Крагујевац - Скопље - Солун (морска лука)

2.1.2. Демографија

Број становника града Крагујевца увећао се за више од 26 % у периоду између два Пописа од 1971. до 1981. године. Овај период везује се за привредни развој града, индустријску производњу фабрике Застава. Услед привредног развоја области, биолошких карактеристика становништва и миграција ка градском подручју дошло је до повећавања броја становника. Тренд раста броја становника се наставља у нешто nižем проценту (9,26%).

Деведесетих година двадесетог века на просторима бивших југословенских република дошло је до тенденције смањивања броја становника, услед миграционих кретања становништва (иностранство).

Извор: Републички завод за статистику

Демографска процена за 2041. годину:

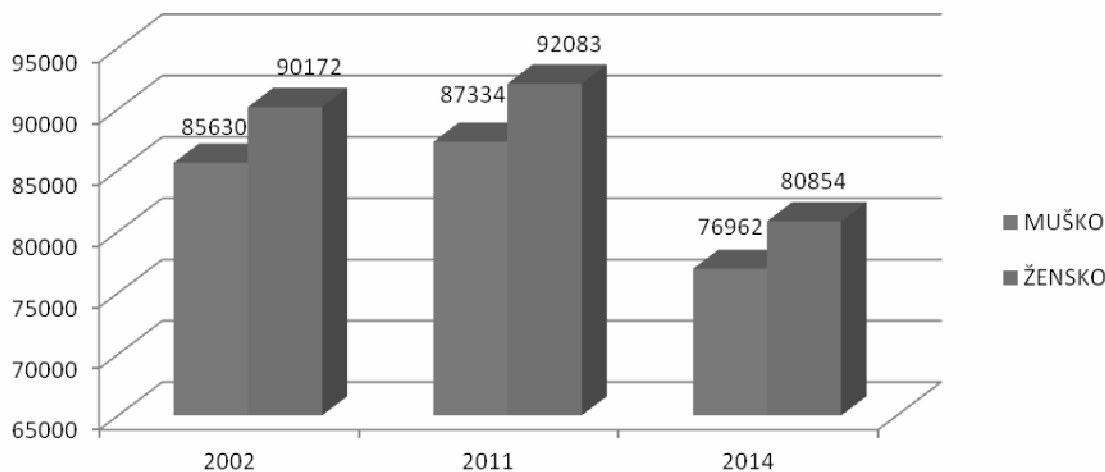
Град Крагујевац	становника	мушко	женско
Нулта миграциони салдо	157816	76962	80854
Средња варијанта	188877	87091	93786

Извор: Републички завод за статистику

2.1.2.1. Структура становника

2.1.2.1.1. Структура становништва према полу

У полној структури становништва, на свим посматраним пописима становништва, може се уочити већа бројност женске популације у односу на мушку. Према попису из 2011. године однос мушке и женске популације износио 51,7 : 48,3 у корист женске популације.

Извор: Републички завод за статистику

2.1.2.1.2. Старосна структура становништва

Старосна структура становништва града Крагујевца формирана је под директним дејством наталитета, а процес старења је у највећој мери условљен секуларним падом наталитета. На старосну структуру становништва утицали су, смртност и миграције, али у мањој мери.

Према подацима са Пописа 2002. и 2011. године Републичког завода за статистику уочљиве су разлике у бројности две групације становништва према старосној структури. Подаци са пописа из 2002. године показују да је најбројнија група старости од 45 до 49 година, док је на Попису из 2011. године најбројнија старосна групација односи се на становништво од 55 до 59 година.

Ово и јесте група која је на Попису из 2002. године била у старосној категорији од 45 до 49 година. Пратећи ову релацију, не постоје битнија одступања у бројности одређене групе становништва.

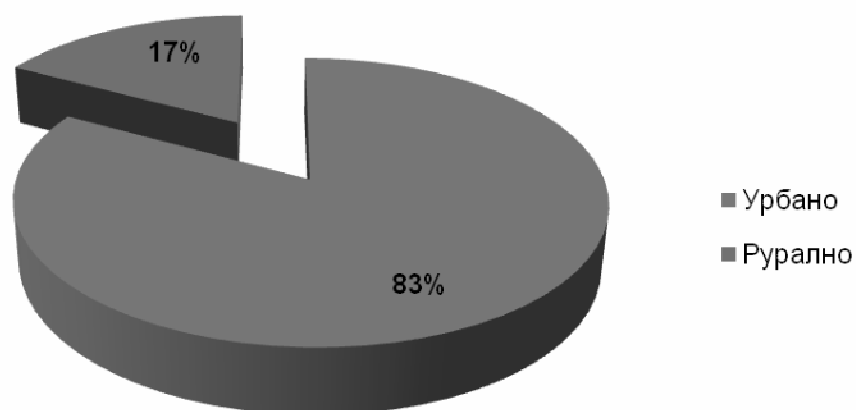
Старосна структура становништва

Попис	1981.	1991.	2002.	2011.
0 - 4	13490	11251	7473	8235
5 - 9	12115	12789	8641	8705
10 - 14	10163	13682	10720	8187
15 - 19	10286	12673	12573	9620
20 - 24	13855	11230	13300	11501
25 - 29	17830	11860	12148	12905
30 - 34	14837	14934	10746	13076
35 - 39	9374	17637	11335	12224
40 - 44	11790	14798	13665	11275
45 - 49	12488	9228	16845	11978
50 - 54	11286	11325	14428	13942
55 - 59	8690	11768	8588	16535
60 - 64	4115	10142	9710	13262
65 - 69	4404	7426	9687	7740
70 - 74	4494	3158	7559	8116
75 и више	5084	6183	7345	12116
Укупно	164823	180084	175802	179417

Извор: Републички завод за статистику

2.1.2.1.3. Однос урбаног и руралног становништва

Град Крагујевац је, као и већину градова и општина у Србији, карактерисала су миграторна кретања из руралних ка урбанизованим деловима града. Ова појава је условила да 83 % становништва буде сврстано у категорију урбаног, а 17% становништва се сврстава у категорију руралног становништва по попису из 2002. године.

Извор: Републички завод за статистику

2.1.2.1.4. Основни контингенти становништва у 2011. години

Малолетно становништво узраста до 14 година, у последњем пописном интервалу, показује тенденцију опадања (28,8%), док становништво старије од 60 година бележи значајан пораст у износу од чак 52,8%.

Са друге стране, иако је номинална вредност бројности радно способног становништва у посматраном интервалу опала за 1,8%, сâмо учешће ове групације у укупној популацији општине је остало на готово истом нивоу од 69,7% до 70,1%.

Уколико радно способно становништво посматрамо као популацију мушкараца и жена у доби од 15. до 64. године, можемо констатовати да је оно, по попису 2002. године, бројало 123.338 лица, односно 70,2 % укупне популације општине.

Ако анализирамо старосне индикаторе становништва из 2006. године, видећемо да је просечна старост у граду Крагујевцу 40,42 године што је незнатно мање у односу на Округ (41,17 година) и на Србију (40,89 година). Индекс старења, који представља однос старог (60 и више година) према младом (0-19) становништву, за град Крагујевац износи 95,79 и повољнији у односу на ниво Округа (104,54) и Републике (103,17).

Основни старосни контингенти становништва

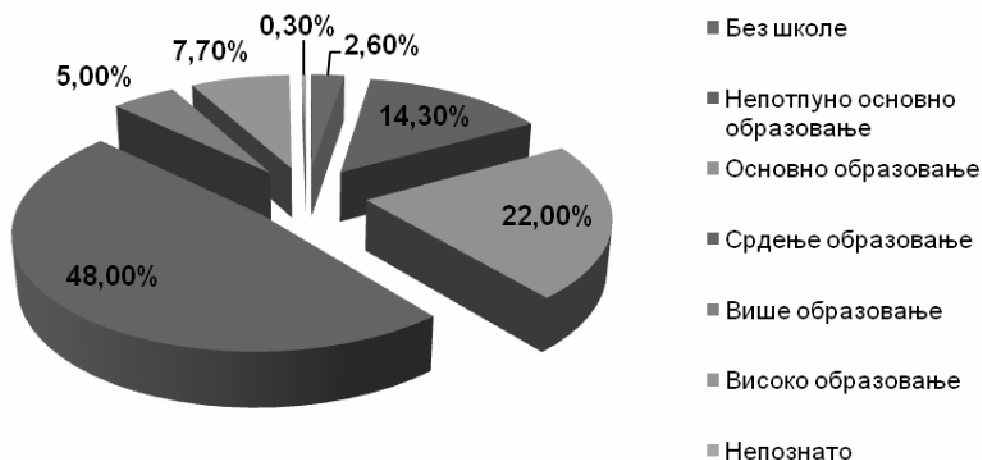
Територија	Укупно становништ.		Основни старосни контингенти становништва										Очекивано трајање живота живорођене деце од 2010-2012	
			Радни 15-64		Пунолетни 18 и више		Предшколски 0-6		Школо-обавезни 7-14		Фертилни 15-49			
	Прос. Старе	Индекс старе.	број	%	број	%	број	%	број	%	број	%	М	Ж
Шумадија	42,56	129,53	201426	68,9	242335	82,9	18316	6,2	22251	7,6	64308	22,02	73,1	77,3
Поморав.	44,10	150,07	140120	65,8	177091	83,2	12419	5,8	16285	7,7	44543	20,93	72,1	77,4
Ш и П	43,68	139,8	341546	67,3	419426	83,1	30735	6,0	38536	7,65	108851	21,5	72,6	77,35
Крагујев.	41,8		124731	69,67	148744	82,97	11717	6,54	13621	7,61	40621	22,69	73,1	77,67

Извор: Општине и региони у Републици Србији, 2014. Године

Становништво старије од 15 година према полу и школској спреми, по попису 2011.

Територија	Пол	Укупно	Без школ спрем	Непот. Основ. Образ.	Основ. Образ.	Средње образ.	Више образ	Висок образ	Непозн.
Град Крагујевац	Укупно	154290	2870	12498	27162	84187	9711	17552	310
	Женско	79775	2350	8415	12141	44288	4488	9433	141
	Мушко	74515	520	4083	15021	39899	5223	8119	169
Шумадијски округ	Укупно	252548	5039	29975	50538	130378	13779	22248	591
	Женско	129655	4156	18823	27292	60669	6496	11896	323
	Мушко	122893	883	11152	23246	69709	7283	10352	268
Поморавскиокруг	Укупно	185556	6421	32694	45906	80039	8285	11273	938
	Женско	96295	5404	19926	24386	36201	4136	5720	522
	Мушко	89261	1017	12768	21520	43838	4149	5553	416

Извор: Републички завод за статистику

Извор: Републички завод за статистику

2.1.2.1.5. Становништво према активности, по попису 2011.

Активно становништво по попису 2011. године

Територија	Активно становништво				
	Свега	Обавља занимање	Незапослени		
			Свега	Некад радили	Траже први посао
Крагујевац	56126	54811			
Шумадија	123743	92124	31619	18950	12669
Поморавље	81441	60824	20617	12307	8310
Регион	205184	152948	52236	31257	20979

Извор: Републички завод за статистику

Активно становништво чини 47% укупног становништва града Крагујевца, односно 56% становништва старијег од 15 година. Од укупног броја активног становништва 73 % обавља неко од занимања, док остатак чине незапослена лица која траже посао, или лица која су привремено прекинула своја занимања. Издржавано становништво чини 34 % укупне популације града.

Неактивно становништво по попису 2011. године

Територија	Неактивно становништво						
	Свега	Деца млађа од 15 година	Пензионери	Лица са прих. од имов.	Ученици/студенти	Домаћице	Остало
Крагујевац							
Шумадија	169565	40760	66554	1148	23054	23236	14813
Поморавље	133095	28980	54683	953	15337	20817	12325
Регион	302660	69740	121237	2101	38391	44053	27138

Извор: Републички завод за статистику

2.1.2.2. Домаћинства

Домаћинства према броју чланова

Година	Укупно	1 члан	2 члана	3 члана	4 члана	5 чланова	6 и више	Просечн о
2002	59524	11476	14059	12211	14724	4237	2817	2,93
2011	59991	11523	14751	12568	12256	5004	3889	2,97

Извор: Републички завод за статистику

Подаци о броју домаћинстава расположиви су са званичних пописа становништва. Између последња два пописа примећен је мали раст у укупном броју, као у класификацији по броју чланова домаћинства, док је пад примећен само у категорији домаћинстава са 4 члана.

2.1.2.3. Витални догађаји

Витални догађаји на територији Града Крагујевца

Год.	Живорођени		Умрли		Природни прираштај		Бракови	
	Број	на 1000 становник	број	на 1000 становни	Број	на 1000 становник	закључен	разведени
2000.	1752	9,7	2023	11,2	-271	-1,5	938	134
2001.	1782	9,9	1914	10,6	-132	-0,7	998	171
2002.	1863	10,6	2093	11,9	-230	-1,3	1009	127
2003.	1848	10,5	2052	11,7	-204	-1,2	1048	159
2004.	1950	11,1	1915	10,9	35	0,2	990	92
2005.	1794	10,2	2316	13,2	-522	-3,0	1048	103
2006.	1757	10,0	2226	12,7	-469	-2,7	1030	111
2007.	1755	10,1	2196	12,6	-441	-2,5	1081	140
2008.	1647	9,4	2164	12,4	-517	-3,0	905	208
2009.	1726	9,9	2250	12,9	-524	-3,0	937	150
2010.	1682	9,7	2201	12,6	-519	-3,0	902	71
2011.	1777	10,2	2232	12,8	-455	-2,5	897	139
2012.	1637	9,1	2229	12,4	-592	-3,3	861	94

Извор: Републички завод за статистику

У периоду од 2000. до 2012. године бележи се пад природног прираштаја, а знатније од 2005. године. Такође се бележи мањи број склопљених бракова, али истовремено и мањи број разведених бракова.

2.1.2.4. Досељеници

Број досељеника по временским периодима

Укупан број становника		179417
Од рођења станује у истом месту		101182
Досељеници	Укупно	79235
	1980 и раније	41664
	1981-1985	5787
	1986-1990	4382
	1991-1995	4464
	1996-2000	9823
	2001-2005	3902
	2006. и касније	5279
	Непозната година	3934

Извор: Републички завод за статистику

Највећи број досељеника забележен је до 1981. године и износи 41.664, а значајан број досељених Град бележи и у периоду од 1996. до 2000. године (9.823).

Структура досељеника према подручју са којег су досељени (пре 1980. године -2011.)

		Град	Удео у укупном броју досељеника у граду (%)
Досељеници - укупно		79235	100
Досељеници	досељено из Републике Србије	70000	88,34
	из другог насеља исте општине	9072	12,96
	из друге општине	10751	15,36
	из друге области	50177	71,68
	досељено из других земаља	9150	11,55
	из Босне и Херцеговине	2295	25,08
	из Македоније	813	8,85
	из Словеније	397	4,39
	из Хрватске	1857	20,29
	Из Црне Горе	2249	24,58
	из осталих земаља	1539	16,82
	непознато	85	0,11

Од 179.417 становника колико по попису из 2011. године живи у граду Крагујевцу, 79.235 је досељено. Највећи део тог становништва досељен је из Републике Србије (70.000

или 88,34 %), а затим и из бивших република Југославије, највише из Босне и Херцеговине, а затим и из Црне Горе, Хрватске, Македоније и Словеније.

Број становника

Број становника		Досељено
1991. година	2011. година	9181
180084	179417	667

Извор: Републички завод за статистику

Број становника је смањен у посматраном периоду (1991.- 2011. године), за 667 становника и поред тога што је у град Крагујевац у истом периоду досељено 9.181 становник.

То нам говори да је дошло до знатног одлива становништва делом због негативног природног прираштаја, делом због миграција ка већим привредним центрима и у иностранство

Број склопљених бракова 2014. године (за период од 10 година)

Број склопљених бракова	Број разведених бракова	Стопа нупцијалитета	Стопа диворцијалитета
950	119	5,29	0,66

Кретање опште стопе морталитета

Година	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Број умрлих	1915	2316	2226	2196	2164	2250	2201	2232	2229	2141
Стопа	11,2	10,6	11,9	11,7	10,9	13,2	12,6	12,8	12,4	12

Извор података: Републички завод за статистику

2.1.2.5. Етничка припадност становништва

Етничка припадност становништва по попису 2011. године

Националност	Број
Укупно	179417
Срби	172052
Црногорци	645
Македонци	297
Мађари	37
Роми	1482
Румуни	17
Русини	6
Хрвати	192
Југословени	175
Словенци	34

Словаци	16
Албанци	27
Бугари	41
Остали	231
Нису се изјаснили	2033
Регионална припадност	211
Непознато	1613

Извор података: Републички завод за статистику

Крагујевац је, према званичној статистици, етнички хомогена средина са уделом српског становништва од 95 %,у укупном броју становника. Најбројнија мањинска етничка заједница у Крагујевцу су Роми (0,83%), Црногорци (0,36%) и Македонци (0,16%).

Званична статистика говори о томе да у Крагујевцу живи само 1482 припадника ромске етничке заједнице, док незваничне процене Организација цивилног друштва и других установа процењују да је овај проценат знатно већи (5,57%) али се због изразите дискриминације, асимилације других разлога Роми не изјашњавају о својој етничкој припадности.

2.1.2.6. Религија

Религијска припадност по попису 2011. године

Религија	Број
Укупно	179471
Свега ²	173086
Православци	171352
Католици	336
Протестанти	55
Исламисти	665
Атеисти	918
Неопредељени	2665
Друго	23
Непознато	1991

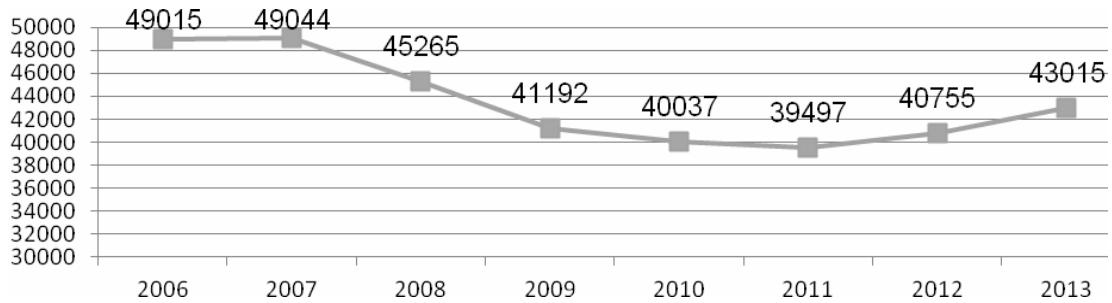
Извор података: Републички завод за статистику

У укупном броју становника, највећи је удео оних који припадају Хришћанској религији, а у оквиру тога највише је оних који су се изјаснили као Православци (95,48% у односу на укупан број становника и 99% у односу на припаднике Хришћанске вероисповести). Удео неопредељених је 1,48%, остали удео у укупном становништву је незнатно мали (мање од 1%; неопредељених, атеиста и припадника исламске религије).

² Разлику од „свега“ чине лица која су се изјаснила као хришћани.

2.1.3. Људски ресурси и тржиште рада

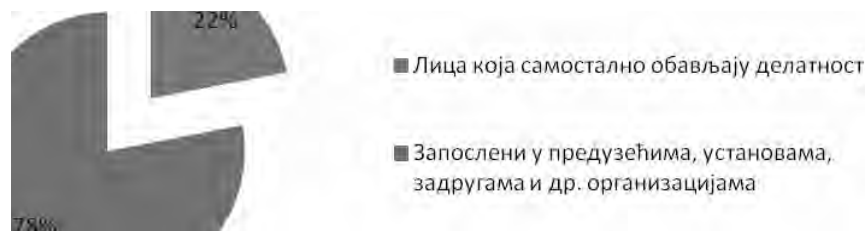
2.1.3.1. Запосленост

Запосленост – Структура

Година	Запослени		Запослени у предузећима, устан., задругама и др. организац.	Лица која самост. обављају делатност	Бр. запосл. на 1000 стан.	
	Укупно	жене (%)			Укупно	Запослени у пред., устан., задруг. и др. организац.
2006.	49 015	42.7	40 253	8 762	280	230
2007.	49 044	41.8	39 254	9 790	281	225
2008.	45 265	42.7	34 692	10 573	260	199
2009.	41 192	44	30 075	9 119	233	181
2010.	40 037	45.3	31 764	8 273	230	182
2011.	39 497	47.8	30 721	8 776	227	176
2012.	40 755	48.1	30 714	10 041	227	171
2013.	43 015	46.1	33 510	9 505	240	187

Извор података: Републички завод за статистику

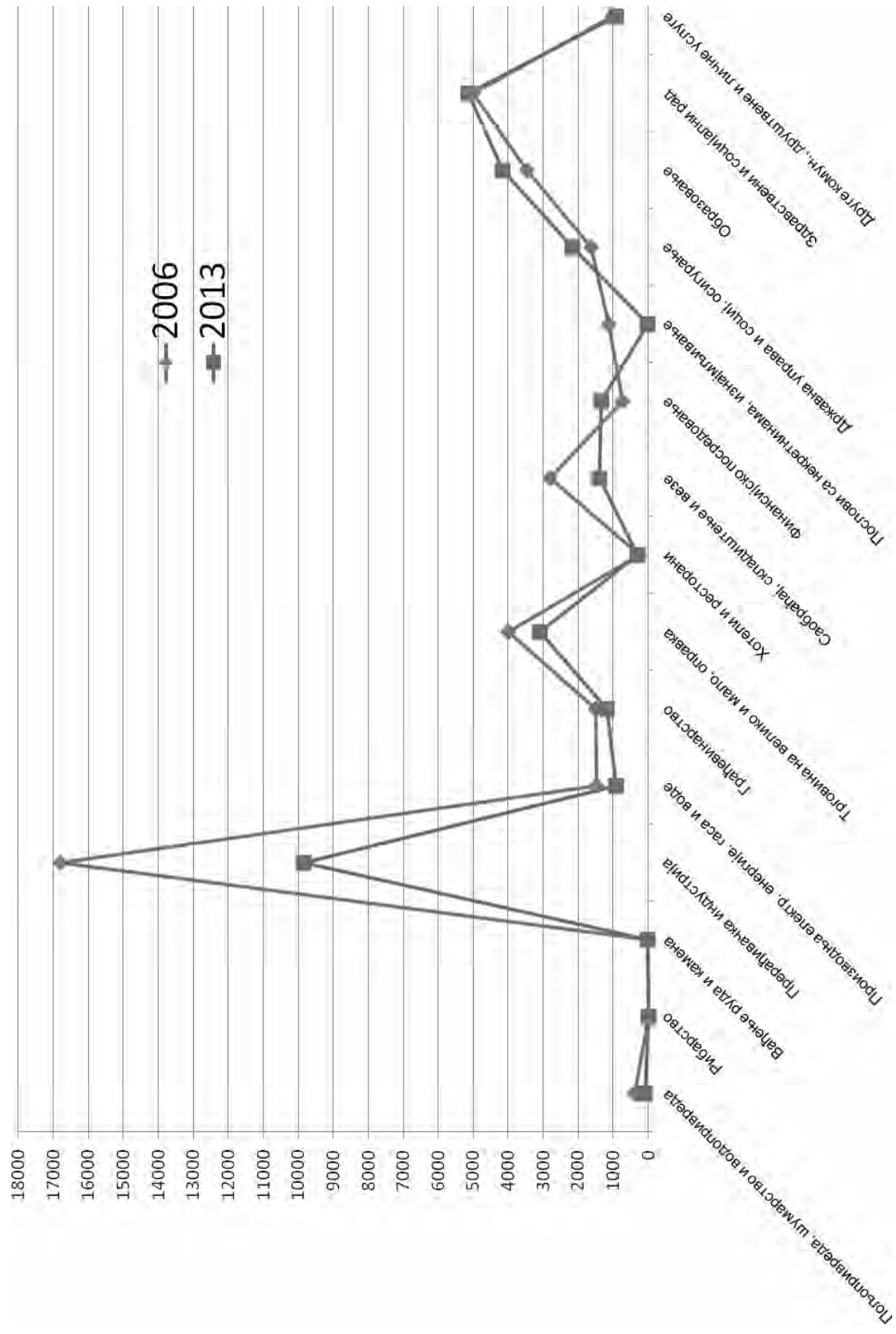
Запосленост по секторима привредне делатности³

Година	Укупно	Пољопривреда, шумарство и водoprивреда	Ваљене руда и камена	Прерађивачка индустрија	Производња електр. енергије, гаса и воде	Грађевинарство	Трговина на велико и мало, оправка	Хотели и ресторани	Саобраћај, складиштење и везе	Финансијско посредовање	Послови са некретнинама, изнајмљивање	Државна управа и социј. осигурање	Образовање	Здравствени и социјални рад	Друге комун., друштвене и личне услуге
2006.	40 253	389	5	16 804	1 485	1 501	3 989	262	2 815	723	1 129	1 628	3 476	5 018	1 028
2007.	39 254	480	5	15 666	1 460	1 531	3 683	268	2 818	714	1 136	1 763	3 599	5 070	1 064
2008.	34 692	358	8	10 575	1 476	1 674	3 764	296	2 765	692	1 258	1 801	3 676	5 224	1 128
2009.	32 075	312	15	8 609	1 508	1 682	3 805	323	1 898	785	1 168	1 875	3 734	5 172	1 189
2010.	31 764	243	16	8 026	1 519	1 452	3 729	339	1 822	808	1 490	2 054	3 737	5 350	1 182
2011.	30 721	110	12	7 157	923	1 485	3 501	333	1 172	1 372	27	2 093	3 865	5 333	769
2012.	30 714	108	11	7 494	930	978	3 290	281	1 271	1 479	17	2 117	4 104	6 149	790
2013.	33 510	104	15	9 842	923	1 194	3 094	305	1 391	1 330	21	2 174	4 169	5 138	906

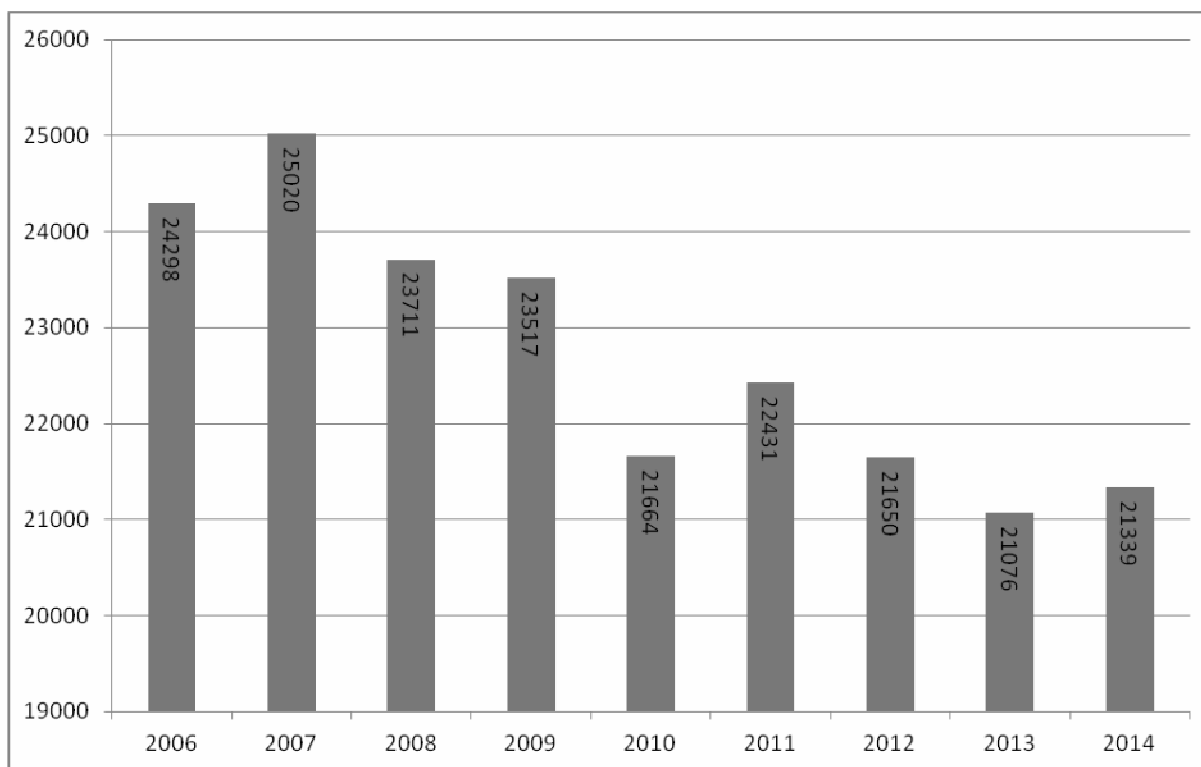
Извор: Републички завод за статистику – Општине у Србији

3 Приложени подаци се односе на запослене у предузећима, задругама, зaдpугама, установама, организацијама и малим предузећима (до 50 запослених)

2.1.3.2. Незапосленост

Незапосленост – структура

Година	Укупно	Први пут траже запослење		Без квалификација		Жене		На 1000 становника
		укупно	%	укупно	%	укупно	%	
2006.	24.298	12.579	51,77	8.235	33,89	14.385	59,20	139
2007.	25.020	11.552	46,17	8.361	33,42	14.406	57,58	143
2008.	23.711	10.410	43,90	7.952	33,54	13.658	57,60	136
2009.	23.517	8.584	36,50	7.395	31,45	13.517	57,48	133
2010.	21.664	7.904	36,48	6.318	29,16	12.250	56,55	123
2011.	22.431	7.836	34,93	6.190	27,60	12.484	55,66	129
2012.	21.650	7.023	32,44	6.197	28,62	12.267	56,66	121
2013.	21.076	6.553	31,09	5.951	28,24	12.208	57,92	118
2014.	21.339	6.562	31,1	5.952	28,2	12.221	57,9	118

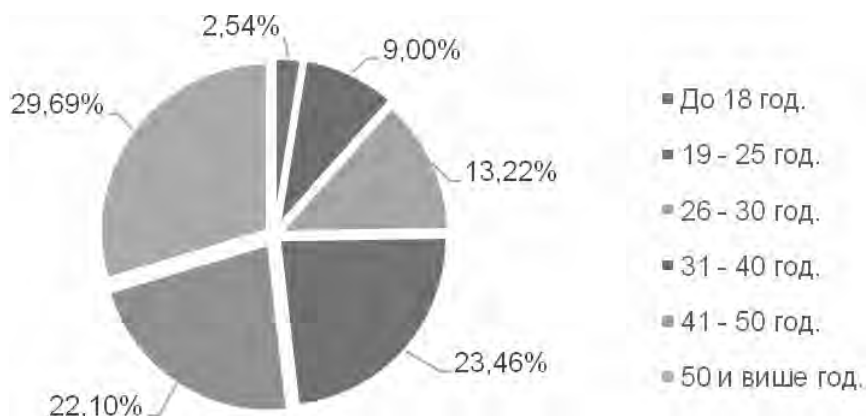
Извор: Републички завод за статистику, НСЗ

У односу на 2006. годину, сваке године се уочава смањење броја незапослених лица (на евиденцији НСЗ), ипак жене су у посматраном периоду континуирано бројнија група у односу на мушкарце. Оно што је јако уочљиво је велики број лица без квалификације и даље. У периоду од 2006-2014 године дошло је до благог процентуалног смањења незапослених лица у женској популацији.

Старосна структура незапослених, на крају 2014. године

Старост	Укупно	%	Жене	%
До 18 год.	541	2,54	223	1,85
19 - 25 год.	1.921	9,00	1.021	8,49
26 - 30 год.	2.821	13,22	1.780	14,79
31 - 40 год.	5.006	23,46	3.121	25,94
41 - 50 год.	4.715	22,10	2.866	23,82
50 и више год.	6.335	29,69	3.021	25,11
Укупно	21.339	100	12.032	100

Извор: Национална служба за запошљавање

Од укупног броја незапослених лица на евиденцији НСЗ Филијале Крагујевац 5.283 лица су из групе младих, до 30 година старости, што представља 24,75 %, од тога 3.024 лица су жене, што указује да су бројније у оквиру ове групе.

Квалификациона структура незапослених на крају 2014. године

Старост	Укупно	%	Жене	%
I и II степен	5.967	27,96	3.116	25,90
III и IV степен	11.628	54,49	6.756	56,15
V, VI-1 и VI-2 степен	1.598	7,49	781	6,49
VII-1 степен	2.124	9,95	1.367	11,36
VII-2 степен	18	0,08	11	0,09
VIII	4	0,02	1	0,01
Степен	21.339		12.032	

Извор: Национална служба за запошљавање

Најбројнији су на евиденцији незапослени са III и IV степеном стручне спреме. У тој категорији су бројније жене. Од укупног броја лица на евиденцији је и 2.124 лица са VII степеном стручне спреме, што представља 9,95% укупног броја незапослених лица на крају 2014. године.

2.1.4. Привреда

Привреда Крагујевца је претежно базирана на металопрерађивачком комплексу, а у оквиру њега на производњи саобраћајних средстава и оружја. Губитак тржишта и кооперантских веза деведесетих година двадесетог века порузроковали су негативне последице по економско-социјални развој града.

Поред технолошког заостајања за развијеним земљама, град се суочио са проблемом велике незапослености. Град међутим чини значајне помаке у економском развоју кроз стварање повољног привредног амбијента (усвојена Стратегија локалног економског развоја 2007-2011, заснована на савременим стандардима; дефинисан сет стимулативних мера за инвеститоре у производним делатностима; инфраструктурно опремане индустријске зоне, подршка samozапосљавању и др.), што је имало за резултат довођење значајних фирми ("Фиат", Сигит, ХТЛ, Промо Мањети, Џонсон Контролс, "ТПВ", "Метро", "Меркатор", Идеа, ДИС, "Плаза", "Супернова", "Туш" и др.) и подстицање привредне активности у Граду. Стварањем заједничког предузећа "Фиат аутомобили Србија", добијена је прилика да се, заједно са домаћом кооперацијом, постепено покрене мотор развоја не само Града него и читаве Србије.

2.1.5. Економија

I Део

Економска реалност једне општине/града може се измерити на више начина и путем више економских показатеља. Најчешће примењивани и најпоузданији економски индикатор је бруто домаћи производ по глави становника (GDP per capita). Међутим, од 2005. године у Републици Србији се не мери овај индикатор, већ је, као алтернатива, преузет један од, такође често примењиваних индикатора, тзв- економски агрегат.

Економски агрегат се израчунава из производа укупног броја запослених у граду и просечне бруто зараде по једном запосленом. Он је збирни показатељ јер даје заједничку вредност приказану у еврима, која представља резултат економске активности града.

Предности економског агрегата као индикатора су: веома је јасан, лако се израчунава и пружа упоредивост. Главни недостатак је што се заснива на просечним вредностима (бруто зарада запослених), па је и мање прецизан од бруто домаћег производа по глави становника који представља укупну продукцију роба и услуга по глави становника остварену на нивоу града/општине, без обзира на власништво.

2.1.5.1. Економски агрегат

Преглед економског агрегата

	Економски агрегат		Просечна зарада	
	Укупно (ЕУР)	Индекс у односу на претходну годину	На крају године (ЕУР)	Ниво у односу на Републику Србију
2011.	19.353.530	102.6	490	97.3
2012.	19.733.532	102	476	94.5
2013.	21.651.875	109.7	505	97.8
2014.	20.256.180	93.6	476	103.4

II Део

Преглед броја предузећа према величини

Мала	Средња	Велика
1680	55	23

Извор: Агенција за привредне регистре

Преглед броја предузећа по секторима делатности

Пољопривреда, шумарство и водопривреда	39
Прерађивачка индустрија	416
Трговина на велико и мало, оправка	504
Саобраћај, складиштење и везе	109
Остали сектори	690

Извор: Агенција за привредне регистре

Преглед броја радњи по секторима делатности:

Сектор делатности	Број
Пољопривреда, шумарство и водопривреда	44
Прерађивачка индустрија	919
Трговина на велико и мало, оправка	1390
Саобраћај, складиштење и везе	707
Остали сектори	2560

Извор: Агенција за привредне регистре

Оно по чему је Град препознатљив у привредном смислу је дуга традиција у војној индустрији, која датира од 1853. године, да би се после II светског рата развила индустрија саобраћајних средстава (аутомобили „Застава“ и камиони „Ивеко“). Временом се развијала и прерађивачка индустрија, од којих је данас најпознатија производња намештаја („Форма Идеале“), прерада млека („Мегле“, „Куч компани“), пића („Флорес“, „Свислајон“), текстила и обуће.

Ипак, најзначајнији инвеститор данас је италијански "Фиат" који је са Владом Републике Србије основао мешовито предузеће "Фиат Аутомобили Србија", а вредност инвестиције је преко милијарду еура. Поред "Фиат"-а, у "Слободној зони ФАС Грошница" налазе се фабрике његова четири кооперанта: "Прома Мањети", "Сигит", "ХТЛ" и "Џонсон Контролс".

Преко процеса приватизације, куповином некадашњих друштвених предузећа и гринфилд инвестиција, у Град су дошли партнери као што су: "Фиат- Италија", "Мегле" – Немачка, "НТУ", "ТПВ" и "Виатор&Вектор" из Словеније, "Шолц"- Немачка, "Интертраст" – Бугарска, "Рап Марине" – Норвешка, "Хедлмајер" – Аустрија.

Осим сектора трговине, у Крагујевцу су развијени и други услужни сектори као што су банкарство и осигурање. После 2000. године у Граду су започели пословање велики трговински ланци: „Метро“, „Меркатор“(Рода Центар), "Делта", "Туш", "ДИС" и највећи међу њима "Плаза".

Преглед удружења предузетника, задруга

Назив	Локација	Активности	Број чланова
Опште удружење предузетника Слога	Крагујевац	Ради на пословном повезивању и умрежавању предузетника у Крагујевцу и региону, врши промоцију својих чланова кроз учешће на сајмовима	око 1000
Асоцијација приватних предузетника Шумадија	Крагујевац	Окупља велика, мала и средња предузећа и предузетнике свих облика својине ради представљања, унапређења и заштите њихових пословних интереса.	око 35

Извор: Агенција за привредне регистре

2.1.6. Култура

Преглед институција које се баве културном делатношћу/ установа културе

Назив институције	Место	Врста институције	Опис делатности	Година оснивања
Народни музеј	Крагујевац	Установа културе	Делатност музеја, галерија и збирки	1949.г.
Дом омладине „Крагујевац“	Крагујевац	Установа културе	Сценска уметност, умет. и књижев. стваралаштво	1997.г.
Књажевско српски театар	Крагујевац	Установа културе	Сценска уметност	1835.г.
Позориште за децу Крагујевац	Крагујевац	Установа културе	Сценска уметност	2003.г.
Народна библиотека „Вук Караџић“	Крагујевац	Установа културе	Делатност библиотека	1866.г.
Спомен парк „Крагујевачки октобар“	Крагујевац	Установа културе	Делатност музеја, галерија и збирки	1953.г.
Центар за нег. трад. култ. „Абрашевић“	Крагујевац	Установа културе	Сценска уметност, уметн. и књижевно стваралаштво	2006.г.
Завод за заштиту споменика култура	Крагујевац	Установа културе	Заштита културних добара, непокр. и др знаменитости	1966.г.
Историјски архив Шумадије	Крагујевац	Установа културе	Делатност архива	1970.г.
Музички центар	Крагујевац	Установа културе	Дел. уметничких установа	2009.г.
Студентски културни центар	Крагујевац	Установа културе	Остало образовање	1984.г.

Извор: Локална самоуправа

2.1.6.1. Књажевско српски театар

Театар у Крагујевцу који је носио име Јоакима Вујића, директора првог српског театра основаног у Крагујевцу 1835. године, израстао је по свом репертоарском изразу и сценском третману у модерно савремено позориште.

У Крагујевцу се прве позоришне представе помињу још 1825. године. Припремао их је и изводио учитељ Ђорђе Евгенијевић са ђацима. Приликом свог доласка у Крагујевац у њима је учествовао и Јоаким Вујић. Он је дошао на позив Кнеза Милоша у јесен 1834. године и постављен је за директора Театра са задатком да организује рад позоришта.

На репертоару Књажевско-српског театра налазе се представе по текстивима домаћих и страних класика: Николај Кољада Бајка о мртвој царевој кћери у режији Бошка Димитријевића, Јован Стерија Поповић Лажа и паралажа у режији Драгана Јаковљевића, Николај Васиљевић Гогољ Дневник једног лудака у режији Душана Станикића, Милош Црњански Сеобе у режији Пјер Валтер Полица, Милош Јаноушек Гусари редитељ Јан Чањи, Бранислав Нушић Госпођа министарка у режији Јована Грујића, Едвард Олби Yahoo у режији Милоша Крстовића, Небојша Брадић Ноћ у кафани Титаник у режији Небојше Брадића, Мартин Макдона Лепотица Линејна у режији Милића Јовановића, Ричард Бин Један човек, двојица газда у режији Небојше Брадића, Рециналд РоузДванаесторица гневних људи у редитељ Нил Флекман, Пјер Валтер Полиц До голе коже редитељ Пјер Валтер Полиц, Д. Ц. Џексон Моје бивше моји бившиу режији Слађане Килибарде, Ружица Васић Хладњача за сладолед у режији Приможа Беблера, Луиђи Пирандело Човек, звер и врлина у режији Марка Мисираче, Харпер Ли Убити птицу ругалицу у режији Небојше Брадића, Горан Марковић Зелени зраци у режији Милице Краљ, Кен Лудвиг Преваранти у сукњи у режији Милића Јовановића

На Дан Театра[6], сваког 15. фебруара, најеминентнијим писцима, глумцима, редитељима, сценографима, композиторима Театар уручује:

- Статуету Јоаким Вујић за изузетан допринос развоју позоришне уметности Србије,
- Прстен са ликом Јоакима Вујића за изузетан допринос развоју Театра и афирмацији његовог угледа у земљи и иностранству.
- Медаљон са ликом Јоакима Вујића за помоћ при унапређењу рада Театра и остваривање програмских циљева, као и промоцију позоришта у ширем региону.

Аутор Статуете Јоаким Вујић је Никола Кока Јанковић, рођен у Крагујевцу 1926. године, вајар и члан САНУ, Српске академије наука и уметности.

2.1.6.2. Позориште за децу Крагујевац

Историја луткарства у Крагујевцу почиње 11. октобра 1994. године, када је одржан 1. Међународни луткарски фестивал малих форми. Тог датума у Театру "Јоаким Вујић", а у организацији Културно-просветне заједнице, по први пут се окупљају ствараоци који у луткарској форми изражавају богатство сценског стваралаштва. Већ следеће године, одржан је још један фестивал, док се на трећи чекало пуних пет година. Тек 2001. године фестивал је поново покренут под називом Међународни луткарски фестивал "Златна искра".

Неопходност постојања професионалног Позоришта за децу препознаје и Скупштина града Крагујевца и коначно 27. јуна 2003. године доноси Одлуку о оснивању "Позоришта за децу Крагујевац".

Од почетка свог постојања Позориште је смештено у згради Дома синдиката. Како је било потребно обезбедити услове за рад Позоришта, град је доделио средства потребна за адаптацију. Међутим, средства добијена од оснивача била су довољна само за грађевински материјал, те су грађевинске радове изводили запослени у Позоришту.

Позориште има 303 места за публику и сцену опремљену оптималном сценском техником.

Захваљујући квалитету представа, за шта су доказ учешћа на престижним међународним фестивалима, као и бројне освојене награде, ово Позориште је већ током првих година постојања стекло велики углед, како у земљи, тако и у иностранству.

До 2015. године Позориште је реализовало 25 премијера, углавном луткарских представа, а остало су драмске представе за децу предшколског и школског узраста. Годишње се у просеку одигра око 170 представа којима присуствује преко 40.000 посетилаца. Позориште је учествовало на бројним домаћим и међународним луткарским фестивалима и до сада је освојило 42 награде .

Поред основне делатности, припреме и извођења представа из сопственог репертоара, "Позориште за децу Крагујевац" је сачувало традицију организовања Међународног луткарског фестивала "Златна искра" на коме из године у годину учешће узима све више водећих светских позоришта .

Осим Међународног луткарског фестивала "Златна искра", Позориште организује "Фестивалчић", смотру драмско-луткарског стваралаштва предшколских установа и "Искрицу", фестивал драмско-луткарских радионица основних школа Крагујевца.

Иако је Позориште за децу препознатљиво по луткарским представама, 5. новембра 2009. године добија и вечерњу сцену "Сцена 303", намењену ученицима средњих школа и студентима. Омладинском сценом заокружује се програмска концепција најмлађег глумишта у граду.

2.1.6.3. Народна библиотека Вук Караџић

У културној историји Србије од великог значаја је добијање самосталности, после доношења Хатишерифа 1830. године, чиме је отворен процес настанка и оснивања бројних важних државотворних установа и институција.

Престони Крагујевац изнедрио је средином XIX века, и то у веома кратком периоду: прву галерију слика, апотеку, војни оркестар, гимназију одн. Лицеј, штампарију у којој је штампан први број Новина Србских, позориште и читалиште. Крагујевачко читалиште основано је 1846. г., одмах после Београдског.

У почетку библиотека је била смештена у згради Гимназије, са својим посебним фондом, а финансирана је из државног буџета. За њено оснивање заслужан је Јанко Шафарик, знаменити ерудита тог доба и библиотекар-управник Народне библиотеке у Београду. По препоруци Државног савета и на основу Решења које је потписао кнез Михаило Обреновић 14. јуна 1866.г. управо тај фонд књига је институционализован као Јавна библиотека. У њој леже корени данашње библиотеке "Вук Караџић". У периоду омеђеном годином оснивања и годином свог првог преименовања (1920. у Народна библиотека) библиотечки фонд је више пута измештан, због чега је трпео бројне губитке и оштећења. Данашњи назив Народна библиотека "Вук Караџић" добила је 1953.године.

Данас је Народна библиотека "Вук Караџић" у Крагујевцу савремена јавна матична библиотека, која обавља библиотечку делатност у складу са важећим законским и подзаконским прописима. У циљу праћења стања и развоја библиотечке делатности, библиотека је носилац матичности за све јавне, специјалне и школске библиотеке на подручју општина Аранђеловац, Баточина, Кнић, Лапово, Топола, Рача и Крагујевац. Запослени у Библиотеци учествују у раду комисија и других стручних форума који се организују у библиотечној струци на нивоу Републике.

Библиотека као институција и појединци као истакнути библиотекари, за постигнуте резултате и стручност у раду добитници су бројних признања: награде "Миодраг Панић Суреп" (НБ "Вук Караџић", 1972,1996; Мирослав Чомић, 1972; Милица Грубач,1982; Нинослава Милановић, 1998); Вукове награде (НБ "Вук Караџић", 1965) и др. Судбина опстајања под туђим кровом нашу библиотеку упорно прати и ограничава могуће замахе како у погледу обима грађе, тако и просторних капацитета који би омогућили разноврснију понуду услуга које нам намећу трендови садашњице. Ипак, ми и даље верујемо да је дигнитет наше установе на културној мапи Србије и све што чинимо ради унапређења струке, као и промоције и афирмације квалитетног стваралаштва довољна препорука и обавеза да се питању наменског простора у блиској будућности посвети већа друштвена пажња.

2.1.6.4. Дом омладине крагујевац

Установа Дом омладине „Крагујевац“ је једна од најстаријих институција културе града Крагујевца, са традицијом дугом преко пола века. Под првобитним називом „Омладински дом“, основан је 1948. године, од стране Градског комитета (Општинског комитета 1955. године) са седиштем у простору спортског друштва „Раднички“ у центру града. У његовом саставу је од 1948. до 1951. године радио КУД „Срета Младеновић“, По свом програмском садржају, Дом омладине је поливалентни културни центар који је од свог оснивања био усмерен ка музичко-сценској, ликовно-примењеној и књижевној

уметности, да би се у новије време окренули и према филмским и мултимедијалним гранама уметности.

У својим развојним данима, Дом омладине у свом матичном простору у ул. Бранка Радичевића 1, на спрату окупљао ликовне уметнике Драгољуба Јелисијевића- Кепа, Горана Ракића, а у партеру глумце Горицу Поповић, Радета Марјановића и филмске ауторе Зорана Петровића и Јована Глигоријевића. Данас је Дом омладине један од највећих културних центара у Србији.

Активности Дома омладине су подељене на програмску продукцију (музички концерти и фестивали, изложбени програм, пројекције филмова, дебате) едукативне радионице за младе (глума, филм, рок музика, страни језици, стрип и карикатура) и партнерске програме у сарадњи са цивилним сектором, регионалним и међународним институцијама и организацијама културе.

Од програмске продукције последњих година треба издвојити: „Арсенал фест“.

Од едукативних радионица за младе су најпознатије две дугогодишње Драмски студио и Дечија позоришна радионица као и музичка радионица, ликовни студио и сликарска радионица.

Преглед културних манифестација

Назив манифестације	Место одржавања	Кратак опис
ОКТОХ	Спомен парк „Крагујевачки октобар“	концерт камерне музике
Велики школски час	Спомен парк „Крагујевачки октобар“	одржава се, већ традиционално, сваког 21. октобра, у знак сећања на страдање Ђака и професора Крагујевачке гимназије, на платоу испред споменика V3 – организатор Спомен парк „Крагујевачки октобар“
Међународни салон антиратне карикатуре	Спомен парк „Крагујевачки октобар“	изложба– организатор Спомен парк „Крагујевачки октобар“
Јоаким фест	Књажевско српски театар	Фестивал најбољих позоришних представа по текстовима домаћих аутора Јоаким фест се одржава сваке године од 7-15. маја у Крагујевцу, Књажевско-српском театру. Фестивал је добио име по Јоакиму Вујићу (1772-1847), директору првог српског театра основаног у Крагујевцу 1835. године. Домаћин и организатор фестивала је Књажевско-српски театар, а главни покровитељ Град Крагујевац.
Јоаким ИнтерФест	Књажевско-српски театар	Међународни позоришни фестивал малих сцена Јоаким Интерфест се одржава сваке године од 7-15. октобра у Крагујевцу, Књажевско српском театру. Фестивал једобио име по Јоакиму Вујићу (1772-1847), директору првог српског театра основаног у Крагујевцу 1835.

		године. Домаћин фестивала је Књажевско-српски театар, организатор Дирекција Фестивала, а главни покровитељ Град Крагујевац
Златна искра	Позориште за децу	Међународни луткарски фестивал
Међународни фестивал камерних хорова и вокалних ансамбала	Сала Прве крагујевачке гимназије, Аула суда	Организатор - Музички центар у Крагујевцу
Позоришни сусрети гимназија Србије	Књажевско српски театар	Организатор - Прва крагујевачка гимназија
Интернационални фестивал уметника хармонике	Прва крагујевачка гимназија	Организатор - ДОО „Ад Либитум“
РЕФРАКТ	Књажевско српски театар, Дом омладине, СКЦ	Организатор - НВО „Миленијум“
Међународни дзез фестивал	Књажевско српски театар, Дом омладине	Организатор - „РЕ ЦРЕАТИВНО“
КРАФ	Књажевско српски театар, Дом омладине, Спомен парк	Организатор - НВО „Миленијум“
Сретење	Стара Скупштина	Дан државности Србије (усвајање Сретењског устава у Крагујевцу 1835.г) и Дан Књажевско српског театра
Дан Града	На територији целог Града	Мајске свечаности посвећене проглашењу Крагујевца за прву престоницу модерне Србије
Госпојинске свечаности	Епархијски дом Саборне цркве	Духовно културна манифестација посвећена празнику Успења Пресвете Богородице
Октобарске свечаности	На територији целог Града	Одавање поште жртвама злочина у Шумарицама и мировним и антиратним активностима
„Арсенал фест“	Комплекс „Кнежев Арсенал“	Музички програм у организацији Установе Дом омладине

Културно-уметничка друштва

Назив КУД-а	Година оснивања	Број чланова
КУД „Лепеница“	2002 г.	Преко 50
КУД „Шљивовац“	1988 г.	30
КУД „Свилен конац“	2005 г.	120
КУД „Илићево“	2006 г.	50
КУД „Рамаћанка“	2005 г.	30
Универзитетски КУД „Светозар Марковић“	1945 г.	120

Културни живот младих у Крагујевцу је веома богат и разноврстан. Млади имају могућност да прате велики број културно – уметничких програма, који су реализовани од стране установа културе у Крагујевцу. Млади узраста од 20 до 30 година у великом броју посећују све културне манифестације, као што су: позоришне представе, изложбе, књижевне вечери, трибине, едукативне радионице, музичке манифестације. Поред постојећих, постоји потреба за повећањем броја и квалитета културних садржаја, који би били намењени младима средњошколског узраста.

2.1.7. Спорт

Преглед спортских клубова

Ред. бр.	Име клуба	Спорт	М/Ж	Бр. чланова	Место	Лига/учешће
1.	Женски рукометни клуб „Раднички“	рукомет	Ж	161	Крагујевац	Супер лига
2.	ФК „Раднички 1923“	фудбал	М	403	Крагујевац	Прва лига
3.	Клуб америчког фудбала „Крагујевац Вилд Воарс“	Амерички фудбал	М	260	Крагујевац	Прва лига
4.	Атлетски клуб „Раднички“	атлетика	М/Ж	100	Крагујевац	Прва лига
5.	Спортски клуб „Фока“	школица спорта, кошарка, одбојка, пливање	М/Ж	600	Крагујевац	–
6.	Мушки одбојкашки клуб „„Раднички“	одбојка	М	180	Крагујевац	Супер лига
7.	Женски одбојкашки клуб „Раднички“	одбојка	Ж	156	Крагујевац	Прва лига
8.	Ауто мото картинг клуб „Дивљи“	ауто-мото трке	М	20	Крагујевац	–
9.	Женски кошаркашки клуб „Раднички“	кошарка	Ж	120	Крагујевац	Прва лига
10.	Рвачки клуб „Раднички“	рвање	М	135	Крагујевац	Прва лига
11.	Клуб малог фудбала „Економац“	мали фудбал	М	52	Крагујевац	Прва лига
12.	ФК „Шумадија 1903“	фудбал	М	400	Крагујевац	Српска лига Запад
13.	КК „Раднички КГ“	кошарка	М	60	Крагујевац	Јадранска лига
14.	Пливачки клуб “Раднички“	пливање	М/Ж	864	Крагујевац	Републичко такмичење
15.	Ватерполо клуб „Раднички“	Ватерполо	М	203	Крагујевац	Триглав лига
16.	Рукометни клуб „Раднички“	рукомет	М	150	Крагујевац	Сеха лига

17.	Стрељачки клуб „Чика Мата“	стрељаштво	М/Ж	44	Крагујевац	Републичко такмичење
18.	Боди билдинг, фитнес и аеробик клуб „Олимпија“	боди билдинг, фитнес и аеробик	М/Ж	3.000	Крагујевац	Републичка појединачна првенства
19.	Бициклически клуб „Раднички“	бициклизам	М	72	Крагујевац	–
20.	ФК „Аполон“	фудбал	М	116	Крагујевац	–
21.	Боксерски клуб „Раднички“	бокс	М	112	Крагујевац	Регионална лига Шумадије
22.	Спортско друштво и инвалида „Крагуј“	шах, стрељаштво, пикадо	М/Ж	35	Крагујевац	–
23.	Друштво за спорт и рекреацију особа са инвалидитетом	атлетика, стрељаштво, стони-тенис, пливање, шах, пикадо, стрељаштво	М/Ж	37	Крагујевац	–
24.	Шаховски савез „Шумадије“	шах	М/Ж	500	Крагујевац	–
25.	Спортски клуб „Славија“	фудбал	М	112	Крагујевац	зона Морава
26.	Гимнастички клуб „Раднички“	гимнастика	М/Ж	44	Крагујевац	Републичко такмичење
27.	Пливачки клуб „Делфин“	пливање	М/Ж	160	Крагујевац	Републичко такмичење
28.	ФК „Водојажа“	фудбал	М	155	Крагујевац	прва градска лига
29.	Клуб одбојке на песку „Крагујевац“	одбојка	М/Ж	22	Крагујевац	–
30.	Спортски клуб „Фанатик“	рекреативни спорт	М/Ж	300	Крагујевац	–
31.	Флорбол клуб „Шумадија“	флорбол	М	23	Крагујевац	
32.	Боксерски клуб ; „БК-КГ“	бокс	М	50	Крагујевац	Регионална лига Шумадије
33.	Кошаркашки клуб „Шумарице Раднички“	кошарка	М	37	Крагујевац	Прва регионална лига Србије
34.	Спортски савез Крагујевца	сви спортови	М/Ж	150 клубова са	Крагујевац	нема такмичења

				терито. град		
35.	КК „Шумадија 1991“	кошарка	М/Ж	135	Крагујевац	А лига Србије
36.	Женски фудбалски клуб „Уна Фортуна 04“	фудбал за жене	Ж	107	Крагујевац	Друга лига жене
37.	Одбојкашки клуб „Крагуј“	одбојка	Ж	215	Крагујевац	Супер лига Србије
38.	Спортско друштво „Плегија спорт Шумадија“	атлетика,стрелаштво, стони-тенис,пливање, шах, пикадо,стрелаштво	М/Ж	47	Крагујевац	–
39.	Спортски савез особа са инвалидитетом „ Шумадија“	билијар	М/Ж	6	Крагујевац	–
40.	Аикидо клуб „Универзум“	аикидо	М/Ж	57	Крагујевац	–
41.	Бициклички клуб „Сајклманиа“	бициклизам	М/Ж	45	Крагујевац	–
42.	Клуб малог Фудбала „Машинац“	мали фудбал	М	50	Крагујевац	Прва футссал лига Србије
43.	Одбојкашки клуб „Смеч 5“	одбојка	Ж	95	Крагујевац	Међуокружна лига МОС Крагујевац
44.	Пливачки клуб особа са инвалидитетом „Крагујевчани“	пливање	М/Ж	70	Крагујевац	–
45.	Плесни клуб „Линк“ Крагујевац	плес	М/Ж	150	Крагујевац	–
46.	Стонотениски клуб ОСИ „Крагујевчани“				Крагујевац	–
47.	Карате клуб „Јуниор“	карате	М/Ж	70	Крагујевац	Појединачна првенства Републике
48.	Клуб борилачких Спортова „Гладијатор“	борилачки спортови	М/Ж	115	Крагујевац	Појединачна првенства Републике
49.	Клуб седеће Одбојке „Крагујевчани“	одбојка	М/Ж	30	Крагујевац	–
50.	Стреличарски клуб ОСИ „Око соколово“	стреличарство	М/Ж	40	Крагујевац	–
51.	Фудбалски клуб Града Крагујевца	фудбал	М	4350	Крагујевац	–

52.	Кик бокс клуб „Раднички“	кик бокс	М	64	Крагујевац	Појединачна првенства Републике
53.	Куглашки Савез Града Крагујевца	куглање	М/Ж	88	Крагујевац	–
54.	Карате клуб „Раднички“	карате	М/Ж	87	Крагујевац	Појединачна првенства Републике
55.	Крате савез Крагујевца	карате	М/Ж	350	Крагујевац	–
56.	Стрељачки клуб „Стрелац“	стрељаштво	М/Ж	20	Крагујевац	Нема никаквих учешћа
57.	Скијашки клуб „Раднички“	скијање	М/Ж	50	Крагујевац	–
58.	ГО клуб „Раднички“	го	М/Ж	81	Крагујевац	Појединачна првенства Републике
59.	Стонотениски клуб „Раднички“	стони тенис	М/Ж	85	Крагујевац	–
60.	АСК „Крагујевац“	ауто мото	М	60	Крагујевац	–
61.	Омладински фудбалски клуб „Арсенал“	фудбал	М	165	Крагујевац	Зона Морава
62.	Карате клуб „Шампион гранд“	карате	М/Ж	22	Крагујевац	–
63.	Кошаркашки клуб „Страгари“	кошарка	М/Ж	80	Крагујевац	–
64.	Плесни клуб „Фиеста“	плес	М/Ж	160	Крагујевац	–
65.	Тениски клуб „Раднички“	тенис	М/Ж	56	Крагујевац	–
66.	Планинарско еколошки клуб „Гора“	планинарство	М/Ж	57	Крагујевац	–
67.	Спортско друштво глувих „Крагујевац“	Спорт особа са инвалидитетом	М/Ж	45	Крагујевац	–
68.	Шах клуб Раднички Водовод	шах	М/Ж	280	Крагујевац	Прва лига Србије
69.	Рвачки клуб „Крагујевац“	рвање	М/Ж	80	Крагујевац	–
70.	Скијашки клуб „Раднички елит“	скијање	М/Ж	12	Крагујевац	–

71.	Клуб екстремних спортова „Крагујевац"	триатлон, бициклизам, маратон, скокови у воду	М/Ж	20	Крагујевац	–
72.	Клуб екстремних Спортова „Агресиве"	скијање	М/Ж	50	Крагујевац	–
73.	Бадминтон клуб „Равенс КГ"	бадминтон	М/Ж	32	Крагујевац	–
74.	Кошаркашки клуб „Шумадија"	кошарка	М/Ж	116	Крагујевац	–
75.	КК „Баскет ТОП"	кошарка	М/Ж	90	Крагујевац	млађе категорије
76.	Коњички клуб „Крагуј"	јахање	М/Ж	100	Крагујевац	–
77.	Преферанс клуб	преферанс	М/Ж	40	Крагујевац	–
78.	КК „МБА"	кошарка	М/Ж	105	Крагујевац	млађе категорије
79.	Крагујевачки спортски клуб „Пчелице"	пливање, атлетика, бадминтон, одбојка, боћање, куглање, кошарка, рукомет, скијање, стони-тенис, тенис, фудбал	М/Ж	362	Крагујевац	–
80.	Женски фудбалски Клуб „Тријумф"	Фудбал	Ж	90	Крагујевац	–
81.	КК „Раднички „Студент"	кошарка	М/Ж	22	Крагујевац	не постоји
82.	Пливачки клуб „Фока"	пливање	М/Ж	400	Крагујевац	Купови и митинзи Србије
83.	Спортско друштво „Раднички"	Удружење клубова		21	Крагујевац	нема такмичења
84.	Крагујевачки КК „Раднички"	кошарка	М/Ж	85	Крагујевац	Запад
85.	Параолимпијска академија и клуб „Јуниор"	Параолимпијски спортски програм	М/Ж	35	Крагујевац	–
86.	Клуб борилачких вештина „Крагуј"	аикидо, џу џицу	М/Ж	20	Крагујевац	Нема такмичења
87.	Дечији спортски клуб „Петар Пан"	фудбал	М/Ж	125	Крагујевац	–
88.	Тркачки клуб „Крагујевачки маратон"	рекреативни спорт	М/Ж	50	Крагујевац	–

89.	Ронилачки клуб „Крагујевац"	Подводни спорт	М/Ж	31	Крагујевац	–
90.	Клуб синхроног Пливања „Раднички"	Синхроно пливање	М/Ж	61	Крагујевац	–
91.	Фудбалски клуб „Победа - Белошевац"	фудбал	Ж	98	Крагујевац	–
92.	Клуб малог фудбала „Крагујевац 2011"	мали фудбал	Ж	25	Крагујевац	–
93.	ФК „Слобода"	фудбал	М	160	Крагујевац	–
94.	Универзитетски Спортски савез „Крагујевац"	Мулти спортови	М/Ж	3000	Крагујевац	–
95.	Карате клуб „Застава"	карате	М/Ж	80	Крагујевац	–
96.	Спортски клуб „Вашариште"	Фудбал, одбојка, гимнастика, плес	М/Ж	14	Крагујевац	–
97.	Стонотениски клуб „Крагујевац Спин"	Стони тенис	М/Ж	33	Крагујевац	–

Спортско рекреативни објекти/терени на подручју града Крагујевца

Ред. бр.	Објекат/ Место	Намена	Површина	Капацитет
1.	Спортска хала „Гордана Гоца Богојевић"	Кошарка, одбојка, флор бол, бокс, карате, ритмичка гимнастика, атлетика	30*14	места за седење-900, места за стајање 150
2.	С.Ц. „Парк"- отворени базени	пливање, ватерполо	50*25, 17*20, 36*18	места за седење 2000 места за стајање 2000
3.	С.Ц.„Парк" тениски терен	тенис	24*8	–
4.	Спортски центар „Парк"- теретана	тренинзи	370	–
5.	С.Ц. „Парк"- затворен базен	пливање, ватерполо, синхроно пливање	50*25	места за седење-1150 места за стајање 400
6.	Бокс сала – Велики парк	тренинзи	10*12	–
7.	Ф Фудбалско игралиште – И ФК Виногради	игралиште за тренажни процес и одигравање утакмица	94*56,2	–
8.	С.Ц.„Младост"- куглана	такмичења, тренинг, обука и рекреација	352	–
9.	С.Ц. „Младост"			

	Градски стадион „Чика Дача“ – Спортски центар „Младост“ Главни фудбалски терен, Помоћни фудбалски терен 1, Помоћни фудбалски терен 2, Шљакасти фудбалски терен, вежбалиште, атлетска стаза	фудбал фудбал фудбал фудбал фудбал атлетика	105*70 105*67 95*64 99*60 55*35 400*8	места за седење 14.704, места за стајање 2.000
10.	СЦ „Младост“ Хиподром	Тренинзи и такмичења, као и рекреативни спорт	207.780	–
11.	СЦ „Младост“ Фудбалско игралиште –	Тренинзи и такмичења	20.979	–
12.	С.Ц.„Младост“ Фудбалско игралиште Ф.К.Јадран	Тренинзи и такмичења	4.000	–
13.	С.Ц.„Младост“ Игралиште за мале спортове-Пивара	тренинзи	18.679	–
14.	С.Ц.„Младост“ Спортска дворана „Хала језеро“ Спортска дворана Теретана Сала за аеробик Вежбаонице у анексу спортског објекта	Игралиште за кошарку,рукомет,одбојку и мали фудбал Фитнес аеробик везбање борилачки спортови,корективна гимнастика и плес	52*25 17*7 11*6 19*7	15.100 5.320 5.320 5.320

Преглед спортско рекреативних манифестација

Манифестација	Време одржавања
Новогодишњи баскет турнир	20/21.децембар
Турнир у фудбалу за кадете поводом Октобарских свечаности	26/27.октобар
Кошаркашки камп „Крос-овер 2014“	
Други крагујевачки полумаратон	05.октобар
Меморијални турнир „Жика Цар“	9/10/11.септембар
Фудбалски турнир поводом 70. година од оснивања ФК „Партизан“	
Ревизијални боксерски турнир	19.августа
Традиционални турнир „Крагујевац-Фоча 2014«	9. августа
Турнир у малом фудбалу	14.07./03.08.

Традиционални меморијални турнир ветерана „Мика Мудрић 2014“	1. септембра
Девети Међународни Куп Србије у традиционалним и висинских скокова у воду	20.јула
Меморијални турнир поводом 90.годишњице ФК „Слога“	17-27.јула
Дводневни турнир у фудбалу за младје категорије	
Пливачки митинг у Крагујевцу	24.05.
„Меморијални турнир 19. октобар“	27.03-04.04.
Фудбалски турнир	18/19/20.03.
Међународни куглашки турнир	1/2.02.
Турнир у малом фудбалу	октобар
Манифестација „Можеш то и ти“	1/2.03.
Одбојкашки турнир „Сретењски куп“	14/15.02.
Манифестација „Вече борилачких вештина“	16.02.
Турнир у малом фудбалу	октобар
Традиционални Божићни одбојкашки турнир меморијал „Јеремић Бранислав – Бане Мече“	јануар

У складу са Националном стратегијом, Програм развоја спорта у јединици локалне самоуправе треба да да решења за превазилажење постојећих проблема; спорт треба прилагодити потребама свих сегмената друштва, посебно деце, младих, жена, особа са инвалидитетом, треба унапредити развој школског и универзитетског спорта, потребно је паралелно развијати и спортску инфраструктуру и обезбедити бољу искоришћеност постојећих спортских капацитета, наставити са развојем врхунског и професионалног спорта, унапредити систем финансирања спорта, унапредити положај спортиста у друштву и систему, унапредити здравље спортиста, унапредити стручни и научно-истраживачки рад у спорту.

2.1.8. Здравствена заштита

Здравствена заштита младих се одвија на више нивоа здравствене заштите - примарна, секундарна, терцијална и примордијарна превенција.

Преглед здравствених установа:

Институт за јавно здравље
Дом здравља Крагујевац - школски диспанзер, студентска поликлиника, саветовалиште за ментално здравље
Клинички центар, Крагујевац
Завод за здравствену заштиту радника „Застава”
Апотека Крагујевац
Завод за стоматологију Крагујевац
Завод за хитну медицинску помоћ

Главни проблеми:

- Недовољна информисаност младих о врстама здравствене заштите;
- Нередовно посећивање лекара, посебно гинеколога;
- Нередовна стоматолошка заштита;
- Гојазност која је све чешћа код младих;
- Алкохолизам;
- Пушење, Употрба др. психоактивних супстанци;
- Зависност од игара на срећу;
- Зависност од интернета, рачунара, мобилних телефона;
- Контрацепција;
- Планирање породице;
- Ментално здравље;
- Полно преносиве болести;
- Еколошка свест;
- Лоша исхрана;
- Физичка неактивност;
- Здравих стилова живота - слабо познавање;
- Мањак или недовољно применљивих знања кроз здравствено васпитање и образовање;
- Неселективна употреба антибиотика и других лекова.

Преглед здравствених установа које имају саветовалиште за младе, кратак опис установе, опис услуга и број младих, корисника услуга.

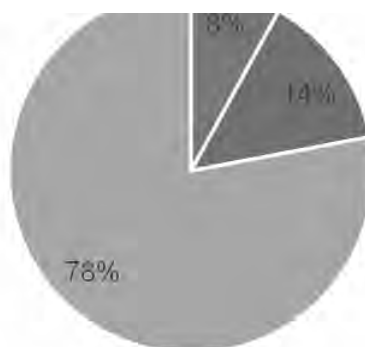
Здравствена установа	Саветовалиште, опис услуга	Број корисника, младих
Дом здравља Крагујевац Саветовалиште за младе	Индивидуални и групни рад по типу радионица	21.900(2015)
Институт за јавно здравље Крагујевац	Саветовалиште за младе	214 (2014)
Институт за јавно здравље Крагујевац	Саветовалиште за ХИВ и полно преносиве болести	360(2014)
Институт за јавно здравље Крагујевац	Саветовалиште за одвикавање од пушења	23(2014)
Институт за јавно здравље Крагујевац	Саветовалиште за медицинску екологију	

Саветовалиште за младе

Саветовалиште за младе има огромну, ургентну, здравствено едукативну улогу у очувању репродуктивног здравља младих, обједињену кроз индивидуални и групни рад по типу радионица са адолесцентима. Семинар „Сачувајмо здравље“ и радионице представљају теме које су интересантне за младе, то су проблеми, дилеме, тешке и ризичне ситуације из којих понекад нема идеалног решења, а последице по здравље и репродуктивно здравље су далекосежне.

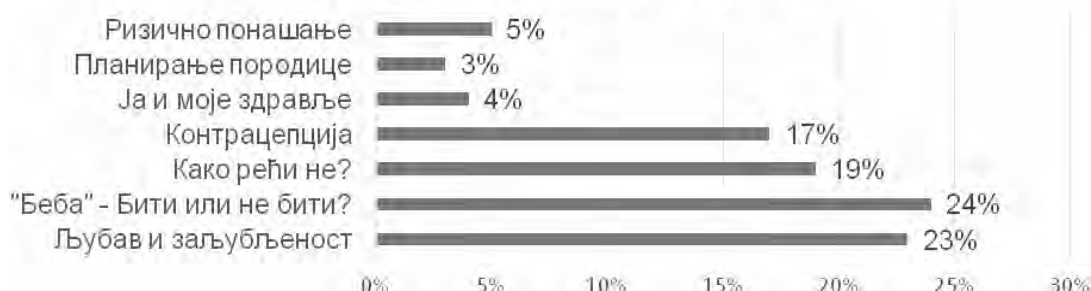
У периоду од 2013-2014. године обрађени су подаци на узорку 650 ученика првог и другог разреда свих средњих школа у Крагујевцу, који су прошли едукацију семинара „Сачувајмо здравље“.

Закључци су да се младима семинар допада и да су теме занимљиве и дају одговоре на све њихове недоумице, али показује се потреба да буде што више оваквих предавања на јавним местима где се окупљају млади, у центру града, у школама и да би желели да чују предавања о полно преносивих болестима, о АИДС-у, дрогама и алкохолу, психичким проблемима младих, о „геј“ популацији, о насиљу у школама, опасностима на интернету, о препорукама колико често да имају вечерње изласке и о опасностима којима су изложени тада.

Информисано ■ Слабо информисано ■ Неинформисано

Која вам се радионица највише свидела?

Сprovedено истраживање показује да су млади свесни да је њихово знање о репродуктивном здрављу и сексуалности, недовољно, половично, а понекад и погрешно. Ово указује на потребу да је неопходно повећати број семинара, дискусија у школама, и на местима где се окупљају млади.

Промоција репродуктивног здравља представља велики изазов и одговорност не само тима Саветовалишта за младе и свих педијатара већ и одговорност целог друштва у очувању репродуктивног потенцијала становништва, посебно што се на почетку новог века и миленијума српски народ, по први пут у својој историји суочава са опасношћу опадања становништва таквих размера који воде ка губитку националне и културне самобитности и државне самосталности.

Из претходно наведеног, произилази потреба да се презентација семинара „Сачувајмо здравље“ промовише и ван Дома здравља, и то како у Крагујевцу, тако и у мањим локалним самоуправама, које немају Саветовалиште за младе, у градовима пријатељима, сл.

Основна делатност Саветовалишта за младе је:

- превенција алкохолизма, наркоманије и пушења цигарета,
- правилна исхрана и адекватна физичка активност,
- заштита репродуктивног здравља младих
- саветовање у вези са проблемима одрастања и учења,
- проблеми злостављања и занемаривања младих,
- заштита од нежељене трудноће и последица које она са собом носи,
- здрави стилови живота,
- препознавање ризичних облика понашања,
- превазилажење конфликта у породици, школи, друштву.

Рад Саветовалишта одвија се кроз:

- индивидуални рад (разговор у „четири ока“),
- групни рад,
- предавања и трибине по школама,
- манифестације у локалној заједници.

Саветовалиште за ХИВ и полно преносиве болести

Добровољно, поверљиво саветовање и тестирање су кључне компоненте програма ХИВ/АИДС превенције и сузбијања ХИВ-а.

Рад Саветовалишта подразумева:

- саветовање пре тестирања,
- саветовање после тестирања,
- здравствено васпитни рад у школама,

- активну сарадњу са омладином ЈАЗАС-а Крагујевац, Градском организацијом „Црвеног крста“, Домом здравља Крагујевац, Клиником за инфективне болести КЦ, НВО и др.,
- организовање уличног тестирања,
- медијска кампања.

За рад се користи упитник који се попуњава у складу са принципима рада ДПСТ-а (Саветовалишта за добровољно, поверљиво саветовање и тестирање), а у складу са препорукама Министарства здравља Републике Србије и Националне канцеларије за ХИВ.

Поред наведеног, у саветовалишту се врши и едукација о полно преносивим болестима.

Саветовалиште за одвикавање од пушења

Основна делатност Саветовалишта за одвикавање од пушења је помоћ корисницима при одвикавању од пушења.

Циљ Саветовалишта је смањење броја пушача, посебно међу младима.

Пушење цигарета спада у болести зависности, а зависност од никотина је на нивоу хероинске зависности и много је лакше апстиненцијалне симптоме проћи уз подршку групе и корисне савете добијене од саветника. Основна идеја овог метода је разбијање пушачке навике и активна измена стила живота увођењем здравих навика.

Рад са пацијентима у Саветовалишту је индивидуалан или у виду групне терапије.

Циљна група су сви пушачи без обзира на узраст.

Рад Саветовалишта се одвија путем заказивања (лично или телефоном). Процес одвикавања подразумева најпре процену здравственог, а потом и пушачког статуса, а затим се прати промена понашања, контрола стреса, али и личних животних стилова. Корисници попуњавају Фагерстромов модификовани тест за процену степена никотинске зависности, и на основу резултата се сачињава петодневни план за одвикавање.

Саветовалиште спроводи и сл. активности:

- медијске активности,
- здравствено васпитни рад у школама.

Саветовалиште за медицинску екологију

Основна делатност Саветовалишта за медицинску екологију, је превенција неповољних утицаја фактора животне средине на здравље становништва Шумадијског округа.

2.1.9. Социјална заштита

Преглед најважнијих установа социјалне заштите које збрињавају младе

Р. Бр.	Установа	Кратак опис
1.	Центар за социјални рад "Солидарност"	Центар за социјални рад „Солидарност“ је установа из система социјалне заштите чија је улога да пружа помоћ и подршку (правну, социјалну, материјалну, психолошко-саветодавну, медијацијску и психотерапијску) породицама и појединцима у превазилажењу и решавању проблема. Ширење мреже услуга које је Центар развио протеклих година резултирало је формирање Регионалног центра за породични смештај и усвојење у Крагујевцу и Центар за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“. Центар за социјални рад „Солидарност“ има 69 запослених, од којих је чак 48 стручних радника.
2.	Центар за породични смештај и усвојење Крагујевац	Центар за породични смештај и усвојење Крагујевац је установа социјалне заштите основана Одлуком Владе Републике Србије. Центар је почео са радом даном 01.09.2011. године. Центар је основан за територију Шумадијског, Рашког, Расинског, Моравичког и Златиборског округа. Оснивање Центра је резултат укупних реформских процеса система социјалне заштите, а посебно осетљиве групе корисника. Делатност Центра је припрема, процена и обука будућих хранитеља и усвојитеља; пружање подршке хранитељима, односно породицама које пружају услугу породичног смештаја и усвојитељима; извештавање центра за социјални рад о раду хранитеља и функционисању породица које пружају услугу породичног смештаја и предлаже мере ради отклањања евентуалних пропуста; као и обављање других послова у складу са законом и другим прописом.
3.	Центар за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица"	Центар за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“ Крагујевац основан је одлуком Скупштине града Крагујевца 27.маја 2011.године као установа социјалне заштите за успостављање, пружање и развијање услуга социјалне заштите из надлежности локалне самоуправе. Услуге социјалне заштите су активности пружања подршке и помоћи појединцу и породици ради побољшања, односно очувања квалитета живота, отклањања или ублажавања ризика неповољних животних околности, као и стварање могућности да самостално живе у друштву. У оквиру своје делатности Центар непосредно организује пружање следећих услуге социјалне заштите: Дневни боравак за децу из породица у ризику, Дневни боравак за децу са проблемима у понашању, Дневни боравак за старије особе, Прихватилиште за децу и младе, Прихватилиште за жртве насиља у породици, Помоћ у кући за старије особе, Центар за младе, Клуб младих особа са инвалидитетом.
4.	Ш.О.С.О. "Вукашин Марковић"	У оквиру школе, организована је услуга Дневног боравака за децу и младе са сметњама у развоју. Услуга обезбеђује структуриране активности усмерене на стицање практичних вештина, подстицање развоја и одржавања социјалних, когнитивних И физичких функција корисника, у складу са њиховим способностима, склоностима и испољеним интересовањима. У оквиру услуге пружају се социјалне, здравствене, едукативне и услуге подршке И помоћи у организовању свакодневног живота. Корисници су деца узраста од 7 до 18 година, као и млади са сметњама у развоју до 25 година.

Извор података: Званична презентација установа

Центар за социјални рад "Солидарност" Крагујевац основан је 14.10.1961.године; обавља делатности које су у основи одређене Законом о социјалној заштити, Породичним законом, Кривичним законом, Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних учинилаца кривичних дела, Законом о медијацији, Законом о прекршајима, Законом о финансијској подршци породици са децом и Одлуком о социјалној заштити Града Крагујевца за следеће групе корисника:

Деца и младе особе (до навршене 26. године живота) су корисници услуга када им је услед породичних и других животних околности угрожено здравље, безбедност и развој, а нарочито:

1. ако су без родитељског старања или у ризику од губитка родитељског старања;
2. ако њихов родитељ, старатељ или друго лице није у стању да се о њему стара без подршке система социјалне заштите, услед здравствених разлога, менталног обољења, интелектуалних тешкоћа или неповољних социо-економских околности;
3. ако имају сметње у развоју (телесне, интелектуалне, менталне, сензорне, говорно-језичке, социо-емоционалне, вишеструке), а његове потребе за негом и материјалном сигурношћу превазилазе могућности породице;
4. ако је у сукобу са родитељима, старатељем и заједницом и ако својим понашањем угрожава себе и околину;
5. ако се суочава са тешкоћама због злоупотребе алкохола, дрога и других опојних средстава;
6. ако постоји опасност да ће постати жртва или ако јесте жртва злостављања, занемаривања, насиља и експлоатације;
7. ако је жртва трговине људима;
8. ако је страни држављанин односно лице без држављанства, без пратње;
9. ако се његови родитељи споре око вршења родитељског права;
10. ако има друге потребе за коришћењем социјалне заштите;

Одрасла и стара лица су корисници социјалне заштите када је њихово стање, безбедност и продуктиван живот у друштву угрожен услед старости, инвалидитета, болести, породичних и других животних околности, а нарочито:

1. ако имају телесне, интелектуалне, сензорне или менталне тешкоће или тешкоће у комуникацији, и када се сусрећу са ограничењима у једној или више области живота;
2. ако постоји опасност да ће постати или јесте жртва самозанемаривања, занемаривања, злостављања, експлоатације и насиља у породици;
3. ако се суочавају с тешкоћама због поремећених односа у породици,
4. зависти од алкохола, дрога и других опојних средстава
5. ако су жртва трговине људима;
6. ако су страни држављани и лице без држављанства у потреби за социјалном заштитом;
7. ако имају потребе за домским смештајем и друге потребе за коришћењем социјалне заштите.

ЦСР је организован кроз рад следећих организационих јединица:

- Служба за заштиту деце и младих
- Служба за заштиту одраслих и старих лица
- Служба за правне послове са пријемном канцеларијом и канцеларијом за материјална давања
- Служба за финансијско-административне послове, техничке послове и помоћне послове
- Саветовалиште за брак и породицу.

Права и услуге које се реализују у оквиру ЦСР "Солидарност" обухватају област:

- Социјална заштита

- Новчана социјална помоћ
- Посебна новчана накнада
- Једнократна помоћ
- Додатак за помоћ и негу другог лица
- Увећани додатак за помоћ и негу другог лица
- Помоћ за оспособљавање за рад
- Опрема корисника за смештај у установу или другу породицу
- Путни трошкови и исхрану пролазника
- Бесплатан оброк
- Смештај одраслих и старих лица
- Смештај одраслих и старих лица

Породична и правна заштита

- Усвојење
- Хранителјство
- Старателјство
- Мере заштите од насилја у породици
- Одређивање личног имена
- Уверење о пословној способности
- Саветодавно терапијске и социјално едукативне услуге
- Саветовалиште за брак и породицу,

Саветовалиште за брак и породицу обезбеђује стручну помоћ и подршку појединцима и породицама у кризи, кроз саветодавно терапијски рад, социјално едукативне и информативне услуге у циљу унапређења породичних односа, решавања животних тешкоћа, како би се спречили социјални проблем и ублажиле последице. Рад се организује сваког радног дана. Услуге Саветовалишта су бесплатне.

Међусекторска сарадња

У јулу 2014.г. је закључен Споразум о поступању и сарадњи установа, органа и организација на подручју града Крагујевца у ситуацијама насиља у породици и другим случајевима насиља према деци као мултисекторски документ чији су потписници све кључне институције у области социјалне заштите, полиције, правосуђа, образовања, здравства и цивилног друштва.

Споразум о поступању и сарадњи установа, органа и организација на подручју града Крагујевца у ситуацијама насиља у породици и другим случајевима насиља према деци потписали су : Град Крагујевац, Основно јавно тужилаштво, Полицијска управа Крагујевац, Дом здравља Крагујевац, Завод за хитну медицинску помоћ Крагујевац, Клинички центар Крагујевац, Школска управа Крагујевац у име предшколских установа, основних и средњих школа, Регионални центар за породични смештај и усвојење, Центар за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“, Геронтолошки центар Крагујевац, Основна адвокатска комора Крагујева, Филијала Националне службе за запошљавање Крагујевац, НВО“Оаза Сигурности“, НВО „Алтернативни круг“ и Центар за социјални рад „Солидарност“ у Крагујевцу.

Центар за социјални рад, обзиром на своју стварну надлежност за поступање у ситуацијама насиља у породици, прихватио је координативну улогу у реализацији и евалуацији споразумом дефинисаних облика сарадње.

Наведени Споразум представља корак даље у унапређењу сарадње институција у ситуацијама насиља у породици. Овим документом је замењен Локални протокол о интерсекторској сарадњи у заштити жртава насиља у породици потписан у октобру 2008.г.

Корисници услуга центара социјалне заштите (деца и млади)

Година	Пунолетна лица	
	Укупно	
2011	4326	10445
2012	4104	11421
2013	4621	10418
2014	4597	10008

Извор података:База података Центра за социјални рад "Солидарност"

- У табели број малолетних лица обухвата кориснике – децу до 18 година, пунолетна лица су млади, одрасли и старији. Млади су у старосној структури од 18-26 година.

Преглед укупног броја корисника по годинама

Година	Укупан број корисника	Укупан број становника општине %
2011	14771	8,2%
2012	15525	8,6%
2013	15039	8,4%
2014	14605	8,1%

Кретање броја младих у Центру за социјални рад "Солидарност" од 2011.г.– 2014.г.

Година	Број корисника
2011	1271
2012	1422
2013	1393
2014	1345

Кретање броја младих лица са инвалидитетом од 18-26 година

Година	Број корисника
2011	92
2012	154
2013	135
2014	126

Облици социјалне и породично-правне заштите деце и младих са инвалидитетом

Заштита	Број корисника			
	2011.	2012.	2013.	2014.
Старатељство	32	27	23	22
Привремено старатељство	19	14	2	1
Материјално обезбеђење	9	9	12	
Једнократна помоћ у новцу	8	10	5	7
Једнократана помоћ у натура	3	2	4	3
Смештај у установу	30	36	25	23
Смештај у породицу	3	2	3	6
Додатак за помоћ и негу	319	271	189	185
Дневни боравак	73	62	78	62

Врста инвалидитета	2012	2013	2014
Телесни	263	118	190
Интелектуални	99	68	78
Ментални	20	18	17
Сензорни	32	18	20
Первезивни	4	4	5
Вишеструки	108	147	107
Укупно	526	373	417

Извор података: Кретање броја деце и младих особа са инвалидитетом у Центру за социјални рад "Солидарност" у Крагујевцу (током 2009. И 2010.г. није вођена виденција ове категорије)

Деца и омладина корисници социјалне заштите по категоријама-деца до 18 година

Деца и омладина	2012.	2013.	2014.
Деца без родитељског старања	22	20	22
Социо-материјално угрожена	1950	2358	2668
Деца из породице са поремећеним породичним односима	947	946	880
Деца са сметњама у развоју	372	303	247
Деца са поремећајем у понашању	483	522	426
Остала деца и омладина	330	472	354
Укупан број	4104	4621	4597

Извор података.евиденција Центра за социјални рад

Укупан број корисника услуга Центра за социјални рад током година варира између 14500 и 15500, од тога је око 4500 деце и 1300 младих корисника; а од тог броја је око 400 деце и младих са инвалидитетом. Значајан је број деце која потичу из социо-материјално угрожених породица, породица са поремећеним породичним односима, као и број деце са поремећајима у понашању.

Евидентан је пораст броја захтева за остваривање права на материјална давања. Опште је познато да криза породице узрокована недостатком основних средстава за живот, утиче и на друге сегменте породичног функционисања: међусобне односе, социјалне релације, образовно постигнуће деце, стварање услова за осамостаљивање младих исп.

Број деце са поремећајима у понашању у 2014.г. је у благом паду у односу на претходне године. У локалној заједници, деца и млади користе ограничен број садржаја који најчешће не одговара њиховим интересовањима. Резултат тога је неструктурирано проведено време, живота у доколици, тражење начина за привлачење пажње на себе који су, најчешће, неадекватни. Уочава се социјална изолованост деце и младих у непосредним контактима са вршњацима. Они све више одржавају и развијају контакте путем савремених техничких средстава, што умањује њихов квалитет.

Ради пружања свеобухватне помоћи и подршке породицама, у претходним годинама интензивно се ради на проширењу мреже услуга, што је и резултирало формирањем нових установа у систему социјалне заштите.

У циљу пружања ефикасније заштите деце и младих као корисника услуга социјалне заштите и постизања дугорочних циљева потребна је сарадња и заједничко деловање свих релевантних актера заједнице.

2.1.10.Образовање

2.1.10.1 Основно образовање

Преглед основних школа

Назив школе	Број наставника	Број ученика	Број ученика по разредима							
			I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
ОСНОВНА ШКОЛА "ПРОТА СТЕВАН ПОПОВИЋ"	21	110	12	20	9	22	11	16	9	11
ОСНОВНА ШКОЛА "19. ОКТОБАР" МАРШИЋ	26	236	39	41	29	27	19	32	18	31
ОСНОВНА ШКОЛА "21. ОКТОБАР"	45	707	77	88	85	110	94	90	79	84
ОСНОВНА ШКОЛА "ВУК СТЕФАНОВИЋ КАРАЦИЋ"	66	1051	140	146	154	154	143	130	147	137
ОСНОВНА ШКОЛА "ДОСИТЕЈ ОБРАДОВИЋ" ЕРДЕЧ	21	335	44	44	47	43	43	38	34	42
ОСНОВНА ШКОЛА "ДРАГИША ЛУКОВИЋ-ШПАНАЦ" БЕЛОШЕВАЦ	43	475	65	56	63	54	67	54	65	51
ОСНОВНА ШКОЛА "ДРАГИША МИХАИЛОВИЋ" СТАНОВО	32	597	81	88	88	99	67	55	65	54
ОСНОВНА ШКОЛА "ЂУРА ЈАКШИЋ"	31	367	34	36	48	41	63	52	55	38
ОСНОВНА ШКОЛА "ЖИВАДИНКА ДИВАЦ"	31	363	38	48	45	46	47	45	40	54
ОСНОВНА ШКОЛА "ЈОВАН ПОПОВИЋ"	39	584	62	84	81	73	81	65	62	76
ОСНОВНА ШКОЛА "ЈУЛИЈАНА ЋАТИЋ" СТРАГАРИ	26	163	13	21	27	22	25	22	12	21
ОСНОВНА ШКОЛА "МИЛОЈЕ СИМОВИЋ" ДРАГОБРАЋА	25	337	44	37	40	43	49	49	35	40
ОСНОВНА ШКОЛА "МИЛУТИН И ДРАГИЊА ТОДОРОВИЋ"	55	930	110	104	111	129	133	138	116	89
ОСНОВНА ШКОЛА "МИРКО ЈОВАНОВИЋ"	74	1381	179	170	178	160	177	185	173	159
ОСНОВНА ШКОЛА "МОМА СТАНОЈЛОВИЋ"	43		86	91	96	84	116	89	98	89

ОСНОВНА ШКОЛА "НАТАЛИЈА-НАНА НЕДЕЉКОВИЋ" ГРОШНИЦА	38	749	78	83	98	100	82	67	65	68
ОСНОВНА ШКОЛА "РАДОЈЕ ДОМАНОВИЋ"	51	901	127	118	110	113	110	111	104	108
ОСНОВНА ШКОЛА "СВЕТИ САВА"	38	564	70	64	81	75	64	70	78	62
ОСНОВНА ШКОЛА "СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ"	68	1031	94	114	114	119	131	132	156	171
ОСНОВНА ШКОЛА "СРЕТЕН МЛАДЕНОВИЋ" ДЕСИМИРОВАЦ	40	412	41	53	52	48	55	55	50	58
ОСНОВНА ШКОЛА "СТАНИСЛАВ СРЕМЧЕВИЋ"	60	1076	127	126	125	134	155	130	153	126
ОСНОВНА ШКОЛА "ТРЕЋИ КРАГУЈЕВАЧКИ БАТАЉОН"	46	708	75	96	96	99	110	83	86	63
Укупно:	830	13826	1636	1728	1777	1795	1842	1708	1700	1632

2.1.10.2 Средње образовање

Преглед средњих школа

Назив школе	Број наставника	Број ученика	Број ученика по смеровима/разредима				
			смер	I	II	III	IV
Друга крагујевачка гимназија	61	875	општи тип	150	121	142	139
			друштвено језички	30	33	60	57
			природно математички	30	24	Нема јер су смерови основани 2013/2014	Нема јер су смерови основани 2013/2014
			филолошко	24	21	24	20
Прва крагујевачка гимназија	76	1103	Природно-математички рачунара	123	127	111	128
			Друштвено-језички телекомуникација	120	130	115	114
			Одељење обдарених ученика математичке гимназије	19	26	22	20
			Одељење обдарених ученика рачунарске гимназије	20	18	Нема јер су смерови основани 2013/2014	Нема јер су смерови основани 2013/2014
Економска школа	54	806	Економски техничар	30	62	83	77
			Финансијски администратор	30	30	29	25

			Комерцијалиста	24	25	29	25
			Банкарски службеник	24	24	24	25
			Правни техничар	62	59	61	65
Друга техничка школа	28	219	Техничар за пејзажну архитектуру	16	0	20	19
			Техничар за обликовање намештаја и ентеријера	20	18	20	16
			Столар	0	0	16	0
			Столар - оглед	0	0	7	0
			Техничар дизајна ентеријера и индустријских производа	20	16	17	14
Медицинска школа	80	952	медицинска сестра-техничар	65	37	76	67
			мед.сестра-техн-оглед	0	19	19	0
			мед.сестра-васпитач	0	33	37	31
			педиј.сестра-техн	33	33	35	34
			лабораторијски.техн	32	33	35	34
			зубни техничар	32	33	35	34
			фармацеутски техн.	31	52	35	34
Прва техничка школа	115	1314	Електротехничар рачунара	36	29	31	29
			Електротехничар енергетике	33	28	29	25
			Електротехничар за термичке и расхладне уређаје	30	26	20	26
			Администратор рачунарских мрежа - оглед	20	20	18	16
			Електротехничар за електронику на возилима	30	30	18	19
			Електромонтер мрежа и постројења/ Електроинсталатер	0	0	22	0
			Електротехничар информационих технологија - оглед	30	24	27	25
			Електротехничар мултимедија - оглед	30	24	27	25
			Грађевински техничар за високоградњу	30	24	27	25
			Грађевински техничар за нискоградњу	30	24	27	26
			Архитектонски техничар - оглед	32	0	0	0

			Монтер суве градње	0	16	20	0
			Техничар за заштиту животне средине	34	23	27	24
			Техничар штампе	0	20	27	30
			Техничар за биотехнологију	0	20	27	30
			Прехрамбени техничар	32	0	0	0
ТУШ „Тоза Драговић”	67	807	ТРГОВИНСКИ ТЕХНИЧАР	0	20	27	42
			АРАНЖЕР У ТРГОВИНИ	0	0	10	0
			КУЛИНАРСКИ ТЕХНИЧАР	29	30	25	26
			УГОСТИТЕЉСКИ ТЕХНИЧАР	28	25	22	21
			ТУРИСТИЧКИ ТЕХНИЧАР	58	58	54	60
			КУВАР	30	18	24	0
			КОНОБАР	13	0	11	0
			ПОСЛАСТИЧАР	9	0	0	0
			ЖЕНСКИ ФРИЗЕР	36	27	25	0
			МУШКИ ФРИЗЕР	6	0	7	0
			ПЕДИКИР - МАНИКИР	18	13	0	16
			ДИЗАЈНЕР ОДЕЋЕ - ОГЛЕД	0	0	16	0
			ТЕХНИЧАР - МОДЕЛАР ОДЕЋЕ	0	0	0	0
			Политехничка школа	131	1451	Машински техничар за компјутерско конструисање	33
Техничар за компјутерско управљање	60	49				45	47
Машински техничар моторних возила	30	24				25	18
Техничар машинске енергетике	0	0				14	0
Бравар - заваривач	0	30				0	0
Аутомеханичар	26	19				17	0
Оператер машинске обраде - оглед	20	13				16	0
Машински техничар за репаратуру- оглед	18	8				8	14
Техничар за роботiku	30	23				19	16
Техничар мехаатронике	30	20				20	18
Техничар друмског саобраћаја	90	89				84	84

			Техничар за безбедност саобраћаја - оглед	0	20	20	20
			Техничар унутрашњег транспорта	30	29	28	23
			Возач моторних возила	30	27	43	0
Музичка школа „Др Милоје Милојевић“	49	143	музички извођач	32	18	26	20
			музички сарадник	16	11	6	8
			музички извођач црквене музике	3	3	Нема јер су смерови основани 2013/2014	Нема јер су смерови основани 2013/2014
УКУПНО	661	7670		197	1888	2039	1755

На територији Града Крагујевца постоји укупно 11 средњих школа и то: 2 гимназије, 6 средњих стручних школа, 2 специјалне школе (које су и основне и средње) и 1 средња музичка школа (која је такође и основна и средња школа). Средње школе немају истурена одељења ван седишта школа.

Стање зграда већине средњих школа је незадовољавајуће у погледу дотрајале столарије, неадекватних водоводних, грејних и електро инсталација, стања кровних покривача, мокрих чворова, фискултурних сала, уређења фасада, дворишта и спортских терена. Неопходно је опремање већег броја кабинета и замена школског намештаја.

Због проширења капацитета неопходна је доградња простора у Економској школи.

У Другој крагујевачкој гимназији постоји посебно интересовање за италијански језик, за билингвану наставу, за информатички смер. У школи постоји суфицит кадра, због смањивања уписа деце у задње две године.

У Медицинској школи не постоји фискултурна сала, недовољна је опремљеност постојећих кабината, постоји недостатак адекватних кабинета, као и недовољан просторни капацитет. Постоји дефицит наставног особља за стручне предмете- дипломирани фармацеути.

2.1.10.3 Више и високо образовање

Преглед факултета

Назив школе	Локација	Број наставника		Број професора доценти/асистенти		Број студената по Смеровима/годинама				
		редов	ванр	доценти	асистенти	Мастер студије/ Докторске студије	I	II	III	IV-V
Економски факултет	Ђуре Пуцара Старог бр.3 34000 Крагујевац	15	15	24	21	307/54	595	445	497	1709
Правни факултет	Јована Цвијића бр.1 34000 Крагујевац	16	11	8	10	41/33	571	515	443	194
Факултет инжењерских наука	Сестре Јанић бр. 6 34000 Крагујевац	34	11	10	2	298/86	394	232	390	38
Природно математички	Радоја Домановића	21	22	36	4	121/111	343	213	227	582

факултет	бр.12 34000 Крагујевац									
Факултет медицинских наука	Светозара Марковића бр.69 34000 Крагујевац	36	64	55	46	0/311	293	306	345	295 281
Филолошко уметнички факултет	Јована Цвијића бб 34000 Крагујевац					282/39	334	285	295	604
Агрономски факултет	Цара Душана бр.34, 32000 Чачак	15	10	9	10	16/5	120	65	74	73
Факултет техничких наука, Чачак	Светог Саве бр.65 34000 Крагујевац	18	13	14	36	89/24	284	174	229	205
Учитељски факултет	Трг Светог Саве 36 31000 Ужице	14	5	12	11	199/18	167	125	132	135
Факултет за туризам и угоститељство	Војвођанска 5А, 36210 Врњачка Бања	2	3	7	12	0/0	101	11	91	48
Факултет педагошких наука	Милана Мијалковића 14, 35000 Јагодина	10	10	17	20	0/0	229	224	175	78
Факултет за машинство и грађевинарство	Доситејева 19 36000 Краљево	8	9	6	13	42/24	181	94	90	88

Највећи проблем Универзитета у Крагујевцу је непостојање зграде Филолошко-уметничког факултета, тако да се настава за студенте овог факултета одвија у другим образовним институцијама, са којима Факултет закључује уговоре о коришћењу простора.

Дефицит наставног особља постоји на Филолошко-уметничком факултету, где је половина професора са других високошколских установа.

Студентски дом "Вита Јанић", основан 1961. године у Крагујевцу ради обављања делатности смештаја и исхране студената, од 1990. године послује под називом Студентски центар, са седиштем у Крагујевцу.

Примарна делатност установе Студентски центар у Крагујевцу је регулисање питања стандарда студената крагујевачког Универзитета, која у данашњим условима захтева знатно шири и свеобухватнији програм рада и деловања прилагођен савременим тенденцијама у развоју града као привредног, здравственог, културног и универзитетског седишта централног дела Србије.

У три смештајна објекта Студентског центра у Крагујевцу обезбеђен је боравак за укупно 634 корисника. Услуга исхране се пружа у два одвојена објекта-ресторана, за око 2.900 абонената.

У делу планираних активности најважнији пројекат у нередном периоду је пројекат изградње новог студентског дома. Имајући у виду чињеницу да је капацитет Студентског центра ограничен (само 634 места), а да је Крагујевац велики регионални универзитетски центар са 11 факултета и преко 16.000 студената од којих преко 11.000 студира у Крагујевцу а осталих 5.000 студирају на факултетима и издвојеним одељењима Крагујевачког универзитета у околним градовима са тенденцијом пораста броја студената и отварања нових факултета још у 2003. години покренута је иницијатива за изградњу новог Студентског дома. О ограниченим капацитетима довољно говори чињеница да сваки 27. студент

Крагујевачког универзитета, односно сваки 18. студент који студира у Крагујевцу, оствари право на смештај у дому.

Нови студентски дом би се градио на локацији у близини ректората. Капацитет новог дома био би око 500 места и локацијски би био постављен тако да омогућава изградњу свих пратећих објеката укључујући и терене за спорт и рекреацију студената, студентску поликлинику. Једном речју, објекат би имао карактер кампуса и на једном месту би задовољио све потрбе потенцијалних корисника. С обзиром да се ради о капиталној инвестицији, реализација пројекта изградње новог дома била би фазна. Нови објекат радио би се по ламелама и завршетак сваке фазе радова значио би окончање једне ламеле и истовремено одговарајући број нових места за смештај студената.

Крагујевац као универзитетски центар има велики потенцијал у привлачењу младих људи. Потребно је младима обезбедити више културних догађаја у Граду, барем две представе недељно у позоришту, концерте различитих музичких праваца, простор на коме ће моћи да се уметнички остварују нпр. зид који ће шарати графитима.

Важно је напоменути да не постоји адекватна сарадња привреде и универзитета. Потенцијално је могуће организовати привредне форуме младих, радионице, симулације суђења, које локална самоуправа треба да подржи.

Изградња зграде ФИЛУМА треба да буде приоритет за универзитетску, локалну и државну власт. Студенти поменутог факултета су 13 година без своје зграде.

Безбедност младих је на добром нивоу, треба се побринути за боље осветљење око школа и факултета, јер ту често бораве сумњива лица.

Здравствена заштита је на високом нивоу као и услуге које пружа Студентски центар у Крагујевцу.

Такође је неопходно да се боље организује рекреативни спорт за студенте кроз дељење бесплатних термина на затвореном базену, спортским халама.

2.1.10.4 Специјалне школе и школе за одрасле

Преглед специјалних школа

Назив школе	Број наставника	Број полазника
ШОСО „В.Марковић“	26	34
Школа са домом за ученике оштећеног слуха	21	74

2.1.10.5 Неформално образовање

Преглед центара и организација које обезбеђују неформално образовање

Назив	Локација	Број предавача	Област деловања
Рбц – Развојни бизнис центар	Николе Пашића 7/II - 9	20	Локално економски развој, подршка у запошљавању и samozапошљавању младих и других рањивих група
Центар за младе	Ул. Чика Матина 5	5	Центар за младе је место где млади Крагујевца могу бесплатно да се информишу о дешавањима у граду, користе садржаје бројних едукативних, креативних и превентивних радионица, користе интернет и теретану и проведу своје слободно време уз дружење и разоноду.
Интерактив	Саве ковачевића 5	30	Активизам и волонтеризам, мобилност

			здрави стилови живота, спорт и вежбање у природи, учење страних језика. Организовање кампова, омладински рад у заједници, пројект менаџмент.
Јазас	Др Зорана Ђинђића 5	20	Превенција ХИВА, људска праљва, дискриминација, омладински рад у заједници, превенција болести зависности дискриминација, омладински рад у заједници, родна равноправност неформална едукација и омладинска политика.
Сунце	Луја Пастера 17	7	Запошљавање, израда бизнис плана, јавни наступ, маркетинг и продаја, брендирање, развој пословних вештина.
Аеее	Јована Цвијића 1 – канцеларија на ФИЛУМУ	4	Мобилност, активизам, волонтеризам, хуманитарни рад, неформално образовање.

2.1.11. Информисање

Преглед електронских и штампаних медија

Назив медија	Врста медија	Година оснивања	Власништво	Покривеност
ТВ Крагујевац	електронски	1996.	Град Крагујевац	одлична
ТБ Канал 9	електронски	1993.	приватно	одлична
Блиц	штампани			одлична
Вечерње новости	штампани			одлична
Курир	штампани			одлична
Политика	штампани			одлична
Информер	штампани			одлична

Преглед покривености националних и регионалних медија

Назив медија	Покривеност(одлична, средња, лоша)
РТС 1	одлична
РТС 2	одлична
Студио Б	средња
В 92	одлична
Прва	одлична
Пинк	одлична

Мада је покривеност националних и регионалних медија одлична на територији целог града, млади се углавном о важним питањима информишу преко Интернета где могу наћи много више информација из области које су у свери њихових интересовања.

Што се тиче информисаности младих из области културе, здравства, постојања формалних и неформалних удружења у којима би они узели активно учешће је на ниском нивоу.

2.1.12. Организације цивилног друштва

Преглед организација цивилног друштва/НВО/удружења грађана која се баве питањима од интереса за младе

Назив	Година оснивања
Сунце	1994.
Омладина ЈАЗАС-а Крагујевац	1996.
Миленијум	1999.
Удружење студената са хендикепом	2004.
Aiessec Крагујевац	2005.
Видо	2009.
Еко фан камп	2011.
Интерактив	2012.
Алтернативни омладински центар	2014.
Волонтерски центар Крагујевац	2002.
Удружења за културни развој грађана SWITCH	2013.
Јединствен ђачки парламент средњих школа	2014.
АЕГЕЕ Крагујевац	2005.
ДКЦК – друштвено културни центар Крагујевац	2015.
ИФМСА	2000.
ОКЗ "Романипен"	2005.
Центар за младе „Школа мира"	1988.

2.1.12.1. НВО Школа мира

НВО ШКОЛА МИРА основа је септембра 1988. године као једна од првих невладиних организација на просторима бивше Југославије чија је основна циљна група била и остала – МЛАДИ. Чланица је Федерације невладиних организација Србије (ФЕНС-а) и вишегодишњи партнер на пројектима Европске Уније посредством Европске агенције за реконструкцију (ЕАР). Поред овога НВО „Школа мира" се дуго година бави активностима на смањењу сиромаштва младих (материјалног и духовног). „Школа мира" је активно учествовала у креирању Стратегије за смањење сиромаштва (ССС)/ПРСП у Републици Србији кроз вишегодишњи рад у Мрежи „СБС-Србија без сиромаштва".

Наши пројекти обухватају и помоћ младима маргинализованих и витално угрожених група. Реализовали смо пројекте преквалификације и запошљавања расељених и избеглих младих.

НВО „Школа мира" ради на едукацији младих за предузетништво и започињање сопственог бизниса. Били смо и координацији „МЛАДИ У ПРЕДУЗЕТНИШТВУ" која је реализована у 22 средње школе Централне Србије, а 3 године пројекта је финансирала америчка невладина организација АСДИ-ВОСА. Наша чланица-тренер радила је више година на Програму омладинског предузетништва VIP-финансијска подршка Владе Норвешке.

НВО „Школа мира" располаже са квалитетним људским ресурсом. Неколико наших чланова су просветни радници са дугогодишњим искуством у раду са младима. Сви су прошли семинаре и тренинге за НЕФОРМАЛНИ СИСТЕМ ОБРАЗОВАЊА. Прилоком реализовања неких пројеката ангажујемо врхунске експерте из тих области. НВО „Школа мира" у свом араду комбинује искуство старијих и ентузијазам и знања младих. Пример: НВО „Школа мира" има сертификат за реализацију програма неформалног образовања и сертификат Тренинг центар за едукацију на савременим модуларним принципима према ЕУ стандардима. Стални смо партнери Регионалне агенције за економски развој Шумадије и Поморавља (REDASP).

НВО „Школа мира" је од 01.октобра 2007. године Ресурс центар Министарства омладине и спорта који је радио на припреми прве Националне стратегије за младе у РС

која је освојена на Завршној конференцији 31.03.2008. године у Београду од стране оних који су за њу највише и заинтересовани-МЛАДИ, а затим и на Влади Србије.

Такође смо од стране МОС-а били изабрани и за Ресурс центар за Шумадијски округ у процесу припреме Закона о младима.

Великом успехом сматрамо и то што смо од Министарства омладине и спорта добили подршку да реализујемо следеће пројекте:

- 1) Ресурс центар (Крагујевац, Велика Плана, Смедеревска Паланка, Рача, Рековац и Жабари),
- 2) Група великих пројеката „Промоција синергијског дејства формалног и неформалног образовања у функцији запошљавања младих”,
- 3) Центар за каријерно вођење ученика средњих стручних школа.

Ресурс центра НВО „Школа мира” – Крагујевац има преко 200 активних чланова, од тога су 90% млади између 15-30 година.

Основни проблем у раду Центра за младе ШКОЛА МИРА је недостатак константне финансијске подршке за реализацију програма за младе Крагујевца и Шумадије, пре свега на развијању њиховог предузетничког духа, запошљавања, обављања стручне праксе, неформалног образовања, мобилности младих и укључивање младих у међународну сарадњу. Реализовањем повремених пројеката не могу се остварити циљеви којима смо као организација посвећени, а који су дефинисани Националном стратегијом за младе.

2.1.12.2. АЕГЕЕ-Крагујевац

АЕГЕЕ-Крагујевац је део Европског студентског форума АЕГЕЕ-Европе и постоји од 2005.године. АЕГЕЕ-Европа је највећа мултидисциплинарна и непрофитна студентска организација у Европи која постоји у 250 универзитетских градова широм Европе, и која на бројним семинарима, разменама, пројектима и летњим школама окупља око 15 000 европских студената.

АЕГЕЕ-Крагујевац се бави промовисањем европских вредности и активног учешћа у друштву, студентским, а самим тим и интеркултуралним разменама кроз разне активности које смо спровели у Крагујевцу и у региону и којима ћемо наставити да се бавимо у будуће. Један од наших најважнијих локалних циљева јесте да наше студенте заинтересујемо да се активно укључе у неку ваннаставну активност као што је ова, да се повежу са колегама из других земаља, али и да стране студенте упознамо са нашим градом, Универзитетом и представимо им српску културу и свакодневни живот.

2.1.12.3. Удружење за друштвени развој младих, "Интерактив"

Удружење за друштвени развој младих „Интерактив” настало је 2011. године као неформална група, а чинили су га волонтери Канцеларије за младе Крагујевац. Као неформална група 2011.године реализовало је свој први пројекат на конкурс „Млади су закон” по коме је изграђена прва теретана на отвореном коју млади и данас интензивно користе. Удружење је званично основано 2012. године.

Области у којима Удружење остварује циљеве су друштвени развој младих кроз активизам и активно учешће младих у свим областима друштвеног живота.

Основни циљ оснивања Удружења је спровођење активности и програма којима се стварају услови за развијање квалитетног система вредности код младих и укључивање младих у све области друштвеног живота.

Мисија удружења је да повећамо учешће младих у заједници кроз њихово активно деловање и да их укључимо у доношење одлука. Наша визија је да су млади људи активни, задовољни својим животом и да све одлуке које се њих тичу доносе у активној сарадњи са старијима.

Основни проблеми

Удружење је од оснивања спровело шест самосталних пројеката који су за циљ имали да повећа ниво активизма и волонтеризма младих, као и низ партнерских пројеката, углавном на територији општина Шумадијског округа. Имамо партнерске организације широм Србије, чије ресурсе можемо користити.

Главни проблем је што Удружење нема континуиране изворе финансирања, што ограничава могућности да активности организује у континуитету. Немамо ни своје просторије, што додатно ограничава наш рад и функционисање. Тим чини група стручних, посвећених младих људи са вишегодишњим искуством у раду са младима. Чланство Удружења чине и волонтери и вршњачки едукатори за теме које се тичу младих, у складу са Националном стратегијом за младе.

2.1.12.4. Удружење грађана за социјални развој „Сунце“

Удружење грађана за социјални развој „Сунце“ је основано 1994. године. Од позоришне групе Студентски театар "Сунце" развило се у данашње Удружење "Сунце". У прве три године рада чланови Студентског театра "Сунце" изводили су хуманитарне представе, чак 372 пута у 97 градова, места и села широм целе Србије. Представе је гледало преко 14 000 деце у болницама, колективним центрима, специјалним школама и домовима за децу без родитељског старања. Временом се групи придруживао све већи број професионалаца из помажућих професија (психолози, лекар, правници, учитељи) који су допринели даљем развоју удружења и са чијим укључивањем отпочиње континуирана активност нашег удружења на пољу социјалног рада и развоја.

У протеклих 20 година, колико удружење делује реализовали смо више од 70 пројеката. Током овог периода остварили смо успешну сарадњу са многим организацијама и институцијама, како домаћим тако и међународним. Наше пројекте су подржали UNICEF, UNDP, UNHCR, Progetto sciluppo, INTERSOS, JEN, Министарство за рад и социјална питања, Министарство омладине и спорта, Фонд за социјалне иновације, Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва Владе Републике Србије, Град Крагујевац, Центар за либерално-демократске студије, група 484, Норвешка амбасада у Србији.

„Сунце“ је члан Европске мреже за борбу против сиромаштва-Србија.

МИСИЈА

Унапређење и развој локалне заједнице на принципима активне грађанске партиципације,

Подршка младима,

Социјална инклузија осетљивих група.

АКТИВНОСТ

Традиционалне акције—Активности по којима смо препознатљиви већ годинама, чланови „Сунца“ ове активности реализују волонтерски са циљем да истакнемо солидарност и хуманост у локалној заједници.

- **Новогодишњи пакетићи на Педијатријској клиници** - већ 20 година сваког 18. децембра посећујемо педијатрију КЦ Крагујевац, и у Деда Мраза и кратку забавну представу делимо пакетиће деци која се тамо лече.

- **Фестивал стваралаштва старих „Стварам срцем“**- који се реализује у партнерству са Градском управом Крагујевца, институцијама и OCD које се баве питањима старих.
- **Повеља за добра дела** – признање које „Сунце“ додељује за дугогодишњи допринос на пољу социо – хуманитарног рада заслужним појединцима.
- **Подршка младима** - „Сунце“ пружа подршку младима на три нивоа:
  - **подстицање активизма и волонтеризма** – 2014 ,2013, 2012, 2011. смо били ресурс центар Министарства омладине и спорта за Шумадијски округ на програму МЛАДИ СУ ЗАКОН.
  - **социјална инклузија младих**- учествовали смо у писању више стратешких докумената који су се тicali положаја младих из осетљивих група, оснаживање младих из осетљивих група, оснаживање младих из осетљивих група за укључивање на тржиште рада, развијање модела осамостаљивања младих без родитељског старања.
  - **Социјална инклузија осетљивих група** – активности које су се тicale оснаживања и инклузије избеглих и расељених, положаја Рома, положаја младих без родитељског старања.

РЕЛЕВАНТНИ ПРОЈЕКТИ

- Млади у агробизнису (2014 – у току), носилац пројекта – донатор Норвешка амбасада у Србији,
- Млади су закон – Шумадијски округ (2014, 2013, 2012, 2011), носилац пројекта – донатор Министарство омладине и спорта.
- АЛЕН Мрежа подршке за самостални живот – оснаживање и активација младих за излазак из неповољних животних околности (2011-2013), партнер на пројекту – донатор EU PROGRESS
- **Омладинско предузетништво - партнерство јавног и цивилног сектора**(2011-2012) – партнер на пројекту – Европска унија, Civil Society Support program.
- **Тренинзи пословних вештина за младе и незапослене**(2011-2012) EU, преко Business Start up Centra
- **Основни програм обуке из области Пројектног менаџмента** (2010), носилац пројекта – Град Крагујевац.

Основни проблеми

Основни проблеми младих Крагујевца се односе на:

- висок степен незапослености,
- недостатак квалификација које би их учиниле компетентнијим на тржишту рада (посебно оних стечених кроз неформално образовање),
- недовољну информисаност о правима младих, положају и могућностима за активно учешће у друштву,
- недовољну видљивост и непрепознавање проблема младих из осетљивих група (Рома, младих са инвалидитетом, младих без родитељског старања, младих из руралних подручја, младих који живе у сиромаштву).

У Крагујевцу постоји велики број удружења и неформалних група којима су млади циљна група. Велики број удружења значи и широку покривеност области и проблема који се тичу младих, разноврсност у приступу и циљевима које ова удружења и групе реализују.

Велики број удружења младих говори о томе да је у Крагујевца унапређена свест младих о активизму и да су они вољни да се сами организују и укључе у решавање проблема.

С друге стране, недовољна подршка удружењима, дисконтинуитет у раду и недовољни капацитети доводе до тога да код већине удружења и група не постоји јасна усмереност на област којом се баве, већ ради континуитета рада често делују и реализују пројекте који се примарно не односе на младе или се не односе на област коју удружење има као приоритетну.

У протеклих неколико година, сарадња између удружења у овој области је унапређена. Постоји пракса партнерства на пројектима и оснаживања нових удружења и неформалних група, реализована углавном кроз пројекте Министарства омладине и спорта. Ипак ова подршка није континуирана и тиче се углавном обука за писање пројеката и управљање пројектима. Проблем, посебно нових удружења, често је недостатак простора у коме би се реализовале активности. Непостојање континуиране финансијске подршке доводи до прекида у раду, и на крају, до постојања извесног броја удружења која само формално постоје. неактиван статус.

Неадекватан статус Канцеларије за младе, представља значајан недостатак, како за удружења, тако и за појединце, младе који су преко Канцеларије лакше ступали у контакт са удружењима и укључивали се у њихове програме.

Подршка коју млади из осетљивих група добијају није довољна и очигледан је недостатак сарадње институција, пословног сектора и ОЦД. Подршка није дугорочна и свеобухватна, па су млади из ових група често изложени целој групи ризика (дискриминација, сиромаштво, недовољно образовање), а подршка коју добијају се односи само на једну сферу проблема.

2.1.12.5. Образовно културна заједница Рома „Романипен“

Образовно културна заједница Рома „Романипен“ је организација која спроводи своју мисију – Унапређење квалитета живота Рома развојем нових услуга за повећање ефикасности и професионализма организација, лидера и појединаца у области образовања, културе и здравља. Образовно културна заједница Рома "Романипен" препознаје друштвено одговорне идеје и појединце, активно их подржава кроз своје едукативне и развојне програме, чиме доприноси квалитетној социјалној инклузији Рома у савременом интеркултурном друштву.

Организација је активна, продуктивна, поштован партнер у развоју и имплементацији националних и интернационалних пројеката у свим приоритетним областима Декаде Рома.

Организација у свом деветогодишњем искуству је имплементирала мноштво иницијатива и пројеката у сарадњи са националним и локалним институцијама, организацијама цивилног друштва из различитих делова Србије.

У сарадњи са интернационалним, националним и локалним партнерима, организација је развила разне видове пружања подршке деци, младима и родитељима, са континуираним радом са партнерским институцијама у циљу успостављања одрживе локалне подршке раном развоју деце за осетљиве групе као и подршке инклузивном приступу образовању у образовним институцијама.

У протекле 3 године организација спроводи национални пројекат "Making The Most EU Funds for Roma" у коме је остварена сарадња са 50 ромских организација цивилног друштва на националном и у региону Западног Балкана. Кроз предходно поменуто организације за време имплементације програма више корисника услуга који су из Ромске заједнице су укључени у разна поља: запошљавање, социјалне услуге, едукације, здравље као и у области родне равноправности. Према интерним подацима организације и подацима имплементационих партнера било је више од 5000 корисника из Ромске заједнице у Србији

који су корисници пројектних услуга ОКЗ „Романипен“ имплементираних на локалном, регионалном и националном нивоу.

Најпрепознатљивије активности организације:

Пружање услуга писања и генерисања пројектних идеја за преко 50 ромских организација цивилног друштва у региону.

Рад са децом и младима:

- Педагошки асистенти у настави у 4 основне школе и један педагошки асистент у предшколској установи,
- Организовање часова из математике, српског језика, енглеског језика за ученике у просторијама организације,
- Часови за пријемни испит за упис у средње школе,
- Едукативне радионице за подизање свести о сопственом Ромском културном идентитету,
- Едукативно – креативне радионице са циљем охрабривања ученика да узме активну улогу у свим школским и ваннаставним активностима,
- Обука на пројектима,
- Систематско праћење школских постигнућа, редовности свих ромских ученика у основним школама у граду Крагујевцу,
- Обезбеђивање материјалне подршке за ромске ученике у облици књига и других неопходних ствари за школовање,
- Подела стипендија Ромским ученицима средњих школа,
- Информисање ученика о свим отвореним конкурсима, стипендијама на локалном, националном и интернационалном нивоу,
- Културне и спортске манифестације за Ромску и неромску децу,
- Награђивање састава и ликовних дела са циљем афирмисања културе и достигнућа Ромске деце,
- Организовање хуманитарних акција у сарадњи са локалним институцијама (Црвени крст, Социјална служба) и индивидуама са циљем помоћи деци (одећа, обућа),
- Библиотека играчака

Рад са родитељима:

- Информативне радионице са родитељима са циљем правовременог информисања о свим важним догађајима на локалном и националном нивоу
- Давање савета и помоћи при набављању личне документације
- Медијација приликом уписа деце у школу, помоћ у набавци неопходне документације за школовање
- Едукативне радионице са ромским родитељима са циљем подизања компетенције за активну улогу у образовању своје деце
- Редовне посете породицама ученика са циљем обезбеђивања непрекидног похађања школе и образовног програма
- Помоћ у прикупљању документације за конкурсе Министарства рада и социјалне политике

Око 600 породица је учествовало у нашим активностима.

У сарадњи са Центром за интерактивну педагогију рад са едукативним и локалним институцијама:

- Промена приступа квалитетном образовању ромске деце у основним школама у Крагујевцу подизањем осетљивости наставника и унапређење сарадње између школа и институција
- Организовање семинара из програма „Образовање за социјалну правду“
- Редифинисање ЛАП-а за Ромску популацију у сегменту образовања и мониторинг имплементације активности уз редифинисање верзије ЛАП-а у едукативним институцијама.

У оквиру сарадње са основним школама и предшколским институцијама, укупно 40 наставника из школа и 25 васпитача из предшколске установе присуствовало је разним тренинзима.

Основни проблеми

Током дугогодишњег рада организације реализовано је више програма за младе. Обезбеђено је више стипендија за средњошколце и студенте, млади су укључени у активности организације и ангажовани су на промовисању волонтеризма и друштвеног активизма у заједници.

Међутим фокус програма био је у сфери образовања за децу предшколског и основно школског узраста, као и у области раног развоја деце млађе од 5,5 година.

Остао је широк простор за развијање политике према младима , са акцентом на маргинализоване групе укључујући и младе из Ромске заједнице.

Примарно је урадити истраживање о потрбама младих као и о постојећем стању у заједници (образовном степену, радном ангажовању, здрављу и стиловима живота, репродуктивном здрављу, начину провођења слободног времена, друштвеном ангажовању) како би се одредили приоритети у области деловања политике младих као и друштвени и културни потенцијали заједнице.

У оквиру рада Канцеларије за ромска питања и ОКЗ „Романипен“ у наредном периоду планирано је спровести социјално профилисање ромске заједнице у Крагујевцу, где ће се посебан део односити на младе.

Такође, планирано је радити на снажнијем подстицању и оснаживању самоудруживања младих у Ромској заједници кроз локалне акције, донаторске програме и иницијативе како би се у будућности развили модели организовања и укључивања младих у све друштвене структуре на локалном нивоу.

Један од битних аспеката је запошљавање младих и укључивање високо образованих Рома и Ромкиња у рад јавних установа. Тренутно је незнатан број Рома ангажованих у јавном сектору.

Кроз рад Канцеларије за ромска питања у Крагујевцу подржан је програм стручног усавршавања за дипломирану социолошкињу. Ово је простор где се може снажније деловати и развити програм стажирања за младе Роме. Универзитет у Крагујевцу, је један од ретких Универзитета у Србији на коме не постоје прецизни подаци о броју ромских студената и већина већина високо образованих установа не препознаје афирмативне мере. На том нивоу не постоје студентске организације чији би представници могли да буду укључени у рад студентског парламента. Такође не постоји омладински сервис који ће младим Ромима пружати информације о мерама и активностима које се реализују.

Сходно томе, један од дугорочних циљева је развијање академског активизма младих Рома и ромкиња у чијим ће се круговима развити критички осврт на друштвене токове и аналитички приступ политикама и мерама усмерених ка ромској заједници као посебној друштвеној категорији.

Ово је неопходно како би се политика за младе из ромске заједнице уздигла на институционални ниво и како би се тежило системским решењима у овој области.

2.1.12.6. Удружење грађана "Видо"

ВИЗИЈА – Слободни медији и богат културни живот људи у Србији.

МИСИЈА – Млад и стручан тим људи окупљен у удружењу грађана који представља битног актера невладиног сектора у региону Централне Србије за област културе и медија. Настојимо да младе едукујемо на креативне начине кроз неформално образовање и коришћењем нових медија.

Реализовали смо низ пројеката са различитим партнерима : Медиократија(BCIF), Ми смо на мрежи (BCIF), Умрежавање(ISC), Вечери смеха (Министарство омладине и спорта, Траг фондација), Балкан UP (ERSTE банка, Траг фондација), Летња школа гарфичког дизајна(Министарство телекомуникација), IT Ореп конференција (министарство телекомуникација), Тамо далеко (Министарство омладине и спорта).

Основни проблеми

Постоји читав низ нерешених питања за младе и многи млади данас јако некреативно проводе своје слободно време, дани пролазе у кладионицама, забавним салонима, ноћи у дискотекама. Изазови су да се на различите начине уклопе у облике понашања које им сервирају медији. Јако је велики број младих који не прате и не учествују у припреми и реализацији културних догађаја, или су им често улазнице финансијски неприступачне.

2.1.12.7. Омладина ЈАЗАС-а Крагујевац

МИСИЈА - Омладина ЈАЗАС- а Крагујевац је организација младих који настоје да сваком својом активношћу спрече да се нова особа инфицира ХИФ-ом и помогну људима који живе са сидом.

Омладина ЈАЗАС-а такође усмерава свој рад на питања репродуктивног здравља и права младих људи.

ЦИЉЕВИ

- Активан рад на пољу превенције ХИВ/сиде, болести зависности, полно преносивих болести и очувању репродуктивног здравља младих
- Подстицати младе да активно учествују у друштву
- Развијати сарадњу младих и обезбеђивати услове за учешће у доношењу одлука кроз одржив институционални оквир, а на основу потреба младих и у партнерству са младима
- Изграђивати систем информисања младих на свим нивоима и у свим областима
- Обезбеђивати остваривање права на једнаке шансе свих младих у друштву, а посебно младих особа са инвалидитетом и младих особа које живе у тешким условима
- Подстицати и вредновати изузетна испољавања и постигнућа младих у различитим областима

- Унапређивати могућности за квалитетно провођење слободног времена младих
- Развијати отворени, делотворни, ефикасни и праведан систем формалног и неформалног образовања који је доступан свим младима и који је у складу са светским трендовима у образовању и контекстом образовања у Републици Србији
- Подстицати и стимулисати све облике запошљавања, samozapošljavanja и предузетништва младих
- Унапредити услове за безбедан живот младих
- Чувати и унапређивати здравље младих, смањивати ризике и водеће поремећаје здравља и развијати здравствену заштиту прилагођену младима
- Оснаживати младе за иницијативе и активности које су у складу са основним циљевима одрживог развоја и здраве животне средине
- Оснаживање инклузија ромске популације
- Оснаживање инклузија вулнерабилних група
- Оснаживање инклузија деце са улица.

ПРОЈЕКТИ

- ЗдравО!

Обучено је 25 средњошколаца за вршњачке едукаторе за здраве стилове живота у 6 општина, који су едуковали око 2000 средњошколаца у Шумадијском региону.

- САМО РЕЦИ НЕ!

Обучено је 55 средњошколаца за вршњачке едукаторе за болести зависности у 5 општина, који су едуковали око 2 400 средњошколаца у Шумадијском региону.

- Јачање HIV превенције и брига о КСП (комерцијалним сексуалним радницама) кроз дроп ин центар у Крагујевцу

Дроп ин центар (свратиште) представља мост у повезивању КСП (комерцијалних сексуалних радница) са заједницом и службама које су њима мање доступне чиме се задовољавају здравствене, социјалне и правне потребе, уз обезбеђивање приватности и поверљивости у пружању услуга без осуде и морализације. Од укупног броја корисника, 30% су младе особе, узраста од 15 до 30 година.

- Превенција HIV-а, смањење штете међу интравенским корисницима у Крагујевцу

Смањење HIV-а и полно преносивих инфекција у популацији интравенских корисника дрога, смањење стигме и дискриминације према поменутој популацији. Од укупног броја корисника, 30% су млади, од 15 до 30 година.

- Научи, пренеси!

Обучено је 105 средњошколаца за вршњачке едукаторе за HIV/сиду и репродуктивно здравље у 4 града, који су едуковали око 4 000 средњошколаца у Шумадијском региону.

- Превенција HIV-а, смањење штете међу КСП (комерцијалним сексуалним радницама) у Крагујевцу

Смањење HIV-а и полно преносивих инфекција у популацији комерцијалних сексуалних радница, смањење стигме и дискриминације према поменутој популацији. Од укупног броја корисника, 30% су млади, од 15 до 30 година.

- Превенција HIV-а, смањење штете МСМ популацијом у Крагујевцу

Смањење HIV-а и полно преносивих инфекција у популацији мушкараца који имају полне односе са мушкарцима, смањење стигме и дискриминације према поменутој популацији. Од укупног броја корисника, 60 % су младе особе, узраста од 15 до 30 година.

- Мислимо на време

Извршена едукација психолога и професора биологије на нивоу Шумадијског региона, у циљу даљег преношења стечених знања на своје ученике при чему је обухваћено око 4 000 младих у читавој Шумадији.

- Вршњачка едукација

Школе едукатора за 40 вршњачких едукатора и системска едукација за преко 5 000 младих у Крагујевцу и околини.

2.1.12.8. УДРУЖЕЊЕ СТУДЕНАТА СА ХЕНДИКЕПОМ КРАГУЈЕВАЦ

МИСИЈА УСХКГ: Образовање доступно свима

ВИЗИЈА: Једнаке могућности за све

ЦИЉЕВИ УСХ КГ:

- Унапређење положаја особа са хендикепом, посебно студената и младих са хендикепом кроз креирање позитивних ставова у друштву према особама са хендикепом
- Залагање за једнаке могућности приликом формалног и неформалног образовања, запослења, самосталног живота и учешћа у свим друштвеним активностима,
- Окупљање и информисање студената и младих људи са хендикепом о њиховим правима и могућностима,
- ангажовање на остваривању основних грађанских и људских права студената са хендикепом и особа са хендикепом уопште,
- подстицање и спровођење активности које истичу способности студената са хендикепом и доприносе развијању њихових потенцијала и јачању њихове личности
- утицај на стварање правилних ставова у друштву у односу на потребе, права и потенцијале студената са хендикепом,
- ангажовање на скретању пажње јавности на положај студената са хендикепом и младих људи са хендикепом,
- ангажовање у обезбеђивању основних услова на факултетима за све студенте са хендикепом;
- ангажовање на стварању услова за организовање сервиса персоналних асистената за студенте са хендикепом;
- сарадња са другим националним и међународним организацијама студената и студената са хендикепом;
- припрема и развој способности и интересовања особа са хендикепом у основним и средњим школама у циљу стицања висолог образовања;
- инклузивни и специјални облици високог школовања, као што је школовање преко Интернета;
- подстицање потпуне интеграције лица са хендикепом у све сегменте друштвеног и економског живота, а нарочито у области образовања и запошљавања;
- борба против свих облика дискриминације у друштву.

АКТИВНОСТИ:

- „Информисање, подршка и заступање студената са хендикепом“ – Подразумева рад са странкама (студентима, њиховим родитељима, студентским организацијама, организацијама особа са инвалидитетом, представницима

факултета и других институција) у циљу пружања помоћи и подршке у решавању конкретних проблема, договора и покретања заједничких акција, лобирања, упућивања на заступника, психолога или државне институције тј. конкретне службе и службенике који могу допринети решавању истих.

- „Петак отворени дан“ – подразумева организацију креативно – психолошких и комуникативних радионица, као и окупљање чланова Удружења у канцеларији УСХКГ, једном месечно.
- Тренинг – Академско менторство - сваког месеца ће се окупљати студенти који немају хендикеп заједно са младима са хендикепом у циљу стицања знања из сл области: модели приступа хендикепу, језик и терминологија, дискриминација, самостални живот, вршњачка персонална асистенција- тренинг на коме ће се обучити студенти без хендикепа како би могли помоћи својим колегама са хендикепом при обављању свакодневних студентских активности (кретање до факултета, помоћ при хватању белешки, приликом спремања испиат, пријава испита)
- Одржавање састанака са студентима са хендикепом
- Подизање свести заједнице кроз обележавање значајних датума, организовање јавних скупова, обележавање дана Удружења и медијску кампању.
- Инклузивно спортске активности
- Округли столови и трибине – информисање факултетских и универзитетских управа о могућностима креирања приступачног и инклузивног образовања.

ПРОЈЕКТИ

- "Инвалидност је питање људских права" уз подршку Шведског хелсиншког одбора за људска права. Пројекат је обухватио истраживање како би се испитала искуства и лични ставови особа са инвалидитетом, а које се односе на проблем дискриминације по основу инвалидитета, а које се односе на проблем дискриминације по основу инвалидности и борбе против дискриминације кроз различите облике правне помоћи.
- "Положај младих са хендикепом у средњем образовању" – циљ пројекта је промовисање равноправности и једнаких могућности за младе са инвалидитетом на образовање на територији Србије и Црне Горе.
- "Инклузија генерација 2010"- циљ пројекта је формирање и оснаживање студентске групе која ће активно преносити позитивна искуства о популацији особа са хендикепом, која су стечена кроз практична и конкретна искуства и путем информација у едукативном облику.
- "Инклузијада" – је забавно –спортска манифестација у којој су учествовали активисти и активисткиње Удружења студената са хендикепом из Београда, Крагујевца и Ниша, као и студенти који су били одабрани путем инфо-штандова, а који су реализовани на факултетима у поменутиим студентским центрима.

"Запошљавање младих са хендикепом" – пројекат је реализовало Удружење студената са хендикепом Крагујевца, у оквиру "Јавних радова" које организује Национална служба за запошљавање. Удружење је запослило 6 особа са хендикепом које су се успешно укључиле у активности Удружења и стекле потребна знања и вештине за обављање свакодневних активности, као и за комуникацију са надлежним органима са којима Удружење сарађује, али и приступили стварању нових идејних решења за побољшање положаја особа са хендикепом у друштву.

2.1.12.9. Алтернативни омладински центар - АЛТОМ

Невладина организација са седиштем у Крагујевцу.

Удружење "Алтернативни Омладински Центар" је невладино и непрофитно удружење основано ради остваривања циљева у области превенције болести зависности и ресоцијализације пацијената укључених у програм лечења болести зависности.

Циљеви Удружења су:

- едукација младих на тему психосоцијалног благостања
- унапређивање квалитета друштвене интеракције младих и организовање активности које до овог унапређења доводе
- социјална инклузија маргинализованих група
- јачање капацитета организација у којима већину чланства чини омладина
- превенција злоупотребе психоактивних супстанци и ресоцијализацију зависника који су укључени у различите видове третмана лечења.

Ради остваривања својих циљева Удружење нарочито:

1) прикупља и обрађује научну и стручну литературу у области превенције болести зависности и ресоцијализације пацијената укључених у програм лечења болести зависности;

2) организује, само или у заједници са другим организацијама, стручне скупове, саветовања, семинаре и друге облике едукације у области превенције болести зависности и ресоцијализације пацијената укључених у програм лечења болести зависности;

3) објављује књиге и друге публикације о питањима која се односе на превенцију болести зависности и ресоцијализацију пацијената укључених у програм лечења болести зависности, у складу са законом;

4) организује просветне раднике и друге стручњаке за рад на едукацији деце и омладине у области превенције болести зависности и ресоцијализације пацијената укључених у програм лечења болести зависности;

5) сарађује са универзитетима, школама, стручним удружењима и другим организацијама у земљи и иностранству које се баве превенцијом болести зависности и ресоцијализацијом пацијената укључених у програм лечења болести зависности;

6) посебно сарађује са Психијатријском клиником КЦ Крагујевац и тимом за лечење болести зависности.

2.1.12.10. IFMSA

IFMSA (International Federation of Medical Students Association) је Међународно удружење студената медицине које постоји у преко 120 земаља широм света. Она је непрофитабилна и неполитичка организација која окупља студенте медицине из читавог света, са једним циљем, а то је унапређење света у коме живимо. Ова организација је формирана 1951. године у Копенхагену, а Србија постаје чланица већ 1953. године. Дакле ова организација у Србији постоји преко 60 година. Главна мисија организације је да се повежу студенти медицине из читавог света кроз размену студената међу земљама чланицама, али и окупљањем на разним састанцима, тренинзима, конгресима итд, како би разменили искуства међусобно, унапредили себе и околину у којој живе. Поред тога организација се бави и едукацијом опште популације, а највише младих, на разне теме попут јавног здравља, репродуктивног здравља, медицинске едукације и људских права. Организација на интернационалном нивоу сарађује са СЗО(светска здравствена организација), УН (United Nations), УНИЦЕФ (United Nations International Children's Emergency Fund) , УНХЦП (United Nations High Commissioner for Refugees), УНЕСКО

(United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization). Организација у Србији ради кроз 4 Локална комитета у Београду, Новом Саду, Нишу и Крагујевцу. Локални комитет Крагујевац (ЛК КГ) постоји од 2000. године, али је у последње три године изузетно напредовао и развио се у једну од најактивнијих студентских организација у граду са преко 45 организованих акција у том трогодишњем периоду. ЛК КГ остварио је до сада сарадњу са доста релевантних институција у граду, али и шире, као и неколико Удружења младих (Агенција за безбедност саобраћаја Р. Србије, Институт за јавно здравље Крагујевац, Црвени крст Крагујевац, Центар за развој услуга социјалне заштите Кнегиња Љубица, Завод за смештај одраслих лица „Мале Пчелице“, Удружење „Шумафест“, Канцеларија за младе Крагујевац).

2.1.12.11. ДКСК

Друштвено културни центар Крагујевац промовише културу и уметност кроз ревитализацију и рестаурацију напуштених друштвених простора путем организовања константних културно уметничких манифестација, представља основну идеју људи окупљених око првог Друштвеног Културног Центра у Крагујевцу, иницираног на реалној потреби грађана овог града. Објективним сагледавањем стања и квалитета културе у граду, као и производа рада институција културе града Крагујевца као удружење, пре свега уметника, друштвено одговорно ангажујемо у циљу организовања културних активности, као и едукације, како би првенствено омладини, а и свим суграђанима пружили могућност културно уметничке афирмације

Удружење: Савремена Уметност Кроз Другачије Опажање

Простор: Чаурница (Комплекс Војнотехничког завода)

2.1.12.12. AIESEC

AIESEC је глобална мрежа студената која развија лидерски потенцијал младих и позитивноутиче на друштво. Присутством у преко 120 земаља света, AIESEC представља највећу организацију вођену од стране студената. Својим програмима интернационалних стручних и волонтерских пракси и организацијом едукативних и друштвено-одговорних пројеката, AIESEC пружа младима јединствену могућност за лични и професионални развој.

Чланови AIESEC-а заинтересовани су и баве се глобалним проблемима, лидерством и управљањем.

Од почетка оснивања више од 1.000.000 младих људи широм света прошли су AIESEC искуство. Утицај организације најбоље представљају алумнији који су важни представници корпоративног и невладиног сектора, између осталог и светски лидери, међу којима је и добитник Нобелове награде за мир Marti Ahtisari.

Наша визија: мир и испуњење људског потенцијала.

AIESEC Крагујевац

Канцеларија у Крагујевцу се отворила са идејом да се студентима једног од највећих Универзитета у Србији пружи прилика да стекну интернационално искуство одласком на стручну или волонтерску праксу.

Локална канцеларија AIESEC-а у Крагујевцу је постојала још давних 80-тих година, па је након дуже паузе, 2005. године канцеларију реосновао Бојан Павловић. Кроз организацију је до данас прошло више од милион активних чланова који данас представљају алуминије наше организације. Од њеног настанка, па до данас, кроз канцеларију AIESEC-а у Крагујевцу

је прошло више од 1200 чланова. Данас канцеларију води Марија Ђукић и броји око 30 активних чланова, студената са различитих факултета Универзитета у Крагујевцу.

ланови канцеларије се једном недељно окупљају на заједничком састанку на ком имају прилику да учествују у бројним радионицама и едукацијама, као и да се информишу о актуелним дешавањима, друже и добро забаве.

2.1.13. Законске и стратешке основе за политике од значаја за младе

2.1.13.1. НАЦИОНАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА МЛАДЕ УСВОЈЕНА ЗА ПЕРИОД 2015-2025

На иницијативу МОС-а крајем 2013. године започет је процес прегледа омладинске политике од стране експерата Савета Европе, а 2014. године свеобухватна евалуација постојеће Националне стратегије за младе (у даљем тексту НСМ) од стране независних експерата, које је ангажовао Популациони фонд УН.

31. јула 2014. године Влада РС образовала Радну група за израду НСМ за период 2015-2025 и (Акциони план (у даљем тексту АП) за период 2015-2018 (53 члана) која је започела рад кроз осам тематских група и укључивање чланова Савета за младе и широк консултативни процес са свим субјектима омладинске политике, пре свега са младима;

2. октобра – радни текст НСМ постављен на сајт Министарства омладине и спорта (у даљем тексту МОС), од 2. до 24. октобра одржано 15 округлих столова широм Србије и прикупљани онлајн коментари;

30. октобра Радна група израдила Предлог НСМ / од 5. до 25. новембра спроводи се јавна расправа на Предлог НСМ 2015-2025 у сарадњи са СКГО;

Измене и допуне Закона о младима донеће се у трећем кварталу 2015 године а на основу широког консултативног процеса (започетог маја 2014 године) и решења датих у НСМ 2015-2015 која ће бити израђена до краја 2014.године, као и на основу препорука из прегледа омладинске политике коју ће експерти Савета Европе финализовати априла 2015. године .

У Предлогу НСМ дати су:

Визија и принципи;

Кључни изазови у омладинској политици;

Општи и специфични циљеви са резултатима, индикаторима и активностима;

Механизми координације, праћења реализације НСМ, евалуације и извештавања

Принципи на којима се заснива Национална стратегија за младе за период од 2015. до 2025. године су: подршка личном и друштвеном оснаживању младих; равноправност, забрана дискриминације и поштовање људских права; једнаке шансе за све; значај младих и њихове друштвене улоге; активно учешће младих и сарадња; друштвена одговорност и солидарност.

АКЦИОНИ ПЛАН НСМ се доноси на периоде од 3 године и прецизира:

-индикаторе који прате степен реализације активности,

-период реализације (потребно време за остваривање предвиђених циљева, резултата активности),

-ниво реализације (републички, покрајински или локални),

-носиоце и учеснике процеса реализације,

-изворе верификације индикатора специфичних циљева и активности,
-укупно потребна средства за реализацију.

ВИЗИЈА СТРАТЕГИЈЕ

Млади су активни и равноправни учесници у различитим областима друштвеног живота који у потпуности развијају свој потенцијал и доприносе личном и друштвеном развоју и добробити.

Млади стварају боље услове за живот и развој потенцијала и активно доприносе општем напретку друштва.

СТРАТЕШКЕ ОБЛАСТИ

1. Запошљавање и предузетништво младих
2. Образовање, васпитање и обука младих
3. Социјално укључивање младих
4. Безбедност младих
5. Здравље и благостање младих
6. Активизам и активно учешће младих
7. Млади и заштита животне средине и одрживи развој
8. Информисаност младих
9. Мобилност младих
10. Култура и креативност младих

2.2. Трибина за младе

У процесу израде Локалног акционог плана за младе одржана је јавна трибина за младе у циљу:

- Упознавања младих са процесом израде ЛАП и улогом младих у том процесу
- Прикупљања мишљења, ставова и информација од младих и оних који се баве питањима од интереса за младе (основне потребе, проблеми, предлози за решавање, примери добре праксе) што ће бити узето у обзир приликом дефинисања приоритета ЛАП-а за младе
- Прикупљања мишљења, ставова и информација од младих за дефинисање визије положаја младих Града Крагујевца.

О актуелним питањима везаним за младе, могућностима и недостацима у областима образовања, запошљавања, активизма, мобилности, младих, здравља, безбедности, социјалне укључености, културе и информисаности, говорили су представници Центра за стручно усавршавање запослених у образовању и Националне службе за запошљавање, филијале у Крагујевцу, затим члан Градског већа за здравство и социјална питања и сертификовани омладински радници - представници удружења младих Омладина ЈАЗАСа и Интерактив. Трибину је обележило присуство представника бројних удружења младих, затим организација које се баве младима, наставника и ученика средњих школа, студената крагујевачког Универзитета, као и њихових професора. Активним учешћем и дискусијом свих присутних, прикупљене су информације (о основним потребама, проблемима, предлозима за решавање, примерима добре праксе), затим мишљења и ставови младих и одраслих који се баве младима, који ће бити узети у обзир приликом дефинисања приоритета локалне политике за младе, а све у складу са приоритетима Националне стратегије.

Међу многим проблемима са којима се суочавају млади града Крагујевца, као и установе и организације које се њима баве идентификовани као кључни проблеми су незапосленост, неприлагођеност образовања модерним приступима и недовољно праксе, недовољна информисаност младих о могућностима, садржајима и услугама у свим областима и недовољна мотивисаност за активно учешће у решавању питања од интереса за младе.

2.3. SWOT анализа

SWOT анализа (интерна и екстерна самопроцена локалне заједнице) је методолошки алат који је коришћен у циљу одређивања конкурентске позиције локалне заједнице у оквиру датих сектора друштвеног и економског живота. Представља основни инпут за дефинисање стратешких циљева пре свега део анализе који се односи на слабости и снаге. Наиме, евидентиране слабости и снаге служе као основа за квалитетно планирање развоја јер ће дефинисани стратешки циљеви, указивати на потребу и начин елиминисања слабости и унапређења снага.

Практичност и веома широку применљивост ове анализе обезбеђује јој једноставност представљена матрицом 2 x 2, у којој се налазе и четири саставна елемента SWOT анализе: снаге, слабости, шансе и претње. Снаге и слабости су интерни елементи на које једна локална заједница може да утиче, док шансе и претње представљају екстерне елементе, односно факторе из спољашности на које није могуће утицати. Снаге су фактори који једном подручју дају предност. Са друге стране, слабости су фактори који представљају препреке развоју локалне заједнице. Шансе су екстерне прилике које треба искористити, док претње означавају негативан екстерни фактор који треба неутралисати.

2.3.1. SWOT I

- Запошљавање и предузетништво младих
- Образовање, васпитање и обука младих
- Мобилност младих

CHAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Развијеност образовног система од предшколског до универзитета • Пилот пројекти и факултативни предмети као додатни извори новог и стручног знања • Канцеларија за младе отворена за сарадњу • Искуства Центра за стручно усавршавање, мрежа партнера и отвореност за сарадњу • Форум театар, трибине, међусекторска сарадња на нивоу неформалног и информалног образовања • Едукације на пројектима националног и интернационалног типа • Мрежа вршњачке едукације • Мобилност – у оквиру дана града на међународном нивоу. Посете и подстицање размене младих • Средње стручне школе - Техничка школа – велики број занимања и добро опремљени кабинети; активан Клуб електротехничара • Сарадња и обука у средњој школи, Соколнице, Чешка; могућност за учење чешког језика, стипендија, смештај • Ученици техничке струке успешни на студијама • Струковни клубови • 1 акредитована организација за примену и унапређење стандарда омладинског рада • Школа "Букашин Марковић" и школа за ученике са оштећеним слухом - додатна подршка редовним школама • Развијен систем додатне подршке за децу која имају сметње у учењу • Велики број НВО; квалитетне обуке неформалног образовања, вршњачке едукације, превенција, болести зависности, промоција здравља (Омладина JAZZaSa), обуке за повећање запошљивости • Подршка неформалном образовању кроз невладин сектор • Могућности за културолошку размену - Пројекат "Енгер Јоур Футуре" - радионице за учење страних језика, укључене основне и средње школе • Сајмови запошљавања • Могућност одласка на стручну праксу, са Центром за развој каријере – могућност стицања праксе, сарадња са компанијама • Радионице за писање цв, пословно понашање, интервјуи 	<ul style="list-style-type: none"> • Недовољна опремљеност простора и кабинета у школама • Висок проценат немотивисаности младих, као резултат демотивисаности родитеља, дестабилизација, економска криза • Миграције из града • Оријентисаност ка ономе што се нуди, последица застарелост опреме и методологије • Недовољно средстава за унапређење услова и средстава за рад у образовању • Рестриктивни буџет за све институције • Недовољна подршка локалне самоуправе самозапошљавању; укинуто суфинансирање самозапошљавања • Мањак суфинансирања у области додатног образовања • Губљење континуитета квалитетног образовања • Недовољно иновативности у методологији образовања – недостатак креативног приступа, недовољно индивидуални приступи деци • Немогућност утицања на медије • Недостатак континуиране шире едукације • Недовољна мотивација наставника да се баве неформалним образовањем • Нису довољно препознати ни подржани поједини наставници који имају индивидуалан приступ и подстичу неформално образовање • Недовољно разумевање школе за програме неформалног образовања • Недовољан број места за стручну праксу • Није препознат рад невладиног сектора; недовољна искоришћеност ресурса НВО сектора за спровођење програма неформалног образовања • Неуслагашеност неформалног и формалног образовања; препознато неформално образовање у систему бодовања и квалификација • Непостојање континуираних програма и финансирања неформалног образовања; неформално образовање које младе припрема за предузетништво – у недовољној мери и недовољног обима • Недовољна информисаност о могућностима образовања, међународним програмима мобилности, недостатак подршке и мотивисаности • Недовољна укљученост приватног сектора и предузетника

<ul style="list-style-type: none"> • Мобилност, стипендирање студената за мастер студије • Програм Глобал Хост • Сарадња са градовима побратимима – мобилност (Град Сирен – размена) • Универзитет – 12 факултета, 100 акредитованих програма; бројни програми за докторске студије, квалитетан наставни кадар • Центар за развој каријере • Канцеларија за међународне пројекте • Студентска летња стручна пракса – 5 година, бројне могућности за праксу; размена на један семестар или студијску годину • Пројекти – анализе система образовања, развој платформи за информисање студената, Водич кроз дипломе • Програми Националне службе за запошљавање – Регионални центар, Клуб за запошљавање, Стручна пракса, самозапошљавање, Пословни центар – израда бизнис планова, професионална оријентација • Додатно образовање и пракса за потребе тржишта рада, нпр. знање страних језика, за побољшање конкурентности кандидата за запошљавање, Програм Друга шанса • Удружења младих, ђачки парламенти, организовани студенти на универзитету • Јоб Клуб • Стручна лица на пољу пројектног менаџмента • Радни кампови, контакт тачка Интерактив • Старт ул програми за запошљавање – повремени • Све присутније организовање младих на селу, укључивање у активности неформалног образовања, међународни камп у Драчи • Мобилност – Глобал Виллаге, волонтери из страних земаља представљање других култура –AIESEC • Удружење младих са хендикепом – оријентисани на подстицање младих са хендикепом да наставе школовање, афирмативне мере министарства • Студентски дом, смештај и афирмативне мере за студенте са хендикепом и угрожене финансијски • Иједначавање положаја младих у образовању, пројекти са министарством • Романипен – менторска подршка у основним школама, Рад на подршци младих за настављање образовања, идентификација на Бироу рада, подршка у писању пројеката • Стипендијски фондови за младе Роме, и могућност мобилности, припремни студијски програм за мастер и докторске студије, учење страних језика • Програм Рома Плацемент, подршка запошљавању младих Рома • Креативност присутна на високом нивоу код младих - Друштвено-културни центар Крагујевац ДКЦ – неговање традиције града • Музика, школа гитаре Октава, Дрмски студио Славица Урошевић Слаја, многе довео до високог нивоа глуме; Школа цртања Целус • Потребна и бунт код младих за квалитетнијим образовањем • Канцеларија за младе поново активна, као део локалне самоуправе, 	<ul style="list-style-type: none"> • Недовољна укљученост младих из угрожених група, у систем образовања, и недовољна подршка њима при запошљавању • Са аспекта студената, недовољна обавезна пракса и/или непостојање праксе • Незаинтересованост младих за додатним образовањем • Низак степен запошљивости младих, после факултета • Одлив мозгова ка другим градивима и ка иностранству • Мобилност – млади нису проактивни • Родитељи често кочица – ксенофобија • Недовољно познавање страних језика и рада на рачунару • Слаба информисаност младих о услугама НСЗ, ограничена средства за активне мере запошљавања • Инертност младих у активном тражењу посла, неспремност за надоградњу и учење и непостојање подршке родитеља за надоградњу • Недостатак свести о значају стицања практичног искуства, млади не разумеју значај неформалног образовања и волонтирања • Постојање предрасуда и неразвијена свест о волонтерском раду • Протекције у запошљавању • Све учесталије коришћење алкохола и опојних супстанци • Недостатак интересантних програма за младе • Неповећење према невладиној сектору • Слаба сарадња универзитета/ факултета са невладиним сектором • Отежано запошљавање младих са хендикепом • Млади Роми углавном у сфери малог бизниса због материјалне мотивације • Млади у Ромској заједници – недостатак социјалног капитала • Недостатак флексибилности употребе неформалног образовања у области запошљавања • Слабо развијено социјално предузетништво и културно предузетништво
--	--

<ul style="list-style-type: none"> • просторно и технички опремљена, одржавање радионица, Форум театар • Расположивост институција и међусекторска сарадња • Пројекат МЛАДИ – размена младих Рурал – урбан • Бусинес Енглисх за удружења која се баве пројектима • Удружење ГОРА, планинарско еколошки клуб, који нуди услуге у циљу промоције туризма рурал, природа, рекреација • Подршка медија • Радионице Удружење студената Економског факултета и Србиан Вентуре • Нетворк – Интерактивна школа предузетништва • Радионице за студенте са ФИЛУМА, програм Глобал Планет, могућност за студенте да предају у иностранству и да стекну искуство и праксу 			
<p>ШАНСЕ</p>		<p>ПРЕТЊЕ</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Афирмативне мере министарства - подстицање младих са хендикепом да наставе школовање, • ЕРАСМУС + и други фондови ЕУ, билатерални и национални • Помоће у региону, партнерства земаља • Захтеви ЕУ за веће учешће грађана у одлучивању • Страни инвеститори - препознају неформално образовање • Примена ЕУ стандарда у области јавне управе • Обуке за писање пројеката за конкурисање код ЕУ фондова • Доступност информација на линковима организација цивилног друштва и НСЗ • Долазак страних послодавца • Размена и волонтирање • Међусекторска сарадња • Конкурси за грантове за младе • Програми сарадње са иностранством и размена, побратимски градови • Утицај медија у сврху информисања и мотивације • Друштвене мреже, Интернет свима доступан • Увећане могућности за самообразовање • Мобилност ЕРАСМУС+, Интеринституционални уговори, волонтирање, праксе, стипендије министарства • Постојећи садржаји од интереса за младе • Слободни медији са квалитетним информацијама • Постојећи ентузијазам код младих људи у свим аспектима живота • Развој потребе и бунта код младих за квалитетнијим образовањем • Све више отворени фондови за програме за Роме • Други актери препознају сопствени интерес у заједничким програмима који се тичу Рома • Програми Акредитовање стручне праксе • Сарадња државне и приватне праксе • Покретање старт-уп, могућности за старт-уп програме у иностранству 	<ul style="list-style-type: none"> • Рестриктивни буџет за све институције • Методологија наставе ван духа времена; образовање настало за потребе индустријске револуције • Непримињиво знање - Резултати на ПИСА тесту, • Сагледавање могућности детета, на 41 месту од 57 земаља • 34% српских 15-годишњака анксиозно • Недоволјна подршка младима из угрожених група при запошљавању • Одлив мозгова • Запошљавање путем протекције • Све више доступне и присутне болести зависности • Слаба контрола родитеља и ксенофобија • Одлазак донатора • Вечита транзиција • Привреда на независном нивоу • Недостатак финансијских средстава за активне мере запошљавања • Поремећен систем вредности • Неодрживост финансирања програма и активности • Гашење удружења младих и за младе или неактиван статус • Предрасуде друштва о младима • Нису препознати у пословном сектору као фактори политичког одлучивања • Ригидност система образовања • Стратегија образовања и запошљавања се не мења у складу са потребама тржишта рада; несклад између стварних потреба привреде и образовних профила • Централизација према Београду • Неуједначан број младих у регионима и у главном граду • Губљење локалне традиције и културе • Затвореност ума и некритичко мишљење • Хиперпродукција кадрова 		

<ul style="list-style-type: none"> • Корпоративни сектор • Тренутно у изради механизам за препознавање компетенција стечених у систему неформалног образовања – финансира Министарство омладине и спорта, спроводи НАГОР и МОС 	<ul style="list-style-type: none"> • Недовољна брига медија и неповољан утицај медија (систем вредности) • Зависност од Интернета • Материјална зависност и останак у домаћинству са родитељима, незаинтересованост за студије • Недостатак довољно интересантних садржаја за младе • Предрасуде у систему, укључујући и свест о могућностима младих са хендикепом • Социјална искљученост младих и негативна или погрешна слика о младим Ромима у друштву • Правна невидљивост Рома, и погрешна слика и статистика • Недовољно стручњака услед одлива мозга (медицински, машински факултет) • Недовољна афирмација неформалног образовања, ваннаставних активности и програма које спроводе организације младих • Укидање програма мобилности (САД студирање, програм New Grade) • Незаинтересованост младих за брак и породицу
--	---

2.3.2. SWOT II

Активизам младих, култура, креативност и информисање

CHAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Развијен активизам и волонтеризам • Искуство у праћењу пројеката • "Млади су закон" - омладински волонтерски пројекти – обезбеђена средства за реализацију пројеката - теме: здрави стилови живота, безбедност, уређење простора, култура, екологија, организовање волонтерских кампова • Удружења Сунце и Интерактив - контакт тачке за организовање волонтерских кампова • Информисање – активни на друштвеним мрежама, потреба младих да се искажу • Култура – ДКЦК – афирмација алтернативне уметности, Подстицање креативности кроз окупљање уметника из свих видова уметности • Интернет – могућност информисања и промоције, брзина протока информација • Волонтеризам – постоји велика заинтересованост • АЛТОМ центар – одговор на потребу за ресоцијализације пацијената, студенти медицине волонтери – ентузијазам – рад са пацијентима и њиховом децом – омогућена доступност разних садржаја • Информисање – доступност информација путем Интернета • Умрежавање – сарадња са другим организацијама, НВО, институцијама и приватним сектором • Умрежавање и мотивација • Омладина ЈАЗАСа – 19 година искуства – вршњачка едукација • Развијене политике и процедуре волонтирања - како се односити према волонтерима • Чланице националне мреже, Омладина ЈАЗАСа • Добра територијална покривеност програмима вршњачке едукације • Удружење студената са хендикепом – информисање, заступање • Постојање омладинских организација и пројекти • Информисање, постојање медија, радио станице • Култура – постојање институција културе, Арсенал фест и др. • Неке институције прилагодили инфраструктуру потребама особа са хендикепом • Центар за стручно усавршавање – могућност организовања трибина, 	<ul style="list-style-type: none"> • Неке институције прилагодили инфраструктуру потребама особа са хендикепом, многе нису прилагођене, неприлагођен прилаз и лифтови, канцеларија за младе нема могућности прилагођене за приступ особама са инвалидитетом, веома мали број школа има рампе и др. за приступ • Непостојање интерних процедура организација у вези са волонтеризмом • Лоши услови рада (у библиотеци), професионалне болести плућа • Недовољно програма културе у односу на број људи у граду, 3% људи иде у позориште, 7% чита новине • Неразвијена културна свест • Непознавање основа културе • Неискоришћене могућности технике и технологије • Неупошљеност стручних техничких лица у области културе • Мали број корисника програма културе, чак и бесплатних • Трећеразредна литература афирмисана, и жута штампа • Недовољна умреженост установа културе на пољу промоције културе • Квантитет програма девалвирао квалитет • Непосећеност програма културе, неразвијена свест • Немогућност препознавања квалитета културног програма • Необезбеђена средства града за културу • Неодрживост програма и активности • Неформална удружења нису ослобођена такси за коришћење јавних површина • Маргинализованост неформалних група, нису препознате као активности • Недовољна укљученост ученичких парламената од почетка активности омладинских организација и установа културе • Недовољна информисаност ученичких парламената • Недовољна комуникација организација директно са школама преко ученичких парламената • Недовољна координација комуникације имаркетинг • Неспремност установа културе за дигитализацију • Непостојање формалне мреже организација младих • Организације необучене за писање пројеката – ресурс центар • Непостојање ресурс центра за младе

<p>радионица, кампова, и на нивоу вршњачке едукације, регионални центар – на све теме које су значајне и интересантне за младе</p> <ul style="list-style-type: none"> • Могућност повезивања са другим организацијама и институцијама и искоришћење ресурса • Народна библиотека Вук Караџић – за округ, сарадња са другим установама културе, изражен волонтеризам, могућност учествовања у креирању културних програма • Добар простор за афирмисање младих људи • Увид у начин пословања, иновативност, снажљивост, • Комуникација са корисницима • Могућност похађања курсева страних језика, упознавање са писањем, издаваштвом • Базе података, развијена база и обучавање за коришћење • Организа ција студената медицине, у Крагујевцу од 2000. године – едукација студената и грађанства, јавно здравље, репродуктивно здравље, људска права – ентузијазам, активно укључивање у волонтерски рад • Интернационална (преко 120 земаља света) и национална сарадња – Болница за медведиће, подршка приватног сектора, подршка институција и сарадња са релевантним институцијама • Подршка града, обезбеђивање јавне површине • Однос локалне самоуправе према младима унапређен, помак у позитивном правцу, постојање добре воље • Студентска организација АИЕСЕЦ – мотивација и ентузијазам, активан волонтеризам студентима подстицај учешћу младих у свим програмима, неформално образовање, Социал Царе пројекат, међународно обданиште Информисаност, преко 100 земаља, широка мрежа • Постојање неформалне мреже организација • Студентска организација – АЕГЕЕ - повезивање, хуманитарни рад, активно учешће у решавању локалних проблема, спремност на рад, амбициозност, стицање контаката, неформално образовање, упознавање са проблемима, свест, препознавање активизма на међународном нивоу • УГ ВИБЕ – културни садржаји, спорт, пројекти, пр, маркетинг - повезивање младих у граду и широм земље, вибе фестивал, септембар. • SWITЦХ - уранак фест, спорт, музика, култура • Интерактив – искуство и активности • 2010 основана КЗМ • Лобирањем отворене могућности за подршку институција иницијативама младих • Развија се свест о активизму младих • Нефинансијаска помоћ ЛС • Постојање потенцијала • Развијене вештине у НВО сектору • Лиценцирани професионални омладински радници • Политтехничка школа, парламент – сарадња са другим школама и организацијама, вршњачка едукација • Библиотека, школа цртања, школа певања, школа гитаре – подстицање 	<ul style="list-style-type: none"> • Померен систем вредности, неадекватан маркетинг активизма младих • Неадекватан приступ младима у промоцији сарцаја, не мотивациони приступ младима • Недовољно развијена сарадња са спортским клубовима – постоје модели сарадња • Недовољно фреквентно састајање представника омладинских организација у циљу осмишљавања стратегије приступима младима • Спорт – непостојање програма спорта за младе изван средње школе и факултета • Активизам младих у области спорта • Недовољно познавање проблема професионалног спорта • Недовољна промоција спорта и здравих стилова живота • Изостанак друштвено одговорног понашања великих компанија – софтверска подршка омладинским организацијама и установама културе • Централизованa комуникација према школама преко школске управе • Незаинтересованост установа за активности младих у области активизма, волонтеризма, културе и др – додатна обавеза за институцију • Непостојање механизма за праћење одговора институција • Нефилтрирање медијског простора за информације ка младима • Изокренут систем вредности • Непрепознавање волонтерског рада од стране организација/ система • Гашење локалних медија • Нерегулисана/недефинисана нефинансијска и финансијска помоћ локалне самоуправе према омладинским организацијама • Ограничени ентузијазам услед оперативних препрека у току реализације активности – неодрживост удружења • Неадекватан јавни простор за спровођење слободног времена • Непостојање локалног волонтерског сервиса • Није дефинисана валоризација активности омладинских волонтера • Неадекватан простор за рад невладиних организација • Финансирање омладинских активности – не постоји буџет • Недовољни капацитети, људски и технички, у канцеларији за младе • Осипање едукованих појединаца • Недовољно ентузијазма међу наставним особљем у школама • Непостојање бодовања ангажовања волонтера на нивоу универзитета • Недовољни и неприлагођени смештајни капацитети – за потенцијалне посетиоце фестивала
---	---

<ul style="list-style-type: none"> • програма и културно-уметничког образовања без надокнаде • Сарадња са спортским клубовима, спорт и култура – постоје модели сарадње • Спорт – постојање клубова, одабрани спорт у оквиру наставе физичке културе • Романипен – отвореност за сарадњу • Информисање – транспарентност, промоција рада • Две велике дизајнерске компаније • Школска управа као централни канал информација према школама • Постојање ентузијастичних наставника и наставног особља у школама 	
<p>ШАНСЕ</p>	<p>ПРЕТЊЕ</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Закон о волонтеризму – измене и допуне закона о волонтирању • Пројекат "Млади су закон" омладински волонтерски пројекти • Програмски буџет за омладинске активности • Оутсорцинг – за спровођење омладинских активности • НАПОР и КОМС • Министарство омладине и спорта и Фонд за омладинске пројекте • Министарство културе • Министарство просвете – финансирање пројеката и активности • Фондови за школске пројекте, Ерсте фондација, АЦЕС ... • ЕУ програми и пројекти, Билатерална међународна сарадња и градови побратими • Национални и међународни фондови за подршку социјалног и културног предузетништва • Достигнућа младих – подршка за ученичко социјално предузетништво • Могућност промоције града и активности на интернационалном нивоу • Шумадија фест, Арсенал фест 	<ul style="list-style-type: none"> • Законски нерегулисан статус волонтера • Гашење локалних медија • Рестриктиван буџет РС • Политичка нестабилност, сталне промене • Затвореност образовних институција, аутономија Универзитета, факултета • Непостојање представника цивилног сектора у РС • Корупција • Искористићавање волонтера • Општа апатија у друштву

2.3.3. SWOT III

- Здравље и благостање младих
- Безбедност младих
- Социјална укљученост младих

<p style="text-align: center;">CHAGE</p>	<p style="text-align: center;">СЛАБОСТИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Постојање институција, Центар за социјални рад, установа "Кнегиња Љубица", Институт за јавно здравље, саветовалишта за младе, Цевени крст, невладин сектор – организације младих • Континуирана сарадња школа са институцијама • Сарадња школа са ПУ – програм Промени себе за боље сутра – превенција насиља, безбедност младих, реализовано у сарадњи са театром • Организовање манифестација и акција јавног типа • Школски тимови за безбедност ученика, стручна подршка екстерних експерата – психолози • Едуковање младих - очување психолошког менталног здравља младих, вршњачке едукације • Канцеларија за младе – нов ресурс на располагању • Центар за стручно усавршавање запослених у образовању - сарадња са средњим и основним школама 7. и 8. разред; радионице за децу и родитеље; болести зависности, ментално здравље, укључивање родитеља и вршњачка едукација, могућност укључивање родитеља • Сарадња са НВО у едукацији; радионице • Трибине; примери добре праксе земаља из региона поготову у области безбедности • Школски полицијац, превентивно деловање и добра сарадња са професорима • Дobar рад секција за ангажовање, ваннаставне културне • Активности и мотивација за останак у школи • Центар за социјални рад "Солидарност" – сарадња са школама, родитељима и децом • Постојање Тимова за инклузију у школама; бављење децом која имају потребу за подршком у учењу; допунска и додатна подршка; инклузија ученика из маргинализованих група и ученика под ризиком од раног напуштања школе – пројекат за превенцију осипања ученика из система образовања • Центар за еколошко образовање и еколошко развој, пилот пројекат, 	<ul style="list-style-type: none"> • Неадекватан систем информисања о постојећим програмима и здравственим услугама за младе; небрига младих о здрављу • Слаба посећеност Саветовалишта за младе • Табу теме сексуално образовање, у старијим разредима основне школе • Не постоји цензура медија, промовишу се нездрави стилови живота, негативан контекст за здравство преко медија • Формално обављање систематских игнорних истраживања прегледа • Недовољни људски стручни капацитети за спровођење постојећих здравствених услуга за младе • Изостанак укључености родитеља у сексуално образовање деце • Културолошки фактор код младих Ромкиња на тему репродуктивног здравља • Неприлагођен приступ младима од стране лекара Студентске поликлинике • Непознавање појма вршњачког едукатора и вршњачке едукације • Одлив вршњачких едукатора • Недовољно ресурса организација за спровођење истраживања специфичних потреба - специфична циљна група • Неприлагођена инфраструктура зграде ЦСР особама са инвалидитетом, и потреба других корисника услуга • Недостатак стручног кадра - један педагог • Захтеви, потребе већи од капацитета дневних боравака за децу и младе • Неискоришћеност услуге медијатора – неразвијена свест корисника о услузи, сврси и значају медијације • Слаба искоришћеност услуга и ресурса Центра за младе • Потреба за социјализацијом код младих неразвијена • Ставови и вредности младих и младих родитеља о социјалној укључености, здрављу, благостању • Различит ниво разумевања концепта инклузије од стране просветних радника • Недовољна обученост просветних радника о проблематици инклузије • Постојање примера незадовољства родитеља радом са децом са сметњама у развоју кроз програме инклузије у школама • Недовољно развијена свест и ниво прихватања различитости од нивоа

<p>полазници ШОС Вукашин Марковић; актуелни пројекат, инклузија - пројекат "My reeegs, my choice"</p> <ul style="list-style-type: none"> Школски међународни пројекат у оквиру АЦЕС европске мреже; инклузија, социјална едукација, промоција солидарности, укључивање младих из руралних подручја Акредитоване факултетске установе, медицина и фармација Доста образованог кадра и ентузијазама; отвореност младих ка новим сазнањима Омладина ЈАЗАСа и Цевени крст - континуирани рад на едукацијама Прва помоћ у оквиру наставе Адекватна уређеност школских учионица с аспекта безбедности Стручни млади кадрови из области педагогије, иновативни приступи младима Социјална укљученост – идеје и иновације, сарадња удружења, укључивање група, акција "Џез малишанима" Здравство - служба за здравствену заштиту школске деце, систематски прегледи и контролни систематски Саветовалиште за младе Семинар "Сачувајмо здравље" - 14 радионица, округли столови у средњим школама у сарадњи са ђачким парламентима Сарадња саветовалишта са ЦСР; рад са децом из угрожених породица, провера вршења систематских преглуда, сарадња са ЦК Обавезни систематски и гинеколошки прегледи; расположиво адекватно санитарно возило за гинеколошке прегледи за теренски рад Студентска поликлиника Омладина ЈАЗАСа - обучени и сертификовани теренски радници Укључивање маргинализованих група Сертифицивани ДПСТ волонтери радници, сарадња са Институтом за јавно здравље Акције тестирања на ХИВ и саветовања; добри контакти са циљном групом и ЦК Србије Сарадња Омладине ЈАЗАСа и других удружења са институцијама и ЦСР, Саветовалиштем за брак и породицу и са Домом здравља Развијени курикулуми за обуке младих, ЈАЗАС, 20-30 вршњачких едукатора; прилагођеност европским стандардима безбедности младих Организација студената Медицинског факултета – рад са пацијентима на лечењу од хероинске зависности и њиховом децом – изузетна сарања са Клиничким центром, Крагуевац; Социо економско истраживање популације – непосредан контакт са пацијентима и истраживање специфичних потреба Укључивање школе спорта, мотивисање родитеља да укључују маргинализовану децу У систему постоји механизам за здравствену покривеност сваке младе особе без обзира на статус Институт за јавно здравље - Саветовалиште за младе, превенција болести зависности, проблеми у одрастању, комуникацији, предавања у свим средњим и основним школама у Крагујевцу и Шумадијском округу; Центар за промоцију здравља 	<p>породице</p> <ul style="list-style-type: none"> Недоступност факултета и многих других институција, зграда за особе које користе колица Недовољно прилагођени услови у здравственим установама за потребе особе са хендикепом Висок степен незапослености младих - слаба запошљеност младих у Крагујевцу Доступност социјалне помоћи за младе Један школски полицијација на две школе – недовољан број недовољна укљученост и подршка родитеља у неформалном образовању Неодрживост - кратка акција Ноћни полицијаци Кафићи, коцкарнице, ноћни клубови у близини школе Негативна медијска кампања Урушавање вредности породице Методички предмети – неадекватан приступ младима Непознавање сопствених права и обавеза младих Непостојање системског решења образовања о репродуктивном здрављу Сарадња са мулом на нивоу законског минимума Недовољно капацитета за спровођење система и протокола за решавање насиља, вршњачког и насиља у породици Недовољна финансијска подршка локалне самоуправе за организације цивилног друштва Недовољни људски стручни капацитети за спровођење услуга
--	--

<ul style="list-style-type: none"> • Удружење студената медицине – хуманитарне и едукативне акције, трибине о полно преносивим болестима • Социјални експерименти – иновативни приступ и истраживања (полно преносиве болести и жртве злостављања) • Сарадња удружења са Заводом Мале пчелице, Инклузивни фестивал • Интернационална сарадња - студентима медицине омогућено једномесечно стучно усавршавање • Пројекат Болница за медведиће • ОСИ – Тимски рад, креативне радионице, постепивање особа са инвалидитетом, Укључени у Световалиште за брак и породицу • Сарадња и замена искуства на националном нивоу • Центар за социјални рад "Солидарност" – заштита права и интереса младих, пренето са националних нивоа у ингеренцију ЦСР • Постојање интерсекторске сарадње • Центар за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица" • Актуелан пројекат Породични сарадник, инклузија особа са сметњама у развоју, по изласку из насиља, васпитни налози • Постојање програма за инклузију младих и у области бетбедности • Прихватилиште за децу и младе • Дневни боравак за децу и младе са проблемима у понашању • Дневни боравак за децу и младе из породица у ризику • Обученост медијатора - у ЦСР 4 медијатора, у Саветовалишту 1 • Центар за младе – разноврсне бесплатне услуге, радионице страних језика, информатика, теретана, сала са рачунарима • Школа за младе родитеље, добро искоришћене услуге и ресурси • Увођење социјалне инклузије у школе и на факултете • Дом здравља у Станову - гинеколошки прегледи прилагођени потребама особа са инвалидитетом • Постојање афирмативних мера приликом уписа на факултете • Програми НВО здравствене заштите и социјалне инклузије младих развијени и доступни • Међусекторска сарадња и сарадња институција и НВО 	
<p style="text-align: center;">ШАНСЕ</p>	<p style="text-align: center;">ПРЕТЊЕ</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Пројекат за превенцију осипања ученика из система образовања, национални пројекат, подржава УНИЦЕФ • Међународни пројекти инклузије • Сарадња са Министарством просвете, Саветовалишта, Служба за здравствену заштиту школске деце • Иновативни приступи, форум театри • The Kids фестивал, Family day, и друге манифестације • Укључивање Саветовалишту за младе у обавезан систематски преглед за студенте 	<ul style="list-style-type: none"> • Непостојање/ непримењивање афирмативних мера за запошљавање са националног нивоа • Неprimaгођене мере - унакрсно испитивање малолетника у судству • Непоштовање закона и конвенција и присутност корупције • Негативан утицај медија, промовисање погрешних вредности и изношење непотврђених информација • Непримењивање санкција за медије за ширење дезинформација • Гашење локалних/ регионалних медија • Гашење дроп-ин центара – програми социјализације и ресоцијализације

- Политике и стандарди европскиг нивоа о безбедности младих
- Одбор за акредитацију факултета
- Закон о безбедности, Закон о образовању
- Постојање Закона и Конвенција који су потписани са саветом Европе
- ЕУ и билатерални програми и фондови
- Национални програм, Movie's Right, тема: људска права, и други национални програми

- Рестриктивни буџет на свим нивоима
- Гашење програма "Needle exchange" – нерасподељена средства
- Држава опредељује више средстава за санацију него за превенцију болести зависности, репродуктивне, HIV

2.4. Визија

Визија ЛАП-а за младе је ментална слика о томе како млади и они који се њима баве желе да буде њихов живот и статус у будућности. Артикулисањем изјаве о визији и њеним укључивањем у стратешки план ствара се слика дестинације до које треба пројектовати пут.

Да би једна визија била квалитетна и да би на прави начин представљала једну локалну заједницу или живот и положај циљне групе у тој заједници, требало би да има следеће карактеристике:

- Визија треба да буде договорена од стране свих заинтересованих страна
- Описује шта доноси будућност, а не описује како се тамо стиже
- Фокусира се на исходе процеса спровођења стратегије, тј. Локалног акционог плана
- Није увек у потпуности остварива, али даје заједници јасно виђење шта се жели постићи
- Она је опис како заинтересоване стране виде своју будућност
- Проистиче из знања формираног кроз ситуациону и SWOT анализу
- Даје се за период од 20 година.

У циљу дефинисања изјаве о визији, која задовољава претходно наведене критеријуме и укључивања шире заједнице, коришћени су резултати са дискусије и анкетања приликом јавне трибине за младе.

Анкетирање учесника трибине (око 120 учесника) изведено је користећи упитник који је садржао питања неопходна за утврђивање могућег правца за израду изјаве о визији. Питања су се односила на основне потребе младих, проблеме и предлоге за решења како би се дошло до жељеног стања, а области су груписане према приоритетима националне стратегије за младе, који су кроз процес израде документа пројектовани на локални ниво.

Други улазни елемент били су резултати SWOT анализа по групама приоритетних области:

1. Запошљавање, образовање и мобилност младих,
2. Здравље, благостање и социјална укљученост младих и
3. Активизам, креативност, култура и информисање младих.

Бодовањем снага и слабости дошло се до оних кључних, који су преформулисањем у циљ постигнут решењем проблема и коришћењем кључних снага интегрисани у визију.

Интеграција претходно поменутих елеманата неопходна је ако имамо у виду значај саме визије, с обзиром да је она добијена као резултат рада Радне групе и тематских радних група у првом, налитичком, делу процеса и да представља основу за наставак процеса, односно, спровођење наредних фаза које представљају стратешки део (дефинисање приоритета, циљева, пројеката и програма).

ВИЗИЈА

Млади града Крагујевца су образовани кроз модеран систем формалног и неформалног образовања, а кроз континуирано усавршавање и путем мобилности и размена достижу висок степен личног и професионалног напретка. Припремљени су за савремено тржиште рада и светске токове, лако долазе до посла, а активним ангажманом учествују у решавању за њих релевантних питања и доношењу одлука, чиме доприносе унапређењу друштвеног и економског живота заједнице. Могућности за укљученост у друштвени и економски живот заједнице, као и доступност услуга једнаки су за све младе људе. Благовремено и објективно су информисани о свим могућностима које су на располагању у свим областима од значаја за њихов живот, рад, усавршавање, здравље, социјалну сигурност и безбедност. Активно учествују у културним садржајима, доприносе креирању нових и имају важну улогу у очувању традиционалног система вредности. Заједница је свесна и информисана о њиховим активностима и улози у друштву, а локална самоуправа им у активизму и остваривању права пружа пуну подршку.

2.5. Приоритети

Развојни приоритети су јаснији и конкретнији у односу на визију. Приоритетне области ЛАП-а за младе произилазе из приоритета Националне стратегије за младе, а кроз процес усаглашавања са ситуационом анализом и кључним снагама и слабостима идентификованим кроз SWOT анализе, прилагођени су приликама на локалном нивоу. Код дефинисања развојних приоритетних области, посебна пажња посвећена је следећим питањима:

- Да ли се приоритет односи на специфичности друштвено-економског окружења и положаја младих у том окружењу?
- Да ли је приоритет логично повезан са визијом?
- Какав је утицај тако дефинисаног приоритета на решавање проблема?

У прилагођавању развојних приоритета који ће произвести позитиван утицај на будућност младих, коришћен је приступ који подразумева разматрање ситуације описане у ситуационој и SWOT анализи и визије жељене будућности. Пошло се од интерних страна SWOT анализа (конкурентне снаге и приоритетне слабости), на које град и кључни актери могу да утичу, како би се дефинисали правци развоја који ће утицати на ублажавање или отклањање слабих страна, са једне стране, и унапређење, односно, развијање јаких страна града, са друге стране. За једну градску управу, све области развоја су важне. Но, један од елемената квалитетног стратешког планирања је фокусираност. Фокус ЛАП-а за младе одређен је кроз три приоритета:

- 1. Унапређење система образовања, запошљавања и мобилности младих**
- 2. Развој активизма, система информисања, кретивности и културе младих**
- 3. Унапређење здравља, благостања, социјалне укључености и безбедности младих**

У периоду између идентификовања развојних приоритета и наредних фаза израде локалне стратегије одрживог развоја, око сваког од развојних приоритета формирана је по једна тематска радна група (TRG), за области на које се приоритети односе:

Задатак сваке од формираних тематских радних група, је дефинисање стратешких и оперативних циљева и формирање листе пројеката (коришћењем OLED NETWORK алата за расписивање пројектних идеја) и програма. Тематске радне групе су формиране од чланова Радне групе која је декомпонована према областима интересовања и компетенција и везане су за сваки од дефинисаних приоритета. На тај начин су формирана језгра, накнадно проширивана додатним представницима заинтересованих страна са територије града.

2.6. Стратешки и оперативни циљевии

Тематске радне групе су у овој фази процеса развиле стратешке и оперативне циљеве у оквиру развојних приоритета. Стратешки циљевии су формулисани декомпоновањем дефинисаног приоритета и јасно су повезани са његовим кључним елементима. Они су послужили као основа за касније дефинисане оперативне циљеве по SMART принципу.

Стратешки циљевии представљају мост између широко дефинисаних приоритета и уже дефинисаних оперативних циљева и представљају генерички назив за сродне групе оперативних циљева, а посебно су битни јер дају основне смернице за касније груписање сродних пројеката у програме.

За сваки од дефинисаних развојних приоритета, по утврђеној методологији, дефинисано је 3 или 4 стратешка циља:

- Први приоритет – три стратешка циља
- Други приоритет – четири стратешка циља
- Трећи приоритет – три стратешка циља

Стратешки циљевии, везани за резултате SWOT анализе, у комбинацији са кључним сегментима развојног приоритета, давали су одговор на питање ШТА урадити ради достизања постављеног развојног приоритета.

Следећи корак у раду тематских радних група, груписаних око сваког од приоритета, било је дефинисање оперативних циљева за сваки од утврђених стратешких циљева.

Критеријуми, који су коришћени за дефинисање оперативних циљева:

- Морају да буду доста прецизнији и детаљнији
- Морају да буду мерљиви и да се лако прате
- Морају бити засновани на налазима SWOT анализе
- Морају бити комплементарни и не смеју бити у колизији са другим циљевима
- Трагају за превазилажењем слабости и искоришћавањем могућности
- Један стратешки циљ може имати више оперативних циљева

Друга група критеријума који се делимично поклапају са горњим, а које су такође морали да задовоље дефинисани оперативни циљеви, јесте она која се тиче SMART приступа:

S (specific) – специфичан – Да ли циљ прецизно говори шта треба постићи?

M (measurable) – мерљив – Да ли је дефинисан да може бити мерљив?

A (achievable) – достижан – Да ли се уклапа у визију?

R (realistic) – реалан – Да ли је реалан посматрајући ресурсе?

T (timely) – времењен – Да ли је временски ограничен?

Оперативни циљ даје одговор на питање КАКО остварити стратешки циљ. Идеја водиља при дефинисању оперативних циљева била су критична питања дефинисана у SWOT и социо-економској анализи. Чланови тематских радних група су дефинисали десет (10) стратешких циљева и у оквиру њих двадесет и четири (24) оперативна циља.

2.7. Пројекти и програми

Исходиште рада на изради Локалног акционог плана су пројекти чијом се планираном реализацијом остварује директан утицај на кључне области живота и рада младих. Пројекти су конкретизација напора кроз које се област планиране интервенције сужава од општег ка посебном. Они су везани за сваки оперативни циљ дефинисан радом тематских радних група. Чланови тематских радних група су у овој фази радили на развијању конкретних пројектних идеја, односно, акција које ће произвести будуће позитивне промене на живот младих на територији града Крагујвца, у наредних пет година. Пројектне идеје су дефинисали коришћењем интернет алата OLED NETWORK који је развила Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља. Након завршетка процеса уношења пројектних идеја, портал је постао база пројектних идеја која ће бити коришћена у процесу имплементације плана у годинама које следе.

Свака пројектна идеја образложена је у пројектном обрасцу који садржи кључне елементе сваког пројекта: Назив пројекта, Подносилац, Сврха пројекта, Област интервенције, Оперативни циљ из Стратегије, Врста пројекта, Опис, Очекивани резултати, Активности, Услови за имплементацију, Вредност пројекта, Трајање пројекта, Иницијални партнери, Напомена.

Након усвајања финалне листе пројеката, која је подразумевала комплетне пројектне идеје у оквиру сваког од оперативних циљева, сваког стратешког циља, дефинисаног у оквиру сваког приоритета, прешло се на груписање пројеката у развојне програме и то на бази комплементарности пројектних идеја. Идентификација програма је битна због стварања механизма за финансирање и конкретизацију стратешког документа.

Програми ЛАП-а за младе:

1. Унапређење техничких, инфраструктурних и професионалних капацитета центара и установа које се баве образовањем
2. Учешће у међународним пројектима
3. Повећање запошљивости младих
4. Мобилност младих
5. Волонтеризам младих
6. Јачање активизма младих
7. Унапређење информисања младих и о младима
8. Просторно и техничко опремање за програм културе
9. Промоција културних садржаја
10. Превенција болести и промоција здравља и здравих стилова живота
11. Инфраструктурна решења и техничко опремање за социјалну укљученост младих
12. Кампање и акције за повећање нивоа социјалне укључености младих из осетљивих група
13. Безбедност младих

ПРИОРИТЕТ	Стратешки и оперативни циљ у оквиру приоритета		ПРОЈЕКТИ	ПРОГРАМИ			
	Стратешки циљ	Оперативни циљ					
1. Унапређење система образовања, запошљавања и мобилности младих	1.1. Унапредити просторне и техничке услове рада и професионалне капацитете у установама образовања у циљу примене нових технологија, метода и техника	1.1.1. Повећати учешће запослених у формалном и неформалном образовању у програмима професионалног усавршавања за 20%	Модернизација услова за стручно усавршавање запослених	Унапређење техничких, инфраструктурних и професионалних капацитета центара и установа које се баве образовањем			
		1.1.2. Увећати улагања средстава за 40% у односу на тренутну опремљеност за техничко и инфраструктурно унапређење центара који се баве формалним и неформалним образовањем ради модернизације и иновација	Усаврши се-унапреди !		Покрени своју будућност		
		1.1.3. Повећати учешће младих за 30% у међународним пројектима везаним за образовање кроз финансијску и нефинансијску подршку локалне самоуправе	Програм националних кампова		Амбијенталне учионице		
		1.2. Разрадити систем подршке за повећање запошљивости младих	1.2.1. Повећати запошљивост младих из урбаних и руралних средина и теже запошљивих лица за 10%	1.1.3. Повећати учешће младих за 30% у међународним пројектима везаним за образовање кроз финансијску и нефинансијску подршку локалне самоуправе	Програм међународних радних кампова	Учешће у међународним пројектима	
				1.2.1. Повећати запошљивост младих из урбаних и руралних средина и теже запошљивих лица за 10%	Интернационално обданисте		
				1.2.2. Увећати број самозапослених младих кроз омладинско предузетништво, задругарство и друге програме за 20%	Покрени своју будућност		
				1.2.1. Повећати запошљивост младих из урбаних и руралних средина и теже запошљивих лица за 10%	Доктор на делу за младе у селу		Повећање запошљивости младих
				1.2.2. Увећати број самозапослених младих кроз омладинско предузетништво, задругарство и друге програме за 20%	Буди спреман за интервју		
				1.2.1. Повећати запошљивост младих из урбаних и руралних средина и теже запошљивих лица за 10%	IT Ореп конференција		
				1.2.2. Увећати број самозапослених младих кроз омладинско предузетништво, задругарство и друге програме за 20%	Летња школа web дизајна		
1.2.1. Повећати запошљивост младих из урбаних и руралних средина и теже запошљивих лица за 10%	Рурално предузетништво						
1.2.2. Увећати број самозапослених младих кроз омладинско предузетништво, задругарство и друге програме за 20%	Мој агробизнис						
1.2.1. Повећати запошљивост младих из урбаних и руралних средина и теже запошљивих лица за 10%	Развој омладинског предузетништва на селу	Мој акциони план за каријеру					

<p>2. Развој активизма, система информисања, креативности и културе младих</p>	<p>1.3. Унапредити реализацију програма мобилности младих и систем информисања и мотивисања младих и релевантних институција и организација за искоришћавање постојећих националних и интернационалних програма и могућности за мобилност</p>	<p>1.3.1. Повећати капацитете организација младих за реализацију мобилности младих унутар националних граница организовањем најмање три акција и догађаја</p> <p>1.3.2. Повећати мотивисаност и информисаност младих о могућностима волонтирања и мобилности организовањем најмање пет информативних и едукативних догађаја и оснивањем најмање пет инфо тачака</p> <p>2.1.1. Повећати учешће младих у волонтерским активностима кроз међусекторску сарадњу кроз организовање најмање 5 кампања</p> <p>2.1.2. Развити систем препознавања и вредновања волонтерског рада на локалном нивоу кроз међусекторску сарадњу и потписивање најмање 5 протокола о сарадњи</p> <p>2.2.1. Јачање капацитета формалних и неформалних група младих кроз креирање најмање 3 програма подршке и формирањем тела младих и за младе</p> <p>2.2.2. Повећати свест младих и локалне заједнице о значају и</p>	<p>БЛИЗУ СМО</p> <p>Национална генерална скупштина IFMSA-Serbia</p> <p>Стручно усавршавање са IFMSA</p> <p>Мобилност студената - изабери програм по својој мери</p> <p>МОГУЋНОСТ, МОБИЛНОСТ, МОТИВАЦИЈА</p> <p>Омладински радници у акцији - Више могућности за младе Људе са смањеним могућностима</p> <p>Петњи Универзитет</p> <p>"Пријем првака у Подмладак Црвеног крста"</p> <p>Уради сам!</p> <p>Оснаживање младих и професионализација омладинског рада</p> <p>Програм Локални волонтерски сервис</p> <p>Научи ме!</p> <p>КЗМ - Простор за младе</p> <p>Онлине платформа за младе</p> <p>одРАСТИМО заједно !</p>	<p>Програм мобилности младих</p> <p>Програм волонтеризма младих</p> <p>Јачање активизма младих</p>
---	---	---	---	--

		<p>потреби активизма младих кроз организовање најмање 5 кампања</p> <p>2.2.3. Повећање искоришћености доступних фондова оснивањем ресурс центра и разменом знања и информација</p> <p>2.3.1. Постигли повећање видљивости рада свих формалних и неформалних омладинских организација са локалног нивоа путем умрежавања за 100% на годишњем нивоу</p> <p>2.3.2. Јачање капацитета релевантних актера и локалних медија за креирање примереног медијског простора за младе формирањем најмање 5 независних омладинских редакција и асоцијације независних омладинских медија</p> <p>2.4.1. Обезбедити више просторног и техничких капацитета организацијама за културне програме младих и за младе кроз унапређење постојећих, оживљавање и адаптацију најмање 30 % напуштених простора и потписивањем најмање 3 протокола за просторну и стручну подршку</p> <p>2.4.2. Повећати учешће и информисаност младих и</p>	<p>Промоција хуманих вредности</p> <p>ЕкоЛобиЈа</p> <p>ЕРА - Европска пројектна академија</p> <p>Омладински ресурс центар</p> <p>Омладински радио</p> <p>Повећање информисаности младих укључивањем свих ентитета локалне заједнице</p> <p>Омладински медијски сервис</p> <p>Информисање младих кроз креативне активности</p> <p>Друштвено културни центар</p> <p>Фестивал стендап комедије "Balkan Up"</p> <p>Огласи - углед сласи</p>	<p>Унапређење информисања младих и о младима</p> <p>Просторно и техничко опремање за програме културе</p> <p>Промоција културних садржаја</p>
<p>2.3. Унапредити систем и механизме информисања младих и о младима и учинити га доступним свима</p> <p>2.4. Унапредити постојеће и развити нове културне програме и дати им комплетну институционалну и медијску подршку, као и мотивисати групе и појединце да користе ресурсе које пружају национални и интернационални фондови</p>				

<p>3. Унапређење здравља, благостања, социјалне укључености и безбедности младих</p>		<p>локалне заједнице о постојећим културним програмима за 30 %</p>	<p>Културна апликација</p> <p>Град виђен објективом</p> <p>Болница за медведиће</p> <p>Дан Младих</p> <p>European HIV testing week</p> <p>Курсеви "Основи хигијене" за ученике 2. разреда основних школа</p> <p>"Мала школа хуманости" - квиз</p> <p>"Ста знаш о Црвеном крсту и здрављу"</p> <p>Млади за природу - природа за младе</p> <p>Обележавање Светског дана борбе против сиде</p> <p>PINK ROSES</p> <p>"Позитивно НЕ"</p> <p>"Пренеси здравље другима"</p> <p>Причајмо о здрављу</p> <p>Социо-економски статус пацијената оболелих од болести зависности на територији града Крагујевца и околине</p> <p>20 година превенције</p> <p>MED-Caffe</p>	<p>Превенција болести и промоција здравља и здравих стилова живота</p>
	<p>3.1. Унапредити систем информисања и мотивације за коришћење постојећих ресурса из области здравља и благостања и прилагодити га и учинити доступним младима, породици и релевантним институцијама и организацијама</p>	<p>3.1.1. За 30% повећати информисаност и укљученост младих имплементирањем најмање пет програма о услугама и активностима организација и институција које се баве превенцијом болести и промоцијом здравља и здравих стилова живота</p> <p>3.1.2. За 50% повећати и прилагодити медијску подршку омладинском активизму и повећати вођење позитивних кампања о заштити здравља организованим минимум пет догађаја</p>	<p>Камп за вршњачке едукаторе</p> <p>Keep it Healthy!</p> <p>Зимијмо код куће</p>	<p>Унапређење информисања младих и о младима</p> <p>Превенција болести и промоција здравља и здравих стилова живота</p>

	<p>3.2. Повећати ниво социјалне укључености младих из осетљивих група кроз институцијалну подршку за инфраструктурна, техничка и персонална решења, сарадњу на свим нивоима, и подизање свести друштва и појединачца о значају социјалне инклузије</p>	<p>здравља младих и оснаживање породице</p> <p>3.2.1. Увећати улагање средстава за 50% у односу на тренутна инфраструктурна и техничка решења доступна у релевантним институцијама и организацијама ради повећања нивоа социјалне укључености младих из осетљивих група</p> <p>3.2.2. Повећати социјалну укљученост младих организовањем најмање три заједничке кампање кроз унапређење међусекторске сарадње релевантних актера на пољу социјалне укључености младих из осетљивих група на урбаном и руралном подручју</p> <p>3.2.3. Јачање сензибилитета заједнице и доносилаца одлука о потребама и капацитетима особа из осетљивих група организовањем најмање три акције и формирањем формалног тима одговорног за спровођење и праћење</p> <p>3.3.1. Развити најмање три програма усмерена на подизање безбедносне културе и решавање интерперсоналних</p>	<p>Без архитектонских препрека до високог образовања</p> <p>"Погледајмо заједно"-Израда прве тактилне мапе Сломен парка Крагујевачки октобар</p> <p>Техничко опремање Саветовалишта за младе Дома здравља</p> <p>Подстицај запосљавања и samozапосљавања младих са хендикепом</p> <p>Марш солидарности</p> <p>Социјална нега</p> <p>Подизањем свести против дискриминације</p> <p>Весела болница</p> <p>Млади у акцији</p> <p>Минут очи у очи</p> <p>ШОК - Школа Опште Културе</p>	<p>Инфраструктурна решења и техничко опремање за социјалну укљученост младих</p> <p>Кампање и акције за повећање нивоа социјалне укључености младих из осетљивих група</p> <p>Безбедност младих</p>
--	--	--	--	---

	<p>личне и колективне безбедности, и развој механизма и алата за регулисање безбедности младих на нивоу релевантних институција и актера</p>	<p>конфликата међу младима у школској средини</p> <p>3.3.2. Створити механизме за заступање интереса младих у области безбедности и регулисања безбедности</p>	<p>ВОДИЧ ЗА ЛЕПО ПОНАШАЊЕ</p> <p>Програм борбе против трговине људима - "Превентивни пакет"</p> <p>"Заштитимо децу у саобраћају"</p>	
--	--	--	--	--

Листа пројеката Локалног акционог плана за младе Града Крагујевца 2015 – 2019

Пројекат	Подносилац	Програм	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Модернизација услова за стручно усавршавање запослених	Центар за стручно усавршавање запослених у образовању Крагујевац	Унапређење техничких, Инфраструктурних и професионалних капацитета центара и установа које се баве образовањем	1.1.1.	25000 бодова
2. Усаврши се-унапреди !	Центар за стручно усавршавање запослених у образовању Крагујевац	Унапређење техничких, Инфраструктурних и професионалних капацитета центара и установа које се баве образовањем	1.1.1.	5000 бодова
3. Покрени своју будућност	АIESEC	Унапређење техничких, Инфраструктурних и професионалних капацитета центара и установа које се баве образовањем	1.1.2.	3000 бодова
4. Програм националних кампова	Удружење Interaktiv	Унапређење техничких, Инфраструктурних и професионалних капацитета центара и установа које се баве образовањем	1.1.2.	50 бодова
5. Амбијенталне учионице	Центар за стручно усавршавање запослених у образовању Крагујевац	Унапређење техничких, Инфраструктурних и професионалних капацитета центара и установа које се баве образовањем	1.1.2.	50000 бодова
6. Програм међународних радних кампова	Удружење Interaktiv	Учеће у међународним пројектима	1.1.3.	2000 бодова
7. Интернационално обданиште	АIESEC	Учеће у међународним пројектима	1.1.3.	3000 бодова
8. Покрени своју будућност	АIESEC	Учеће у међународним пројектима	1.1.3.	3000 бодова
9. Доктор на делу за младе на селу	IFMSA-Serbia LC Крагујевац	Повећавање запошљивости младих	1.2.1.	15000 бодова
10. Буди спреман за интервју	Национална служба за запошљавање	Повећавање запошљивости младих	1.2.1.	500 бодова
11. IT Ореп конференција	Удружење грађана "Видо"	Повећавање запошљивости младих	1.2.1.	3500 бодова
12. Летња школа web дизајна	Удружење грађана "Видо"	Повећавање запошљивости младих	1.2.1.	4000 бодова
13. Рурално предузетништво	Национална служба за запошљавање	Повећавање запошљивости младих	1.2.2.	400 бодова
14. Мој агробизнис	Удружење грађана за социјални развој "Сунце"	Повећавање запошљивости младих	1.2.2.	30000 бодова

15. Развој омладинског предузетништва на селу	Омладина JAZAS-а Крагујевац	Повећавање запошљивости младих	1.2.2.	10500 бодова
16. Мој акциони план за каријеру	Универзитет у Крагујевцу	Повећавање запошљивости младих	1.2.2.	5000 бодова
17. БЛИЗУ СМО	Алтернативни омладински центар	Програм мобилности младих	1.3.1.	2500 бодова
18. Национална генерална скупштина IFMSA-Serbia	IFMSA-Serbia LC Крагујевац	Програм мобилности младих	1.3.1.	500 бодова
19. Стручно усавршавање са IFMSA	IFMSA-Serbia LC Крагујевац	Програм мобилности младих	1.3.1.	2000 бодова
20. Мобилност студената - изабери програм по својој мери	Универзитет у Крагујевцу	Програм мобилности младих	1.3.2.	3000 бодова
21. МОгућност, МОбилност, Мотивација	Омладина JAZAS-а Крагујевац	Програм мобилности младих	1.3.2.	3000 бодова
22. Омладински радници у акцији - Више могућности за младе људе са смањеним могућностима	Омладина JAZAS-а Крагујевац	Програм мобилности младих	1.3.2.	36000 бодова
23. Летњи Универзитет	AEGEE Крагујевац	Програм волонтеризма младих	2.1.1.	6000 бодова
24. "Пријем првака у Подмладак Црвеног крста"	Црвени крст Крагујевац	Програм волонтеризма младих	2.1.1.	1200 бодова
25. Уради сам!	Алтернативни омладински центар	Програм волонтеризма младих	2.1.1.	1500 бодова
26. Оснаживање младих и професионализација омладинског рада	Омладина JAZAS-а Крагујевац	Програм волонтеризма младих	2.1.2.	45000 бодова
27. Програм Локални волонтерски сервис	Удружење Interaktiv	Програм волонтеризма младих	2.1.2.	5000 бодова
28. Научи ме!	Удружење грађана за социјални развој "Сунце"	Јачање активизма младих	2.2.1.	5000 бодова
29. КЗМ - Простор за младе	Градска управа-Канцеларија за младе	Јачање активизма младих	2.2.1.	50000 бодова
30. Online платформа за младе	Градска управа-Канцеларија за младе	Јачање активизма младих	2.2.1.	1300 бодова
31. одРАСТИМО заједно !	Центар за стручно усавршавање запослених у образовању Крагујевац	Јачање активизма младих	2.2.2.	20000 бодова
32. Промоција хуманих вредности	Црвени крст Крагујевац	Јачање активизма младих	2.2.2.	2000 бодова

33. ЕкоЛобија	Центар за стручно усавршавање запослених у образовању Крагујевац	Јачање активизма младих	2.2.2.	1000 бодова
34. ЕРА - Европска пројектна академија	Омладина JAZAS-а Крагујевац	Јачање активизма младих	2.2.3.	2100 бодова
35. Омладински ресурс центар	Друштвено културни центар Крагујевац	Јачање активизма младих	2.2.3.	900 бодова
36. Омладински радио	Градска управа-Канцеларија за младе	<i>Унапређење информисања младих и о младима</i>	2.3.1.	400 бодова
37. Омладински медијски сервис	Друштвено културни центар Крагујевац	<i>Унапређење информисања младих и о младима</i>	2.3.2.	700 бодова
38. Друштвено културни центар	Друштвено културни центар Крагујевац	<i>Просторно и техничко опремање за програме културе</i>	2.4.1.	1300 бодова
39. Фестивал стендап комедије "Balkan Up"	Удружење грађана "Видо"	<i>Просторно и техничко опремање за програме културе</i>	2.4.1.	3400 бодова
40. Огласи - углед спаси	Еколошко удружење фанова кампова	Промоција културних садржаја	2.4.2.	6500 бодова
41. Културна апликација	Друштвено културни центар Крагујевац	Промоција културних садржаја	2.4.2.	2500 бодова
42. Град виђен објективом	Ђачки парламентарне Прве крагујевачке гимназије	Промоција културних садржаја	2.4.2.	1270 бодова
43. Болница за медведиће	IFMSA-Serbia LC Крагујевац	Превенција болести и промоција здравља и здравих стилова живота	3.1.1.	1000 бодова
44. Дан Младих	Алтернативни омладински центар	Превенција болести и промоција здравља и здравих стилова живота	3.1.1.	5000 бодова
45. European HIV testing week	Омладина JAZAS-а Крагујевац	Превенција болести и промоција здравља и здравих стилова живота	3.1.1.	4000 бодова
46. Курсеви "Основи хигијене" за ученике 2. разреда основних школа	Црвени крст Крагујевац	Превенција болести и промоција здравља и здравих стилова живота	3.1.1.	800 бодова
47. "Мала школа хуманости" - квиз "Шта знаш о Црвеном крсту и здрављу"	Црвени крст Крагујевац	Превенција болести и промоција здравља и здравих стилова живота	3.1.1.	1000 бодова
48. Млади за природу - природа за младе	Еколошко удружење фанова кампова	Превенција болести и промоција здравља и здравих стилова живота	3.1.1	4000 бодова
49. Обележавање Светског дана борбе против сиде	Омладина JAZAS-а Крагујевац	Превенција болести и промоција здравља и здравих стилова живота	3.1.1.	8000 бодова
50. PINK ROSES	IFMSA-Serbia LC Kragujevac	Превенција болести и промоција здравља и здравих стилова живота	3.1.1.	1000 бодова

51. "Позитивно НЕ"	Црвени крст Крагујевац	Превенција болести и промоција здравља и здравих стилова живота	3.1.1.	1000 бодова
52. "Пренеси здравље другима"	Црвени крст Крагујевац	Превенција болести и промоција здравља и здравих стилова живота	3.1.1.	1500 бодова
53. Причајмо о здрављу	Црвени крст Крагујевац	Превенција болести и промоција здравља и здравих стилова живота	3.1.1.	500 бодова
54. Социо-економски статус пацијената оболелих од болести зависности на територији града Крагујевца и околине	Алтернативни омладински центар	Превенција болести и промоција здравља и здравих стилова живота	3.1.1.	2000 бодова
55. 20 година превенције	Омладина JAZAS-а Крагујевац	Превенција болести и промоција здравља и здравих стилова живота	3.1.1.	8000 бодова
56. MED-Caffe	IFMSA-Serbia LC Крагујевац	Превенција болести и промоција здравља и здравих стилова живота	3.1.1.	2000 бодова
57. Камп за вршњачке едукаторе	Омладина JAZAS-а Крагујевац	Унапређење информисања младих и о младима	3.1.2.	7000 бодова
58. Keep it Healthy!	Алтернативни омладински центар	Унапређење информисања младих и о младима	3.1.2.	10000 бодова
59. Зимујмо код куће	Crвени kрст Kragujevac	Превенција болести и промоција здравља и здравих стилова живота	3.1.3.	500 бодова
60. Без архитектонских препрека до високог образовања	Удружење студената са хендикепом Крагујевац	Инфраструктурна решења и техничко опремање за социјалну укљученост младих	3.2.1.	15000 бодова
61. "Погледајмо заједно"-Израда прве тактилне мапе Спомен парка Крагујевачки октобар	Окружна организација савеза слепих Србије Крагујевац	Инфраструктурна решења и техничко опремање за социјалну укљученост младих	3.2.1.	7000 бодова
62. Подстицај запословања и samozапословања младих са хендикепом	Удружење студената са хендикепом Крагујевац	Кампање и акције за повећање нивоа социјалне укључености младих из осетљивих група	3.2.2.	7000 бодова
63. Марш солидарности	Омладина JAZAS-а Крагујевац	Кампање и акције за повећање нивоа социјалне укључености младих из осетљивих група	3.2.2.	6000 бодова
64. Социјална нега	AIESEC	Кампање и акције за повећање нивоа социјалне укључености младих из осетљивих група	3.2.2.	2000 бодова
65. Подизањем свести против дискриминације	Удружење студената са хендикепом Крагујевац	Кампање и акције за повећање нивоа социјалне укључености младих из осетљивих група	3.2.3.	5000 бодова
66. Весела болница	Црвени крст Крагујевац	Кампање и акције за повећање нивоа социјалне укључености младих из осетљивих група	3.2.3.	3000 бодова

			осетљивих група		
67. Млади у акцији	Црвени крст Крагујевац		Кампање и акције за повећање нивоа социјалне укључености младих из осетљивих група	3.2.3.	1500 бодова
68. Минут очи у очи	IFMSA-Serbia LC Крагујевац		Безбедност младих	3.3.1.	500 бодова
69. ШОК - Школа Опште Културе	Омладина JAZAS-а Крагујевац		Безбедност младих	3.3.1.	10000 бодова
70. VODIČ ZA LEPO PONAŠANJE	Центар за стручно усавршавање запослених у образовању Крагујевац		Безбедност младих	3.3.1.	10000 бодова
71. Програм борбе против трговине људима -"Превентивни пакет"	Црвени крст Крагујевац		Безбедност младих	3.3.2.	800 бодова
72. "Заштитимо децу у саобраћају"	Црвени крст Крагујевац		Безбедност младих	3.3.2.	800 бодова
73. Техничко опремање Саветовалишта за младе Дома здравља	Саветовалиште за младе, Дом здравља		Инфраструктурна решења и техничко опремање за социјалну укљученост младих	3.2.1	1000 бодова
74. Повећање информисаности младих укључивањем свих ентитета локалне заједнице	Саветовалиште за младе, Дом здравља		Унапређење информисања младих и о младима	2.3.1	3000 бодова
75. Информисање младих кроз креативне активности	Саветовалиште за младе, Дом здравља		Унапређење информисања младих и о младима	2.3.2	1500 бодова

Објашњење: 1 бод = 1 € по средњем курсу НБС

3. Препоруке за имплементацију ЛАП-а за младе

Имплементацију локалног акционог плана за младе, као стратешког документа, спроводиће координационо тело, званично оформљено од стране градске управе. Тело ће деловати на бази усвојеног краткорочног и средњорочног акционог плана за имплементацију. Процес подразумева формирање одговарајуће организационе структуре окупљене око сваког од приоритета и дефинисаних развојних програма.

Усвојен је принцип по коме документ треба да буде “жив” и да даје смернице за решавање питања о младима и за младе у наредних пет година. У том временском периоду, помоћу одговарајућих индикатора одрживости, мериће се напредак на годишњем нивоу, а након пет година, ЛАП ће проћи евалуацију, што ће дати основу за израду наредног.

Препорука је да тело одговорно за имплементацију ЛАП-а за младе буде Савет за младе који ће бити формиран од чланства Радне групе која је формирана у почетку израде Локалног акционог плана. Како ће Савет имати ширу улогу од саме имплементације плана, препорука је да у његов састав уђу и представници свих сектора локалне самоуправе релевантних за решавање питања младих по приоритетима ЛАП-а. У оквиру Савета биће формирана комисија за имплементацију. Одбор за мониторинг и одбор за евалуацију формирају се декомпоновањем комисије за имплементацију и проширивањем чланова представницима релевантних институција и организација у складу са дефинисаним приоритетима ЛАП-а.